



کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: د شرکتونو حقوق
څانګه: د تجارت اقتصاد
اوډونکی: محمد ابراهيم نظري
ژباړونکی: نورالله عماد اورياخيل

د څار کمېټه:

- محمد آصف ننگ د تخنیکي او مسلکي زده کړو معین
- دیپلوم انجنیر عبدالله کوزایي د تعلیمي نصاب رییس
- محمد اشرف وحدت په تعلیمي نصاب کې د معینیت د مقام سلاکار

د تصحیح کمېټه:

- وفاء الرحمن وفا
- عبدالجمیل ممتاز

د ګرافیک او ډیزاین څانګې مسئول: محمد جان علیرضایي

ګرافیک او ډیزاین:

علی مومنی

چاپ کال:

۱۳۹۲ لمريز کال

تیراژ:

۳۰۰۰ ټوکه

چاپ ځل:

لومړی

وېب پاڼه:

www.dmtvet.gov.af

برېښنالیک:

info@dm-tvet.gov.af

د ISBN

ISBN 978-36-00-0

Ketabton.com

د چاپ حق د تخنیکي او مسلکي زده کړو له معینیت سره خوندي دی



ملي سرود

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی بې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ور سره عرب، گوجر دي	پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلېږي	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاوېدان
نوم د حق مو دی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر



د پوهنې وزارت پيغام

گرانو زده کوونکو، محصلانو او درنو ښوونکو!

د یوې ټولنې وده او پرمختګ کاملاً د همغې ټولنې د پیاوړو کاري کادرونو، بشري قوې او ماهر و فکرونو په کار او زیار پورې تړلې دي. همدا بشري قوه او کاري مټې دي چې د هیواد انکشافی اهدافو ته د رسېدو لارې چارې طي کوي او د یوه ښکمرغه، مرفه او ودان افغانستان راتلونکی تضمینوي.

انسان په خپل وار سره د الله تعالی له جانبې او هم د خپل انساني فطرت له اړخه مؤظف او مکلف دی چې د ځمکې په عمران او د یوه سوکاله ژوند د اسبابو او ایجاباتو د تکمیل لپاره خپل اغیزمن نقش، همدارنگه ملي او اسلامي رسالت ادا کړي.

له همدې ځایه ده چې د یوه ژوندي او فعال انسان نقش، د خپل ژوند د چاپېریال او خپلې اړوندې ټولنې په اړه، تل مطلوب او په هېڅ حالت کې نه نفي کېږي او نه هم منقطع کېږي.

په ټول کې د پوهنې نظام او په ځانګړې توګه د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت مسوولیت او مکلفیت لري چې د اسلامي ارزښتونو، احکامو او همداراز معقولو او مشروع قوانینو ته په ژمنتیا سره، د افغانستان په انکشاف کې فعاله، چابکه او موثره ونډه واخلي، ځکه دغه ستر او سپېڅلي هدف ته د رسېدو په خاطر د انساني ظرفیت وده، د حرفوي، مسلکي او تخنیکي کادرونو روزنه او پراختیا یو اړین مقصد دی. همدا په تخنیکي او مسلکي زده کړو مزین تنکي ځوانان کولی شي چې په خپلې حرفې او هنر سره په سیستماتیک ډول د هیواد انکشاف محقق او میسر کړي. جوتې ده چې په افغانستان کې د ژوند ټک لاره، دولتداري او ټولنیز نظام د اسلام له سپېڅلو احکامو څخه الهام اخیستی؛ نو لازمه ده چې زموږ د ټولنې لپاره هر ډول پرمختګ او ترقي باید په علمي معیارونو داسې اساس او بنا شي؛ چې زموږ د کارګر نسل مادي او معنوي ودې ته پکې لومړیتوب ورکړ شي. د حرفوي ظرفیت جوړونې تر څنګ د ځوانانو سالم تربیت او په سوچه اسلامي روحيې د هغوی پالنه نه یواځې پخپل ذات کې یوه اساسي وجیبه ده، بلکې دا پالنه کولی شي چې زموږ وطن پخپلو پښو ودروري، له ضعف څخه یې وژغوري او د نورو له سیاسي او اقتصادي احتیاج څخه یې آزاد کړي.

زموږ گران زده کوونکي، محصلان، درانه استادان او مربیون باید په بشپړه توګه پوه شي، چې د ودان او ښکمرغه افغانستان ارمان، یواځې او یواځې د دوی په پیاوړو مټو، وینې احساس او نه ستړي کېدونکي جد او جهد کې نغښتی او د همدغو مسلکي او تخنیکي زده کړو له امله کېدای شي په ډېرو برخو کې د افغانستان انکشافی اهداف تر لاسه شي. د دې نصاب له ټولو لیکوالانو، مولفینو، ژباړونکو، سمونکو او تدقیق کوونکو څخه د امتنان تر څنګ، په دې بهیر کې د ټولو کورنیو او بهرنیو همکارانو له مؤثرې ونډې او مرستو څخه د زړه له کومې مننه کوم. له درنو او پیاوړو استادانو څخه راجامندانې هیله کوم چې د دې نصاب په ګټور تدریس او فعاله تدریب سره دې د زړه په ټول خلوص، صمیمي هڅو او وجداني پیکار خپل ملي او اسلامي نقش ادا کړي.

د ښکمرغه، مرفه، پرمختللي او ویاړمن افغانستان په هیله

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

لړلیک

پانې	سرلیکونه	خپړکي
۱	د شرکتونو په اړه عمومي مفاهيم	لومړی
۲۳	د شرکتونو انحلال او تصفيه	دویم
۳۵	تضامني شرکتونه	درېیم
۴۷	ګډ تضامني شرکتونه	څلورم
۵۵	سهامي شرکتونه	پنځم
۷۹	محدود المسؤولية (لیمټډ) شرکتونه	شپږم
۸۴		سرچینې او اخیستنې

سريزه

شرکتونه په عمومي توګه د حکمي شخصيت لرونکي دي او د نړيوال تجارت له مهمو ارکانو څخه ګڼل کېږي. په اوسني عصر کې د وګړو د ګډون يوه مهمه وسيله په ملي او نړيوال تجارت کې جوړوي. دا ډول شرکتونه د تجارت د سهولت له وسایلو څخه دي، د هغه تداوم برابروي او د دې لامل ګرځي، چې حقيقي وګړي (ونډه وال) له يو لړ خطرونو څخه لرې وي. د خپلو شخصي شتمنيو د ساتنې او پالنې په اړه له حقوقي لازمو خونديتوبونو څخه ګټه واخلي. د وګړو په راټولېدو کې د شرکتونو منځته راتلل، د لازمه پانګې پيدا کول، په شرکتونو پورې د اړوندو مالياتو له سيستم څخه اداره او ګټه پورته کول، د ملاحظې وړ ښېګڼو لرونکي دي.

د تجارتي قوانينو تدوين هم مهاله د تجارت د کاروبار د منځته راتلو سره پيلېږي. له هغه ځای څخه چې يو وګړی نه شي کولای خپلې ټولې اړتياوې په يوازې ځان سره پوره کړي، نو په دې اساس نورو وګړو ته د اړتيا احساس پيدا کېږي، چې د وګړو د اړتيا وړ امتعه او مالونه له يوه ځای څخه بل ځای ته ولېږدوي او له دې لارې څخه ګټه لاسته راوړي. نو د پورتنۍ ضرورت پر اساس د پورتنیو کارونو د سمبالښت په غرض د حقوقي قوانينو او پرنسيپونو شتون د تجارت په ډګر کې لازمي په نظر راځي، چې دغه مقررات او قواعد د بشريت د تاريخ په دوران کې په بېلابېلو بڼو او شکلونو و. د بېلګې په ډول نږدې له ميلاد څخه ۲۰۰۰ کاله دمخه په جزيره العرب کې د فنيقيانو، بابليانو او يونانيانو خلکو په تجارتي کارونو پيل کړی و او په هغو هېوادونو کې په بېلابېلو ډولونو قواعدو او مقرراتو شتون درلود، چې په ځانګړي توګه تجارتي قواعد چې نن ورځ د قوانينو او مقرراتو په بڼه شتون لري. د هغې لومړنۍ سرچينه کولای شو په هماغه قواعدو کې په ښه توګه ملاحظه کړو.

په لومړۍ څپرکي کې: د شرکتونو په اړه عمومي مفاهيم.

په دويم څپرکي کې: د شرکتونو له انحلال تصفيه.

په درېيم څپرکي کې: تضامني شرکتونه.

په څلورم څپرکي کې: ګډتضامني شرکتونه (کومانډيټ).

په پنځم څپرکي کې: سهامی شرکتونه. او

په شپږم څپرکي کې: د محدود المسؤليت (ليمتډ) شرکتونو تعريف او جوړښت، پانګه، تشکيلات

او انحلال تر بحث لاندې راغلي دي.

په درناوي

محمد ابراهيم نظري

د کتاب ټوليزه موخه:

د شرکتونو په عمومي مفاهيم او دهغو انحلال او تصفيه، همدارنگه د تضامني
سهامی او محدودالمسؤولیت شرکتونوپه اړه پوره معلومات.

د شرکتونو په اړه عمومي مفاهیم

ټولیزه موخه:

د شرکتونو د ټولیزو مفاهیمو په اړه او د شرکت د تړون د تعریف په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: محصلین به د دې څپرکي په پای کې د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کړي:

- د یوه شرکت د منځته راتلو نېټې بیان کړي.
- د شرکت د تړون ځانګړنې توضیح کړي.
- د شرکتونو پلبندي (دسته بندي) بیان کړي.
- د شرکت د تړون ارکان بیان کړي.
- د شرکت موضوع بیان کړي.

د شرکت د تړون تعريف: د شرکت تړون زيات شمېر تعريفونه لري. چې په لاندې توگه کولای شو له هغوی څخه يادونه وکړو. د شرکت تړون کولای شو د يوه تړون په توگه تعريف کړو، چې د هغې په اساس دوه يا څو وگړي متعهد کېږي چې هريو د مال د يوې برخې په وړاندې کولو سره او يا د هغوی گډون په کار کې په مالي پروژو او يا قرار داد کې، له يو بل سره شريک شي. او د هغوی موخه د شراکت په گټه يا تاوان کې او يا د پروژې له اقتصادي گټو څخه استفاده کول وي. د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۱۶ مادې په اساس شرکت داسې تعريف شوی دی. (شرکت له هغه تړون څخه عبارت دی؛ چې د هغه په موجب دوه يا زيات کسان تعهد کوي تر څو د يوه مالي فعاليت په کار اچولو د مال د يوې اندازې په ورکړه او يا د کار د ترسره کولو يا د اعتبار په توگه داسې گډون وکړي چې گټه او تاوان د هغې هوکړې په اساس چې د دوی په منځ کې تر سره شوې توزيع شي.

د تجارت اصولو هم تجارتي شرکتونه تعريف کړي دي، د ۱۱۶ مادې پر اساس تجارتي شرکتونه د وگړو له گډون څخه عبارت دي چې د تجارتي معاملاتو د ترسره کولو په مقصد په يوې يا څو موضوع گانو کې منځ ته راځي.

د يوه شرکت د منځته راتلو ښيگڼې:

د يوه شرکت منځ ته راتلل کېدای شي د بېلابېلو دليلونو په اساس ترسره شي. ځينې وختونه د يوه شرکت په منځ ته راتلو کې د زياتو وگړو ونډه د مالي اړتياو په نسبت ډاډمنه نه وي. البته دغه مسئله په يوه کوچني شرکت کې صدق نه کوي.

له بل پلوه امکان لري په پيل کې د فعاليت په پيلولو يوازې د دوو کسانو پانگه د يوه شرکت د جوړولو لپاره کافي وي. خو وروسته د هغه د فعاليتونو پراختيا زياتې پانگې ته اړتيا پيدا کوي.

د لازمي پانگې تدارک يا موندنه کېدای شي د زياتو شريکانو د پانگې لوړېدل او يا بانکي پوښو ته د مراجعه کولو له لارې ترلاسه شي. په عمومي توگه وگړي په اروپايي هېوادونو کې په لومړي قدم کې په يوازيني(انفرادي) توگه تجارت پيل کوي وروسته د خپلې معاملې له لورې د محاسب او بانک د مشورې له مخې د يوه شرکت په جوړولو پيل او هڅه کوي چې په دغې لاره کې د خپلې کورنۍ غړي يا دوستان له ځانه سره شريک او په دې توگه پر شرکت باندې خپل حاکميت خوندي کړي چې معاملات يې په باوري فضاء کې ترسره شي.

د تجارتي يا صنعتي لويو شرکتونو لپاره چې سترو پانگو ته اړتيا لري، د سهامي شرکتونو جوړول پراخې او عامه پانگې اچونې ته د مراجعه له وسايو څخه يوه ده.

د بېلگې په ډول نوموړي شرکتونه کولای شي له خلکو څخه غوښتنه وکړي چې د شرکت د پانگې په لوړېدلو کې د نویو اسهامو د پېرودنې په وسیله ونډه واخلي.

الف- له حقوقي پلوه: د هغه شرکت جوړول چې له خپلو شریکانو څخه بېله شتمني لري. د زیاتې گټې لامل کېږي. په یوه انفرادي تجارت خانه کې د تاجر ټوله شتمني د معاملاتو په تضمین کې ځای پر ځای کېږي. قانوني لاره چې کولای شي د تاجر شتمني د پور ورکوونکو له خوا خوندي وساتي د شرکت جوړول دي. ځکه په دې حالت کې د شریک مسئولیت یوازې په ونډې او برخې پورې محدود وي چې هغه یې په شرکت کې لري،

البته د یادونې وړ ده؛ که چېرې له حقوقي پلوه د شرکت او شریکانو د شتمني تفکیک د امکان وړ وي له علمي نظره دغه مسئله تل صحت نه لري. ځکه له یوه پلوه بانکي پوښتنو ته د مراجعې پر مهال، د بانک مسئولین د شرکت د شتمني په تضمین اکتفاء نه کوي او له شریکانو څخه غوښتنه کوي، چې خپله شخصي شتمني د بانک په تضمین کې پرېږدي.

له بل پلوه له لاس تنگۍ (افلاس) سره د شرکت مخامخېدل او د شرکت د شریکانو او یا د رهبرۍ هیئات د مسئولیت اثبات د هغې د ادارې په اړه دا امکان ترلاسه کېږي چې نوموړي وگړي د خپلې شخصي شتمني له پلوه هم تر پوښتنې لاندې راشي او مجبور دي چې د پورورو پورونه ورکړي.

ب- تداوم: د یوې انفرادي تجارت خانې د جوړولو پر وخت د تاجر مړینه په زیاتره حالاتو کې د تجارت خانې د له منځه تللو لامل کېږي. په داسې حال کې چې د یوه شرکت جوړول زیاتره وخت د تجارتي فعالیت تداوم اسانه کوي. دغه کار په ځانگړي توگه د پانگې په شرکتونو کې لکه په سهامی شرکت کې د پام وړ وي.

البته د یوه محدود مسئولیت شرکت د شته والي پر وخت د مړ شوي شریک وارثان هم کولای شي خپل شراکت ته په شرکت کې دوام ورکړي او په دې ترتیب د شرکت تداوم وساتي.

ج- مالیاتي ښېگڼې: د ټکس او مالیاتو د ورکړې له نظره شرکتونه د اقتصاد په پراختیا کې د خپل نقش د اهمیت له کبله له یو لړ ښېگڼو (مزایاو) څخه برخمن وي. البته دغه ښېگڼې د هر هېواد د قوانینو له مخې ټاکل کېږي.

په دې اړه د قانون اېښودنې یو له اړینو موخو څخه د نوو جوړو شوو شرکتونو څخه ملاتړ دی. ترڅو د دې زمینه برابره شي چې نوموړي شرکتونه په پښو ودرېږي او خپل نقش د اړوند هېواد په اقتصاد کې په ښه توگه ترسره کړي، په همدې منظور په ځینو هېوادونو کې لکه په فرانسه کې نوي جوړ شوي شرکتونه د یوې لنډې مودې لپاره د مالیې له ورکړې بې غمه وي. که چېرې په وروستیو کلونو کې شرکت گټه وکړي د لومړیو کلونو اړونده مالیې ورکوي.

همدارنگه قانون جوړونکي په زیاتره هېوادونو کې هڅه کوي، چې د شرکتونو مالیات زیات نه وي او د خصوصي پانګې اچونې د تېبښتې لامل نه شي. نو په دې اساس نن ورځ د خصوصي سکتور پانګه اچونې زیاتره په هغو هېوادونو کې ترسره کېږي چې په هغه کې د مالیې سلنه په شرکتونو باندې ډېره ټیټه ده او یا دا چې هېڅ نه وي.

د شرکت د تړون ځانګړنې:

د شرکت تړون یو بڼه ییز (شکلي) تړون دی. په دې مانا چې په لیکلې بڼه وي او پرته له هغه څخه باطل شمېرل کېږي. دا تړون د ملزمو تړونونو له جملې څخه شمېرل کېږي په دې مانا چې دواړه لوري تړون متعهد او لازم ګرځوي. هغه معیار چې د شرکت تړون له نورو تړونونو څخه بېلوي، د ګډون توکي (عناصر) په ګټه او تاوان کې وي. د یادونې وړ ده؛ چې د شرکت د تړون د تعریف په اساس کولای شو لاندې ټکي په پام کې ونیسو:

- شرکت د یوه قرارداد له مخې چې معمولاً د شرکت اساسنامه جوړوي منځته راځي.
- د تجمع شرکت د جوړولو لپاره لږ تر لږه دوه کسان ضروري دي.
- شرکت کېدای شي د حقيقي یا حکمي وګړو په واسطه جوړ شي.
- هر شریک د شرکت په شتمنۍ کې د یوې لاسته راوړنې پر وړاندې کولو ګډون کوي او نوموړي لاسته راوړنې کېدای شي منقول، غیرمنقول مالونه او یا کار وي.
- د شرکت شتمني د شریکانو له شتمنیو څخه بېلې وي.
- شرکت د حکمي شخصیت لرونکی وي.

نظر دې ته چې شرکت یو حکمي شخصیت دی. نو د هغې پر اساس د یوه حقوقي شخصیت د مشخصاتو اکثره حد شتمني طبعي وي. څرنګه چې د تجارتي شرکتونو په اړه د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۱۱۸ ماده داسې وايي (تجارتي شرکتونه د حقوقي شخصیت لرونکي وي، نو په دې اساس کولای شي تر خپلو عنوانونو لاندې د مقاولاتو په تړون او د معاملاتو په اجرا کولو پیل وکړي، د پورورو او پور ورکونکو صفت کسب کړي او هم کولای شي په دې صفت سره په محاکمو کې د شته والي اثبات وکړي او منقول او غیرمنقول مالونه تصرف کړي).

د شرکتونو ډلبندي:

د هغو کسانو لپاره چې د یوه شرکت پر جوړولو اقدام کوي. د شرکت د حقوقي ډول غوره کول یو له اړینو پوښتنو څخه دي. ځکه د غوره کولو پر اساس هر شرکت د احکامو له پلوه په ادارې پورې اړوند، د شریکانو اړیکې، له درېیم شخص سره اړیکې او د هغه حقوقي پیغامونه د خاصو شرایطو تابع وي. شرکتونه کولای شو د ډول له پلوه په لاندې ډولونو ووېشو:

– مدني شرکتونه.

– تجارتي شرکتونه.

– د وګړو شرکتونه.

– د پانګې شرکتونه.

په ضمن کې تجارتي شرکتونه کولای شو په سهامي، محدودالمسئولیت او تضامني شرکتونو ووېشو. تضامني شرکتونه په څلورو ډلو ډلبندي شوي دي.

(عام تضامني شرکت، خاص تضامني شرکت، د کار تضامني شرکت او په اعتبار تضامني شرکت).

د افغانستان د مدني قانون ۱۲۱۷ او ۱۲۱۸ مادو د مفاوضه (هغه شرکتونه چې له یو بل سره برابر وي) له شرکتونو او عنان شرکتونو څخه بحث کوي. نو په دې ځای کې اړینه بریښي چې ټول شرکتونه یو یو تعریف کړو.

الف- مدني شرکتونه: له هغو شرکتونو څخه عبارت دي؛ چې یوازې مدني معاملات ترسره کوي. لکه ازاد، کرنیز، ودانیز یا ساختماني او تدریسي کارونه.

شریکان په نوموړي شرکت کې شخصاً او له محدودیت څخه پرته د شرکت په پانګه کې د خپلې برخې په اندازې د شرکت د پورونو مسئول وي.

ب- د تجارتي شرکتونو تعریف: د هغه تعریف په استثناء چې په ۱۶ ماده کې بیان شوی او مخکې یې یادونه وشوه، د تجارت په اصولنامه کې نه شو کولای د تجارتي شرکتونو په اړه کوم بل تعریف پیدا کړو. د نورو هېوادونو په قوانینو کې هم کوم خاص تعریف د تجارتي شرکتونو په اړه نه تر سترګو کېږي. د فرانسې په هېواد کې تجارتي شرکت هغو ډول شرکتونو ته ویل کېږي، چې د ښې له نظره او یا د فعالیت د موضوع له نظره، تجارتي شمېرل کېږي. تجارتي شرکتونه کولای شو په دوو ډولونو یانې د وګړو په شرکتونه او د پانګې په شرکتونو باندې ووېشو.

د وګړو په شرکتونو کې، تړون د شریکانو تر منځ د اعتماد او د مخکینۍ پېژندګلوۍ له مخې چې د دوی په منځ کې شتون لري ترسره کېږي. په دې ډول شرکتونو کې د یوه شریک دننه کېدل

او د يوه شريك د برخې لېږدول او يا د هغه مړينه كېداى شي د شركت د ختمېدو لامل شي. خو دا چې په تړون كې بل ډول صراحت وركړل شوى وي.

د پانگې په شركتونو كې، د شركت تړون لومړى له ټولو څخه د پانگې د اهميت په اساس ترسره كېږي او د شريك وگړي اهميت د وگړو شركت سره ورته (مشابه) نه وي. نو په دې اساس د يوه نوي شريك دننه كېدل او د سهم لېږدول له يوه وگړي څخه بل وگړي ته، د شريكانو په هوكمړې (موافقه) پورې تړلې نه ده او همدارنگه د يوه شريك د ځواك يا قدرت نشتوالى او يا د هغه مړينه د شركت د له منځه تللو لامل نه گرځي. د پانگې د شركت له ښو بېلگو څخه كولاى شو له سهامې (ونډو) شركت څخه يادونه وكړو.

د افغانستان د تجارتي اصولنامې او د شركتونو د اړوندو احكامو په نظر د تجارتي اصولنامې ۱۱۷ ماده، د تجارتي شركتونو ډولونه په لاندې ډول دي:

– محدود المسئوليت شركتونه (ملتيډ)

– تضامني شركتونه (كولكتيف)

– تضامني مختلط (گډ) شركتونه (كومانډيټ)

– مرستيال يا تعاوني شركتونه (كوپراتيف)

د شراكت د تړون ارکان: شراكت دوه ارکان لري:

الف- اصلي ارکان: هغه ارکان چې په شريكانو پورې اړوندېږي. لكه د شريكانو شمېر، په پانگه كې گډون، په گټه او تاوان كې برخه لرل او د گډون نيت.

ب- بنه ييز يا شكلي ارکان: د شركت د جوړښت يا تشكيل په شكلونو پورې اړوندېږي.

د قرارداد ارکان:

نوموړي ارکان د ټولو قرار دادونو په اړه د تطبيق وړ دي د شركت د جوړښت يا تشكيل قرارداد نه شي كېداى له دې امر څخه مستثناء وي.

الف- رضایت: په شركت كې شراكت د دواړو لورو له رضایت څخه پرته د امكان وړ نه دی. شراكت د شركت د ډول په اړه او د هر شريك برخه د تړونونو، مقرراتو او قواعدو سره سم ترسره كېږي. د هر شريك اهليت لرل د تړون له شرطونو څخه يو شرط دی. د شريك اهليت د التزام (ژمنې) د اهليت له ډول څخه وي. يوازې د ادارې اهليت كافي نه دی، ځكه چې هر شريك د شركت په تړون او د شركت په پوړونو الزامي تعهد لري. نو په دې اساس هغه وگړي چې د تصرف

د اهلېت لرونکي دي د شریکېدو اهلېت لري له هغه پرته ((ولي)) یا ((وصي)) کولای شي د هغوی تجارتی فعالیت پر غاړه واخلي.

همدارنگه د شرکت تړون د وکالت له مخې امکان لري ترسره شي. په هغه شرط چې نوموړی وکالت په خاصه او لیکلې بڼه وي.

د رضایت عیبونه لکه تېروتنه، تدلیس (ټگي برگی) اکراه او بې ځایه استفاده کول د شراکت د تړون د له منځه تللو لامل ګرځي. خو هغه شریک چې د هغه رضایت تر پوښتنې لاندې راغلی وي کولای شي د خپلې د هوکړې له مخې د شراکت تړون څرګند او د هغه د له منځه تللو څخه تېر شي.

ټگي برگی د تجارت په اړه په شرکت کې له تېریستلو څخه په استفادې سره د شریکانو جذبول، داسې چې که په دې وسایلو توصل نه و تر سره شوی. د پام وړ شریک به په شرکت کې په برخه اخیستلو موافقه نه کوله. لکه د شرکت په اړه د غلطو معلوماتو وړاندې کول یا د شرکت د پورونو پټ ساتل.

ب- د شرکت موضوع: د شرکت موضوع باید ټاکونکې یا د ټاکلو او مشروع وړ وي. له موضوع څخه د مشروع والي موخه، د هغه فعالیت مشروعیت دی، چې شرکت د هغه په موخه جوړېږي.

ج- د شرکت سبب: په شرکت کې سبب له هغو دلایلو څخه عبارت دی چې وګړي د هغه پر اساس په شراکت باندې تفاهم کړی وي، چې ګډ کار ترسره کړي. که چېرې سبب غیرمشروع وي د شرکت تړون باطلېږي، نو اړینه ده؛ چې شرکت د مشروع سبب لرونکی وي.

د بېلګې په ډول که چېرې د یوه شرکت ټولې معاملې په یوه جنس پورې تړلې وي او موخه یې احتکار وي، په دې صورت کې سبب غیرمشروع دی او د شرکت فعالیتونه درېږي.

د سبب یا موضوع د نشتوالي په نسبت د شرکت د بطلان اثار:

په دې اړه باید دوه حالتونه یو له بل څخه بېل یا تفکیک کړو:

۱- هغه شرکت چې تر اوسه یې خپلې معاملې نه دي پیل کړي: په دې حالت کې هر شریک کولای شي د شرکت د بطلان په استناد، خپله ورکړې برخه (ونډه) بېرته لاسته راوړي. د درېیم وګړي موضوع په دې حالت کې په عمومي توګه مطرح نه وي.

۲- هغه شرکت چې خپلې معاملې یې پیل کړي دي: د ګټې او تاوان په اړه نظریې توپیر لري. زیاتره حقوقپوهان په دې نظر دي؛ چې د شریکانو ترمنځ ګټه او تاوان وېشل کېږي، ټول په هغه کې برخمن دي او قاضی ګټه او تاوان د عدالت د تأمینولو له مخې وېشي، یانې په دې حالت کې قاضی د شریکانو د هوکړې په مراعتولو چې په اساسنامه کې لیکل شوې مکلف نه دی او چې په هر تناسب عدالت په کې زیاتره تأمینېږي مکلف دی.

له درېيمو وگړو سره د معاملې په اړه:

هغه شرکت چې د هغه بطلان اعلامېږي. هغه قرار داد چې درېيمو وگړو ترسره کړی وي. که چېرې د پام وړ قرارداد يا قراردادونه د قانون له احکامو سره سم وي، ټول شريکان په هغه متعهد وي نه شي کولای د خپلو تعهداتو نه اجراء کول د درېيمو وگړو په وړاندې د شرکت د بطلان په اساس توجیه کړي (مخ واړوي).

پر شريکانو پورې اړوند ارکان:

الف- د شريکانو شمېر: د زیاترو هېوادونو قوانین په دې موضوع پورې اړوند احکام بیانوي.

د افغانستان مدني قانون هم په ۱۲۱۶ ماده کې دغه موضوع خپرلې ده. په ځینو هېوادونو کې لکه فرانسه، المان او تونس کې په شرکتونو پورې اړوندو قوانینو کې وړاندوینه شوې چې یو وگړی کولای شي په یوازې ځان یو شرکت جوړ کړي په داسې حال کې چې په زیاتره هېوادونو کې لږ تر لږه د دوو کسانو شتون د یوه شرکت د جوړولو لپاره اړین وي. البته په یوه شرکت کې د شريکانو د شمېر ټیټه اندازه باید د شرکت د شتون په ټوله موده کې دوام پیدا کړي. د شريکانو د شمېر د زیاتې اندازې په اړه باید وویل شي چې د سهامی شرکتونو په اړه زیاته اندازه نه ده ټاکل شوې، خو د محدود المسئولیت شرکتونو په اړه د شريکانو د شمېر زیاته اندازه ټاکل شوې ده.

ب- په گټه او تاوان کې گډون: نظر هغه تعریف ته چې له شرکتونو څخه د نړۍ د بېلابېلو هېوادونو په قوانینو کې ترسره شوي او د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۱۶ مادې پر اساس په شرکت کې د شريکانو د غونډې یوه موخه د گټې او تاوان وېشل دي، چې د شرکت له فعالیتونو څخه لاسته راځي. د گټې او تاوان وېشل د شرکت د قرارداد ځانگړنو څخه دي او هغه له ځینو ورته غونډو څخه بېلوي.

د بېلگې په ډول: په یوه اتحادیه کې گډون کوونکي خپله ځانگړې پوهه په دوامداره توگه گټوي، خو د هغوی موخه د گټې او تاوان وېشل نه وي. گټه کولای شي د پیسو د لاسته راوړنې په توگه او یا د هغه معادل چې د شريکانو په شتمنۍ کې زیاتېږي، تعریف کړي. په بل عبارت؛ پولي گټه له هغې اندازې پیسو څخه عبارت ده، چې د یوه شریک په شتمنۍ کې زیاتوالی منځته راځي. او د شرکت دکلنۍ گټې د وېشلو په وسیله د هر شریک د اسهامو په اساس وېشل کېږي، لاسته راځي.

له بل پلوه گټه کېدای شي د مادي استثنایي لاسته راوړنې څخه جوړه شوې وي، د بېلگې په ډول د شرکت د محصولاتو او د اسهامو وېش او یا له گډو مالونو څخه استفاده د گټې او تاوان د ټاکل شوې قاعدې په نظر، شريکان د هر کال په اخر کې په دې اړه تصمیم نیسي.

نوموړی تصميم کېدای شي د شرکت د گټې د وېشنې پر اساس او يا په زېرمه کې د هغه ځای پر ځای کول وي، څرنگه چې شريکان د يوه شرکت د گټو په وېش کې د گټې اخيستلو حق لري. مکلفيت لري چې په هغه تاوان کې چې شرکت ته پېښېږي هم برخه ولري. په عمومي توگه هر شريک د شرکت په گټه او تاوان کې د خپلې برخې په انډول ونډه لري. خو دا چې د شرکت په اساسنامه کې په بل ډول څرگندونه شوې وي. دغه موضوع د افغانستان د مدني قانون په ۱۳۳۱ - ۱۳۳۷ مادو کې صراحت لري.

د يادولو وړ ده؛ چې هېڅ کله نه شو کولای په اساسنامه کې يوه قاعده وضع کړو، چې د هغې له مخې د شرکت ټوله گټه په يوه شرکت پورې اړونده شي. داسې قاعده باطله او د تطبيق وړ نه ده.

همدارنگه هر ډول تفاهم چې د يوه شريک د نه گډون په اساس او د يوه شرکت تاوان وي او يا دا چې ټول تاوان د يوه شريک پر غاړه کېږدي باطل شمېرل کېږي. د داسې احکامو شتون د يوه شرکت په اساسنامه کې د شرکت د بطلان لامل نه کېږي، بلکې نوموړي احکام (کما لايکن) شمېرل کېږي يانې هغه احکام چې په ليکلې بڼه نه وي او شتون نه لري.

له بل پلوه د يوه تفاهم شتون چې يوه شرکت ته د يوې ټاکلې گټې د وېش پر اساس وي او د شرکت د تاوان په صورت کې هم هغه ته ووېشل شي. ممنوع دی تفاهم د شرکت د ټولي پانگې د نقص لامل کېږي.

د افغانستان د مدني قانون د ۱۳۳۶ مادې د حکم پر اساس په گټه او تاوان کې د شريکانو د نه برخې يا سهم اخيستلو موافقه د شرکت د تړون د بطلان لامل گرځي. خو د ۱۳۳۴ مادې پر اساس په پانگه کې د مساواتو سربېره، د گټې په وېش کې زياتوالی مجاز دی.

ج- د گډون نيت: د گډون نيت د همکارۍ په اړه د شرکت د برياليتوب لپاره د شريکانو له ارادې څخه عبارت دی. د نشتوالي پر مهال نه شو کولای له شراکت څخه خبرې وکړو د گډون اراده نه يوازې بايد د شرکت د جوړولو پر مهال شتون ولري، بلکې د شرکت د فعاليت په ټوله موده کې هم بايد دوام پيدا کړي. البته د عملي نظره په کوچنيو شرکتونو کې د زياتې همکارۍ اراده ليدل کېږي. خو په لويو شرکتونو لکه سهامی (ونډه ييز) شرکتونه چې زيات ونډه - وال لرونکي لري. زياتره سهم لرونکي يوازې د گټې د لاسته راوړلو په هڅه کې وي او له دې پلوه د خپل پام وړ شرکتونو د ونډو په پېرودلو پيل کوي.

په عملي ساحه کې د هغوی هېڅ ډول مرسته د شرکت لپاره چمتو نه ده. يوازې هغه څه چې کېدای شي د شرکت د امنيت لپاره د نوموړو وگړو له پلوه وکتل شي د هغوی هماغه پام د شرکت د ونډو د پېرودلو لپاره وي. او په دې لاره کې نوروته توصيه او هغوی تشويقوي د اړتيا په پرمهال د گډون د نيت شتون کېدای شي تر ارزونې لاندې راشي.

شکلي ارکان:

مخکې تر دې چې شرکت د ثبت په وسیله خپل حقوقي موجودیت ته لاسرسی پیدا کړي او د حکمي شخصیت لرونکی شي. یو لړ نور اقدامات اړین دي چې د شرکت د بنسټ ایښودونکو او د راتلونکو شریکانو لپاره یو حتمي امر دی. تر څو د خپلو حقوقي وجایو څخه پوره خبر شي. په همدې دلیل د شرکت اساسنامه باید په لیکلې بڼه وي.

همدارنگه درېیمګړي وګړي لکه بانکونه د شرکتونو د اړتیا وړ پېرودنکي او تهیه کوونکي باید دا امکان ولري، چې د شرکت په اړه اطلاعات ترلاسه کړي. دغه اطلاعات د اعلان په واسطه د شرکت په منځته راتلو سره چمتو کېږي. پورتنی اصول د افغانستان په مدني قانون کې د شرکت د تړون په اړه او د تجارت په اصولنامه کې د شرکت د منځته راتلو یا جوړېدو اعلان صراحت لري. څرنگه چې د مدني قانون په ۱۲۲۲ ماده کې داسې یادونه شوې (د شرکت تړون باید لیکلې بڼه ولري، پرته له هغه اعتبار نه لري. همدارنگه په تړون کې راغلی یا وارده تعدیل تر هغه مهاله چې د تړون بڼه نه وي بشپړه شوې باطل شمېرل کېږي).

د یادولو وړ ده چې کېدای شي د شرکت د تړون د نه لیکلو په نسبت د درېیمګړو وګړو یا شریکانو له خوا د شرکت د بطلان غوښتنه وشي، خو درېیمګړي وګړي کولای شي شرکت ومني او د هغه له باطل کېدو څخه ډډه وکړي.

د شرکت د بطلان په اړه باید ووايو د بطلان اثار به په لاندې توګه وي:

هغه ژمنې چې د شرکت د بطلان له غوښتنې څخه وړاندې ترسره شوي، د اعتبار وړ دي او شریکان په هغه مستلزم دي. یوازې هغه تعهدات چې د شرکت د بطلان له غوښتنې څخه وروسته ترسره شي، د اعتبار وړ نه دي. د شرکت د ثبت، اعلان او منځته راتلو په اړه د یادولو وړ ده تر هغه وخته چې شرکت نه وي ثبت شوی، د حکمي شخصیت لرونکی نه وي. نو نه شي کولای د نورو پر وړاندې په خپل حکمي شخصیت استدلال وکړي. د تجارت د اصولنامې ۲۴ ماده د تجارت د ثبت دایرې په اړه او ۱۲۸ ماده د هغو موضوعاتو په اړه چې سوداګر او سوداګریز شرکت د هغه په ثبت مکلفیت لري، صراحت لري.

د نویو قوانینو پر اساس چې د شرکتونو په اړه وضع شوي په نظر کې دي، چې د مرکزي ثبت دایره جوړه شي.

شرکت د جوړښت یا تشکیل په حال کې:

همدا چې د شرکت اساسنامه امضاء شوه. شرکت جوړېږي.

او دا په هغه حال کې وي، چې تر اوسه د هغه ثبت نه دی ترسره شوی. او د حکمي شخصیت لرونکی نه دی. د اساسنامې د امضاء له وخت څخه د شرکت تر ثبته پورې یوه موده تېرېږي. په دې موده کې د شریکانو ترمنځ اړیکې د اساسنامې د احکامو په اساس سمبال او د تړون د صحت د شرطونو احکام تطبیقېږي.

د درېیمګرو وګړو په اړه:

د شرکت له ثبت څخه وړاندې له یو لړ تعهداتو سره لکه د شرکت لپاره د یوه دفتر اجاره، د کارکوونکو ګمارل، د اړینو لوازمو پیږودنه، د ټیلفون او انټرنېټ ځای پر ځای کول، د بانکي حساب پرانیستل او داسې نور... باید ترسره شي. په دې حالت کې چې شرکت تر اوسه پورې د حقوقي شخصیت لرونکی نه دی، نوموړي تړونونه د شرکت په نامه د امضاء وړ نه دي، نو په دې اساس د درېیمګرو وګړو د حقوقو د ساتنې لپاره او په دې دلیل چې شرکت تر اوسه جوړ شوی نه دی او نه شو کولای شریکان په ژمنه مجبور کړو. اصول دا دي؛ هغه وګړي چې د یوه شرکت پر جوړښت (تشکیل) پیل کوي. د درېیمګرو وګړو پر وړاندې د نوموړو تعهداتو ځواب ویونکي دي، خو دا چې شرکت نوموړي تعهدات له ثبت څخه وروسته پر غاړه واخلي. په دې صورت کې دې نوموړي تعهدات د هغه له پیل څخه د شرکت په نوم وشمېرل شي.

تشریح: د اساسنامې تر لاسلیک دمخه د هغو ټولو تعهداتو لړلیک چې باید د شرکت لپاره تر سره شي. او د هغه د هر یوه پیام بیان شریکانو ته څرګند او بیا له اساسنامې سره یوځای ضمیمه کړي. د اساسنامې لاسلیک د دې لامل کېږي، چې نوموړي تعهدات د شرکت په نامه وګڼل شي.

د هغو تعهداتو په اړه چې د اساسنامې د لاسلیک او د شرکت د ثبت د نېټې ترمنځ ترسره کېږي، شریکان کولای شي په اساسنامه یا یوه بېل سند کې د هغوی یوه یا څو تنو ته وکالت ورکړي. تر څو د تعهداتي شرکت په نوم حساب ترسره کړي، دا په هغه شرط چې نوموړي تعهدات مشخص وي او د هغوی ډول یا نوعیت بیان شي. د شرکت د ثبت په دې بڼه کې د نوموړو تعهداتو د لېږدولو لامل د شرکت په نوم کېږي.

بل امکان په هغه اساس دی، چې د شرکت له ثبت څخه وروسته له شریکانو سره د اړیو په اکثریت پرېکړه وکړي، هغه تعهدات چې د شرکت په نوم ترسره شوي د شرکت په ژمنه دې ولېږدول شي. د یادونې وړ ده؛ چې د نوموړو تعهداتو د لېږدولو په صورت کې د شرکت په ژمنه له شرکت سره د هغه د حقوقي پیامونو ځواب ویونکی وي، هغه وګړي چې هغه یې د شرکت په نامه ترسره کړي دي، په دې اړه له مسئولیت څخه خلاصېږي. که چېرې شرکت ثبت نه شي، او یا

داچې د نوموړي تعهد يو يا څو د ثبت بڼې د شرکت په نوم ونه منل شي، په دې حالت کې هغو کسانو چې نوموړي تعهدات ترسره کړي او يا هغو کسانو چې هغوی ته په دې اړه وکالت ورکړل شوی دی، د هغه د حقوقي پيامونو ځواب ويونکي دي او د دوی مسئوليت گډ او نامحدود وي.

که چېرې شرکت له هغو تعهداتو څخه چې مسترد شوي گټه اخيستې وي مکلف به وي تر څو هغه لگښتونه چې په دې لار کې ترسره شوي د پام وړ وکړي يا وگړو ته ورکړي، ځکه پرته له دې شرکت نه به له کوم لامله شتمن کېږي.

د شرکت ژوند: له هغه مهاله چې شرکت د ثبت پر اساس د حکمي شخصيت لرونکی کېږي، د حقوقي شخصيت مشخصه توکي يا عناصر لاسته راوړي. خو شرکت مکلف دی چې د خپلو کړنو د ترسره کولو لپاره حقيقي وگړي چې له هغه څخه استازيتوب وکړای شي وټاکي.

په شرکت نوم ايښودل

هر شرکت بايد د يوه عنوان يا نوم لرونکی وي. چې په اساسنامه کې ليکل کېږي. شرکتونه حق لري يو عنوان چې د هغوی د فعاليت له موضوع څخه جوړ شوی وي او يا د يوه يا څو تنو شريکانو په نوم پورې اړوند وي وټاکي. د سهامی شرکتونو په اړه په ځينو هېوادونو کې لکه فرانسه د شرکتونو قانون حکم کوي؛ چې د داسې شرکتونو پانگه هم له عنوان او ډول يا نوعيت څخه وروسته بيان شي.

مثلاً د باختر ودانيز سهامی شرکت د دوه ميلونو او پنځه سوه زرو افغانیو په پانگه د تجارت اصولنامه د اړوندو احکامو له ۴۰ تر ۴۵ مادې پورې په دې اړه د شرکت عنوان بيانوي. او د هغه پر اساس هر تاجر د يو نوم په لرلو مکلف دی، چې تجارتي عنوان يې تر هغه لاندې فعاليت کوي، جوړوي. همدارنگه د تجارتي شرکتونو د عنوان په اړه د تجارت په اصولنامه کې اړوند احکام بيان شوي دي. له تضامني شرکتونو څخه د شرکت عنوان د يوه يا څو تنو شريکانو له نوم څخه د تضامني کلمې په زياتېدو سره جوړېږي. په سهامی شرکتونو کې د شرکت عنوان د شرکت له موضوع څخه د سهامی کلمې په زياتوالي سره وي او د شريکانو او يا د نورو وگړو نوم نه شي کېدای د شرکت عنوان جوړ کړي. د محدودالمسئوليت شرکتونو د عنوان په اړه، کوم حکم نه ترسترگو کېږي.

د تجار نوم د تجارتي شرکتونو په عنوان له دې پلوه اړين دی، چې تر ټاکلي نوم يا عنوان لاندې فعاليت وکړي او پېرودونکي د شتمنۍ د ډول د اعتبار او مناسب کيفيت پر اساس او احتمالاً د خدماتو له پلورلو وروسته جذب کړي. همدارنگه هېڅ تاجر يا تجارتي شرکت حق نه لري د نورو

تجارانو له اعتبار څخه او يا د هغوی له شهرت څخه ناوړه گټه واخلي، او يا د هغوی شهرت ته زیان ورسوي او يا د ناجایزه او ناقانوني سیالۍ ته په نږدې کېدو سره پېرودونکي جذب کړي.

د شرکت ځای: هر شرکت باید د یوه ځای لرونکی وي، چې د شرکت په اساسنامه کې لیکل کېږي. د شرکت ځای یا مقر هماغه ځای وي چې د شرکت د اداراتو رهبران او یا مسئولان په هغه کې ځای پرځای وي. د ځای ټاکل د لاندې مسایلو له پلوه د اهمیت لرونکي دي.

مراجعین د معاملاتو لپاره یا له شرکت سره د قراردادو د تړون لپاره، د هغه ځای یا مقر ته مراجعه کوي. له بل پلوه پېرودونکي خپل شکایتونه او اعتراضات په هماغه ځای کې د شرکت د مسئولانو غوږونو ته رسوي همدارنګه لیکونه باید د شرکت ځای یا مقر ته ولېږدول شي.

د شرکت پر وړاندې د دعوی د اقامې د شتوالي پر مهال، صلاحیت لرونکې محکمه به هماغه محکمه وي، چې د شرکت ځای یا مقر د هغې د صلاحیت په حوزه کې واقع وي.

د شرکت ملیتوب: د یوه شرکت او یوه دولت تر منځ د اړیکو د ټاکلو لپاره د ملیت مسئله یوه اړینه موضوع ده. ځکه د یوه شرکت د ملیت ټاکل د قوانینو ټاکونکی وي، چې د شرکت په اړه تطبیقېږي.

شرکت کولای شي نظر خپل ملیت ته له هغو حقوقو څخه گټه واخلي چې په حکمي وګړو پورې اړوند په ځانګړي توګه د اړوند هېواد په شرکتونو پورې اړوند وي (هغه هېواد چې شرکت د هغه د ملیت لرونکی وي). د شرکت ملیت په عمومي توګه د لاندې معیارونو څخه د یوه معیار په اساس د ټاکلو وړ وي.

- د شرکت د فعالیتونو مرکز.

- د شرکت ځای یا مقر.

- د شرکت څارنه یا نظارت (د ملیت پر اساس هغه کسان چې د شرکت د پانګې زیاته اندازه د دوی لاسته راوړنې دي او شرکت اداره کوي) اصولاً د شرکت ملیت په هغه هېواد پورې اړوندېږي، چې شرکت د هغه د قانون په اساس جوړ او ثبت شوی وي.

د افغانستان په مدني قانون او د تجارت په اصولنامه کې کوم حکم د شرکت د ملیت په اړه نه شته.

نړیوال شرکتونه او څو مليتي شرکتونه: هغه شرکتونه چې په هېڅ یو ملیت پورې تړلې نه

دي او د نړيوالو معاهداتو په واسطه منځته راځي. نړيوال شرکت گڼل کېږي. لکه نړيوال بانک د پراختيا د بيا رغونې (BIRD) لپاره يا د سارلون (SARRELORRAIN) د ډبرو سکرو اتحاديه په څو مليتونو پورې تړلي شرکتونه له يوه مور(مادر) شرکت څخه جوړ شوي، په هېوادونو کې د خپلواکو نمایندگيو لرونکي دي. البته هره نمایندگي لکه يو بېل شرکت د حکمي شخصيت لرونکی د مور له شرکت څخه بېل يا مجزا وي.

د شرکت تجارتي ډول

الف - د شرکت د ډول ټاکلو معيارونه: د شرکت تجارتي يا مدني ډول د حقوقي بڼې په واسطه او يا د هغې موضوع د ټاکلو وړ وي. د حقوقي بڼې پر اساس محدودالمسئوليت تضامني شرکتونه او سهامي شرکتونه، تجارتي شرکتونه گڼل کېږي. د بېلگې په ډول يو سهامي شرکت د تجارتي شرکت د محاسبې متخصصين او يا د نظارت کميشنر گڼل کېږي. سربېره پر دې چې د هغه فعاليت مدني وي.

هغه شرکتونه چې د پورتنیو بڼو لرونکي نه وي کولای شي د موضوع له مخې، تجارتي شرکت وگڼل شي. لکه هغه شرکتونه چې د هغوی موضوع پېرودنه د پلورلو لپاره، د منقولو مالونو اجاره، ترانسپورټ، د اسعارو تبادله، سمندري چارې، بانکداري او داسې نور... وي، خو هغه شرکتونه چې د کرنيزو، ښوونيزو او ازادو شغلونو لکه د مدافع وکیل او يا طبي کلینک فعاليت لرونکي دي مدني شرکت گڼل کېږي.

ب- د شرکت د ډول اغېزې ډېرې اړينې دي: تجارتي شرکتونه له تجارتي مالکيت څخه گټه اخيستونکي دي او د محاسبې د دفترونو په لرلو مکلف دي. د هغوی د لانجو اوارۍ د تجارتي محاکمو له صلاحيت څخه دي. د هغوی ټول معاملات سربېره پر دې چې د مدني ډول(نوعيت) لرونکي وي، که چېرې د شرکت په گټه ترسره شي، تجارتي شمېرل کېږي.

د شرکت شتمني:

هر شرکت چې د حکمي شخصيت لرونکی وي، د شريکانو له شتمنۍ څخه د بېلې شتمنۍ لرونکی وي، د شرکت شتمني د هغه د حقوقو او وجايبو له مجموعې څخه جوړه شوې او تل په يوه حال نه پاتې کېږي.

د شرکت شتمني بايد د هغه له گډې پانگې څخه جلا کړو، نوموړې پانگه له هغو پيسو څخه عبارت ده، چې شريکان يې د شرکت په واک کې ورکوي.

د شرکت پانګه کېدای شي زیاته او یا لږه شي، د شرکت د پانګې زیاتوالی د شریکانو د نویو لاسته راوړنو په وسیله (د پانګې په زیاتوالي کې برخه اخیستنه) او یا د شرکت د پس انداز زیاتوالی د هغې پر پانګه باندې د امکان وړ ده، د شرکت پانګه د هغې د شتمنۍ په پرتله ثابته وي. د شرکت شتمني د شرکت ملکیت دی او شریکان د خښتن مرستیالان نه شمېرل کېږي. بلکې یوازې له یو لږ حقوقو څخه په دې اړه ګټه اخلي.

لکه د ګټې حق، معلوماتونه د لاس رسي حق، د شرکت په کلني مجلسونو کې ګډون په هغه صورت کې چې شرکت له لاس تنګۍ سره مخامخ شي. د هغه اغېزې یوازې شرکت ته متوجه او شریکانو ته سرایت نه کوي خو له تضامني شرکتونو څخه پرته، نو په دې اساس د پورتنیو موضوعاتو په پام کې لرلو سره، شریکان د شرکت له شتمنۍ څخه د خپلو شخصي ګټو د تأمین لپاره د استفادې حق نه لري. پرته له دې به د شرکت له مالونو څخه د ناوړه ګټې اخیستلو په جرم تر پوښتنې لاندې راشي. د شرکت پوروري نسبت د شریکانو شخصي پورورو ته د انحصاري تضمین حق لرونکي د شرکت په شتمنۍ باندې دي. د افغانستان د تجارت اصولنامه، په ۱۱۹ ماده کې د تجارتي شرکتونو د پانګې په اړه داسې څرګندونه کوي. هغه مواد چې په تجارتي شرکتونو کې پانګه پېژندل کېږي په لاندې توګه دي:

- مادي منقول مالونه لکه نغدې پیسې، څیزونه او څاروي.
- غیر مادي منقول مالونه لکه امتیاز، د اختراع حق، د تجارتي او صنعتي مارک اجاره لیکونه.
- هر ډول غیر منقول مالونه.
- د منقول او غیرمنقول مالونو ګټې او د استعمال حق.
- د تجارت اعتبار.
- تجارت خانه.

د شرکت استازیتوب:

د استازیتوب لپاره د حقيقي وګړو ټاکل او تثبیت اړین او حتمي دي.

له حقوقي پلوه کومه پوښتنه چې مطرح کېږي؛ هغه دا ده چې ایا د یوه شرکت مسئولان کولای شي د شریکانو او یا د شرکت د وکیل په توګه وټاکل شي؟ د دې پوښتنې ځواب منفي دی. د شرکت مسئولان د شرکت په نوم او حساب باندې اقدام کوي، نو په دې اساس د شرکت مسئولان له شرکت څخه د قانون د احکامو له مخې استازیتوب کوي.

د یادونې وړ ده؛ چې د شرکت په کارونو کې د حقیقي وګړو دوامداره مداخله لکه د شرکت استازي د امنیت د نشتوالي د درېیمګړو وګړو لپاره د خطر سرچینه وي. ځکه د درېیمګړو وګړو وېره په دې ده چې د شرکت استازي له خپل واک څخه تېری وکړي یا دا چې د شرکت د متعهد کېدو په اړه د لازم صلاحیت لرونکي نه وي.

د درېیمګړو وګړو ساتنه:

له خطرونو څخه د مخنیوي په خاطر د درېیمګړو وګړو لپاره دوه ډوله امکان چمتو وي. د مسئولانو له ټاکلو سره سم د شرکت د رهبرۍ پر غاړه اخیستلو سره موضوع د اعلان په واسطه مینه والو ته رسول کېږي. چې وروسته له هغه د درېیمګړو وګړو شرکت امکان لاسته رانه وړي چې د شرکت د مسئولانو ټاکل د غیر اصولي والي په دلیل د خپلو په اړه ملزم ونه ګڼل شي، تر هغه مهاله پورې چې د مسئولانو په ټاکلو او یا د هغوی د کار په ختم کې بدلون، د قانوني وسایلو په واسطه د عامه وګړو په اطلاع نه وي رسېدلي.

لاسیک شوي تعهدات د هغوی له خوا د اجراء وړ دي. د شرکت د مسئولانو د صلاحیت هر ډول محدودیت، د شرکت په واسطه په درېیمګړو وګړو باندې د استفادې وړ نه دي.

خو داچې نوموړو وګړو مخکې له موضوع څخه خبرتیا ترلاسه کړي وي، البته هغه محدودیتونه چې د شرکت په اساسنامه کې لیکل شوي دي د شرکت د شریکانو او مسئولانو تر منځ د تطبیق وړ دي.

د یادونې وړ ده؛ چې درېیمګړي وګړي له شرکت سره د تعهد پر موقع ملزم نه دي، تر څو د شرکت اساسنامې ته مراجعه وکړي او د شرکت د رئیس د صلاحیت له حدودو څخه خبر شي. دا اصل د چټکتیا د تأمین په خاطر په تجارتي معاملاتو کې او د درېیمګړي وګړي لپاره د یو لوی مصئونیت درلودل دي.

همدارنګه کېدای شي، د مشهود صلاحیت د اصل په اړه د شرکت مسئولان خبرې منځته راوړي، نو د نوموړي اصل په اساس شرکت د هغو تعهداتو ځواب ویونکی دی، چې د هغه د مسئولانو په واسطه تر سره کېږي په دې شرط چې معامله د شرکت په نوم ترسره شوې او د معاملاتو له جملې څخه د شرکت موضوع ګڼل کېږي.

د شرکت مسئولیت:

الف- مدني مسئولیت: هر هغه وگړی چې د شرکت د اقداماتو او یا فعالیت له لارې متضرر شي کولای شي د شرکت د مدني مسئولیت له مخې د هغه پر وړاندې د دعوی اقامه او د زیان د جبران غوښتنه وکړي. د دې مسئولیت اساس کېدای شي له شرکت سره د تړون پر اساس وي (په هغه موده کې چې شرکت خپل تعهدات ترسره نه کړي یا یې ناسم سرته ورسوي) او یا دا چې د سهوې او تېروتنې یا خطاء پر اساس وي لکه د غیر اصولي سیالۍ یو عمل، د شرکت د فعالیتونو په نسبت د خلکو لپاره له خطرونو څخه د مخنیوي لپاره د ناسالم او یا د لازمو تجویزونو نه نیول.

ب- جزایي مسئولیت: نن ورځ د نړۍ په زیاتره هېوادونو کې کېدای شي شرکت د جزایي مسئولیت له لارې تر پوښتنې لاندې راشي. ځکه چې شرکتونه په زیاترو مواردو کې د وگړو له صحي، اقتصادي پلوه، چاپیریال او ټولنیز نظم ته ضرر وي، د متضرر کېدو مسئول دي.

همدارنگه عدالت مني چې د شرکت استازي هم په ځینو مواردو کې د شرکت د مسئولیت ځواب ویونکي وي. په دې شرط چې په دې لاره کې د شرکت مسئولیت د نوموړو وگړو د بې پروايي په اثر او یا د دوی له خوا د لازمه تجویزونو نه نیول وي.

د شرکتونو ډلبندي: شرکتونه په عمومي توګه په لاندې ډلبندیو کې شامل دي.

– مدني شرکتونه.

– تجارتي شرکتونه.

– مدني شرکتونه د تجارتي بڼې په لرلو سره.

د شرکتونو وېش د افغانستان په مدني قانون کې د ۱۲۱۷-۱۲۱۸ موادو په اساس (مفاوضه شرکتونه او عنان شرکتونه) دي.

۱ – مدني شرکتونه

الف- تعریف: مدني شرکت هغه شرکت دی، چې د دوو یا څو وگړو تر منځ د قرارداد په موجب د ګټې د لاسته راوړلو لپاره د ګډ فعالیت له لارې منځته راشي. دا ډول شرکتونه امکان لري د کسب او کار یا پېرودلو او پلورلو یا چارو او د حرفې یا صنعت د ترسره کولو لپاره منځته راشي.

مدني شرکتونه په ټولو هېوادونو کې د مدني قانون د احکامو تابع دي.

دغه شرکتونه زیاتره د هغو کسانو له خوا چې د ازادو چارو یا شغلونو لرونکي دي، د خدماتو د

وړاندې کولو په موخه جوړېږي. ځکه چې د شرکت په جوړولو سره له یوې خوا شریکان د هغه له ښېګڼو څخه ګټه اخلي او له بل پلوه په ګډو هڅو او ګډکار سره د خدماتو د وړاندې کولو د پراختیا زمینه برابروي او په دې ترتیب له زیاتو پېرودونکو او مراجعینو څخه ګټه اخلي. دغه راز مدني شرکتونه د غیر منقول مالونو د خرڅلاو د معاملاتو د ترسره کولو لپاره لکه: کور او ځمکه جوړېږي.

ب: د مدني شرکتونو د تفکیک اهمیت له تجارتي شرکتونو څخه په دې کې دی:

- مدني شرکتونه د مدني قانون د مقرراتو تابع دي.
- کله چې منازعه د تجارتي معاملې په اړه وي، نو د مدني شرکتونو منازعات په مدني محاکمو پورې اړوندېږي.
- په مدني معاملاتو کې اثباتیه وسایل د تجارتي معاملاتو له اثباتیه وسایلو سره ورته یا مشابه نه دي.
- مدني شرکتونه لکه تجارتي شرکتونه د تجارتي دفترونو په لرلو مکلف نه دي.
- د مدني اسنادو او تجارتي اسنادو په اړه د زمان د تېرېدو موده توپیر لري.
- مدني شرکتونه په ټولو هېوادونو کې د حکمي شخصیت په لرلو سره د ګټې وړ نه دي د بېلګې په ډول په ایران کې نوموړي شرکتونه حکمي شخصیتونه نه لري. په داسې حال کې چې د فرانسې په هېواد کې د ۱۹۶۷ کال را پدېخوا مدني شرکتونه هم د حکمي شخصیتونو لرونکي دي.

۲ - تجارتي شرکتونه (د وګړو شرکتونه او د پانګې شرکتونه):

- د وګړو شرکتونه، تضامني شرکتونه.

د پانګې شرکتونه، سهامی شرکتونه، محدودالمسئولیت شرکتونه او تجارتي شرکتونه به په راتلونکو څپرکو کې تر مطالعې لاندې راولو.

مدني شرکتونه چې د تجارتي بڼې لرونکي دي:

دا ډول شرکتونه د موضوع له نظره مدني دي، خو د بڼې له نظره تجارتي شرکتونه دي. لکه د ځمکې د پلورولو شرکت، یا له کانونو (معادنو) څخه د ګټې اخیستنې شرکت، یا د نهرونو او ویالو د کیندلو شرکت.

دا ډول شرکتونه لکه سهامی او یا محدودالمسئولیت شرکت د تجارتي شرکتونو بڼه نیسي. ترڅو وکولای شي لازمه پانګه چې د هغوی د موخو د تأمینولو ځواب ویونکي وي. پیدا یا تدارک کړي، البته د لویې پانګې پیدا کول هغه وخت د نوموړو شرکتونو لپاره د منلو وړ ده، چې خپله پانګه د

اسهامو په بڼه راوړي، تر څو ټول خلک په کې برخه واخلي.

په دې شرکتونو کې د شریکانو مسئولیت په اسهامو پورې تړلی دی، چې د هغه ملکیت لري او د خپلو خصوصي شتمنیو په اړه مسئول نه شمېرل کېږي.

په دې ځای کې پوښتنه مطرح کېږي، چې ایا دا ډول شرکتونه د هغوی د کارونو د خصوصیت په نظر مدني شرکتونه شمېرل کېږي؟ یا دا چې نظر هغې بڼې ته چې یې لري د تجارتي شرکتونو په توګه پېژندل کېږي؟

په فرانسه کې په دې اړه د نظر اختلاف دی. خو تر هغه ځایه چې په اثبات پورې اړه لري د مدني اثبات قواعد تطبیقېږي.

په مصر کې دا ډول شرکتونه د تجارت او لاس تنګۍ د اصولنامې د موادو تابع نه دي. بلکې د مدني شرکتونو له جملې څخه شمېرل کېږي.

د شرکتونو اداره

(د افغانستان د مدني قانون ۱۲۳۸-۱۲۴۴مواد)

۱- د شرکت د مدیر ټاکل: د افغانستان د مدني قانون ۱۲۳۹-۱۲۴۰مادو له مخې:

الف: د اړوندو احکامو پر اساس یو یا څو شریکان او یا درېیمګړی شخص چې په تړون کې شریک نه وي کولای شي د شرکت ادارې ته وګمارل شي.

د ادارې له قانوني موجب څخه پرته د مدیر له کاره ګوښه کول لکه خیانت، عجز، ناوړه کارونه د شرکت د تړون له تعدیل سره مجاز نه دي. هغه شریک چې د مصلحت څښتن وي مکلف دی له کار څخه ګوښه کولو، د دلایلو د بیان کولو لپاره د دعوي اقامه وکړي.

ب: که مدیر د شریکانو له منځه او یا له هغوی څخه بهر، د تړون(اساسنامې) له پای ته رسېدو څخه وروسته وټاکل شي. د هغه له کار ګوښه کول د دعوي اقامې ته اړتیا نه لري. بلکې هر وخت امکان لري.

نوموړي احکام د انتزاعي احکامو له جملې څخه نه دي. نو شریکان کولای شي د هغه پر خلاف اتفاق وکړي. مثلاً کولای شي د شریک د مدیر په عزل یا ګوښه کولو چې د هغه ټاکل د تړون په اساس ترسره شوي اتفاق او همدارنګه کولای شي تفاهم وکړي، د پردي یا اجنبي مدیر له کار څخه ګوښه کول چې د اساسنامې له تصویب څخه وروسته ټاکل شوي بې له موجه قانوني جواز نه لري.

د مدير صلاحيتونه (د افغانستان د مدني قانون ۱۲۴۱ - ۱۲۴۲ مواد)

الف: که مدير يو وگړی يا درېيمگړی شخص وي: د شرکت اداره په يوازې ځان پرمخ بېولای شي. که چېرې د هغه صلاحيتونه او حدود په تړون کې ټاکل شوي وي، ترسره کول يې ضروري دي. پرته له هغه د اداري امورو صلاحيتونه په واک کې لري، چې د شرکت په گټه وي.

ب: د مديرانو گڼوالی: که چېرې مديران له يوه کس څخه زيات وي (څه شريک وي يا له شرکت څخه بهر) او د هغوی حدود او کاري صلاحيتونه په تړون کې ټاکل شوي وي، ترسره کول يې اړين دي. له عمومي قواعدو سره سم د مقررې له بریدونو څخه د مدير تېری په شرکت باندې د اجراء وړ نه دی. که چېرې مديران له يوه کس څخه زيات وي (شريک يا له شرکت څخه بهر) او د هغوی کاري دايره په تړون کې نه وي بېله شوې. او له هغوی څخه يو هم د شرکت د کارونو اجرا کوونکی نه وي پېژندل شوی. له هغوی څخه هر يو کولای شي په انفرادي توگه د شرکت په ادارې پورې اړوند کارونه ترسره کړي.

که د شرکت په دستورالعمل کې يادونه شوې وي. چې هر تصميم د اکثريت په هوکړې سره نيول کېږي، د هغو مراعاتول اړين دي. په دې صورت کې يو مدير نه شي کولای په انفرادي توگه د ادارې کارونه وړاندې يوسي او اړين دي د اکثريت هوکړه ترلاسه کړي. خو په ځينو حالاتو کې استثناء لري. لکه بېړنی کار چې د هغه نه کول شرکت ته لوی تاوان رسوي. او د هغه جبران د امکان وړ نه وي. په دې صورت کې د اکثريت له هوکړې پرته، د کار سرته رسول مجاز دی.

البته په دې ځای کې له اکثريت څخه موخه، د مديرانو اکثريت دی، نه د شريکانو او يا ونډو اکثريت، خو دا چې د هغه پر خلاف د شرکت په تړون کې اتفاق ترسره شوی وي. (د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۳ ماده).

ج: هغه شريکان چې د شرکت ادارې ته نه دي غوره شوي: د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۴ ماده په دې اړه داسې صراحت لري:

- د اداري کارونو له سرته رسولو يا په هغه کې مداخله يا په مديرانو باندې نيکه له هغو مواردو پرته چې هغوی ته مراجعه کېږي ممنوع دي.

- پر هغو کارونو باندې اعتراض چې د شرکت د کارونو له دايرې څخه لوړ وي. يا د شرکت له نظام سره مخالف او يا له قانون سره مخالف وي مجاز دي.

- کولای شي له مديرانو څخه غوښتنه وکړي، چې د شرکت اداري کارونه پر خپل وخت يا دوراني ټاکلو وختونو (فصلي) کې او يا په هغه وخت کې چې د شرکت نظام ټاکلي دي هغوی ته وړاندې کړي.

- حق لري چې شخصاً له دفترونو، د شرکت له اسنادو او په کارونو پورې د اړوندو امورو څخه اطلاع پیدا کړي. دغه حق له اړوندو حقوقو څخه په نظام کې عام دي. له هغو سره مخالفت د شریکانو د اتفاق په صورت کې هم جواز نه لري له دفترونو او اسنادو څخه اطلاع شخصي حق دی او د دې لپاره چې د شرکت اسرار خوندي پاتې شي، شریک حق نه لري. بل شخص په دې اړه استازی وټاکي.

د مدیر نه ټاکل: د مدیر د نشتوالي پر مهال، هر شریک پرته له دې حق لري چې نورو شریکانو ته مراجعه وکړي، اداري کارونه ترسره کړي هر شریک د اعتراض حق پر هر هغه کار باندې چې نه دی بشپړ شوی لري. هغه شریکان چې په اکثریت کې دي حق لري د اقلیت اعتراض رد کړي.

دلومړي څپرکي لنډيز:

د شرکت د عمومي مفاهیمو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل چې کېدای شي د شرکت تړون، د تړون په توګه تعریف کړو؛ چې د هغه پر اساس دوه یا څو وګړي ژمنه کوي، چې هر یو د یو څه مال پر وړاندې کولو او یا د هغوی ونډه اخیستنې (سهم گیری) په کار کې، په مالي پروژه او یا قرارداد کې، له یو بل سره شریک شي او د هغوی موخه په ګټه او تاوان کې شراکت او یا د پروژې له اقتصادي ګټو څخه برخمن کېدل وي.

د یوه شرکت جوړول کېدای شي د بېلابېلو دلایلو پر اساس ترسره شي. ځینې وختونه د یوه شرکت په جوړولو کې د زیاتو وګړو ونډه د مالي اړتیاو په نسبت ډډه نه کونکې وي. البته دغه مسئله د یو کوچیني شرکت په اړه صدق نه کوي. له بل پلوه امکان لري په پیل کې فعالیت پیلول یوازې د دوو کسانو پانګه د یوه شرکت د جوړولو لپاره کافي وي، خو وروسته د فعالیتونو پراخوالی د زیاتې پانګې غوښتنه کوي، د لازمې پانګې د پیدا کولو امکانات کېدای شي د زیاتو شریکانو، د شرکت د پانګې لوړول او یا بانکي پورونو ته د مراجعې کولو له لارې چمتو شي.

د شرکت تړون یو جوله ییز (شکلي) تړون دی، په دې مانا چې په لیکلې بڼه وي، پرته له هغه باطل شمېرل کېږي. دغه تړون د ملزمو تړونونو له جملې څخه شمېرل کېږي. په دې مانا چې دواړه خواوې تړون ته ژمن او ملزم جوړوي، هغه معیار چې د شرکت تړون له نورو تړونونو څخه بېلوي په ګټه او تاوان کې د ګډون توکي دي.

د هغو کسانو لپاره چې د یوه شرکت په جوړولو اقدام کوي. د شرکت د حقوقي بڼې غوره کول یوه اړینه پوښتنه ده، ځکه چې د دې غوره کولو پر اساس هر شرکت په اداري پورې د اړوندو

احکامو، د شریکانو اړیکې، له درېیمګړو وګړو سره اړیکې او د هغو د حقوقي پیامونو له پلوه د خاصو شرایطو تابع وي. کولای شو شرکتونه د ډول له مخې په لاندې ډولونو یانې؛ مدني شرکتونه، تجارتي شرکتونه، د وګړو شرکتونه او د پانګې شرکتونو باندې ووېشو. د شرکت موضوع باید معینه یا د ټاکلو وړ او مشروع وي. د موضوع له مشروعوالي څخه موخه، فعالیتي مشروعیت دی، چې شرکت د هغې په موخه جوړېږي.

د لومړي څپرکي پوښتنې:

- ۱- شرکتونه د کوم ډول شخصیت لرونکي دي واضح یې کړئ ؟
- ۲- شرکتونه په تجارت کې څه نقش لري واضح یې کړئ؟
- ۳- د شرکت نوم ایښودنه واضح کړئ ؟
- ۴- د شرکت ژوند واضح کړئ؟
- ۵- شرکتونه په کوم اساس جوړېږي واضح یې کړئ؟
- ۶- د شریکانو رضایت واضح کړئ؟
- ۷- د شرکت موضوع واضح کړئ؟
- ۸- د شرکت سبب واضح کړئ؟
- ۹- په شرکت کې د ګډون نیت واضح کړئ؟
- ۱۰- د شرکت ملکیت واضح کړئ؟

د شرکتونو انحلال (له منځه تلل) او تصفیه

عمومي موخه:

د شرکت د انحلال او چاڼولو او د شرکت د انحلال د لاملونو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: د دې څپرکي په پای کې به محصلین د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کړي:

– د شرکت انحلال به د قانون په ذریعه توضیح کړي.

– د شرکت تصفیه (چاڼ) او وېش به بیان کړي.

– د شرکت د شتمنۍ وېش به توضیح کړي.

– د شرکت د چاڼ کارونه به بیان کړي.

– د وېش توکي (عناصر) به بیان کړي.

د شرکتونو عمر هم لکه بل هر حقوقي شخص د مهال په بېلابېلو دلایلو پای ته رسېږي، نو په دې اساس د حقوقي شخصیت د ژوند پای ته رسېدل د انحلال له مفهوم سره یوځای دي. انحلال د پراخه او خورې شوې په مانا هغه څه دی کوم چې په قانون کې راغلي دي. په داسې ډول چې د شرکت بطلان چې د تجارتي فعالیت د پای ته رسېدو لپاره خاصه طریقه شمېرل کېږي هم باید په همدې مفهوم په پام کې ونیول شي.

د شرکتونو انحلال

شرکتونه د بېلابېلو لاملونو په اساس منحلېږي. نوموړي لاملونه په لاندې ډول مطالعه کوو:

۱. د شرکت د انحلال اسباب: د مدني قانون (۱۲۵۰-۱۲۵۴ مواد) د شرکت د انحلال اسباب په لاندې دوو ډلو وېشل کېږي.

الف: د قانون په ذریعه د شرکت انحلال.

ب: هغه اسباب چې د دواړو خواوو په واک کې دي.

الف د قانون په ذریعه د شرکت انحلال:

کولای شو د قانون اغېز د شرکت په انحلال کې په دوو بېلابېلو ټکو کې وڅېړو.

۱. هغه اسباب چې د شرکت له موضوع سره تړاو لري. لکه د شرکت د مودې پای ته رسېدل او یا د هغو موخو پای ته رسېدل چې شرکت د هغه په خاطر جوړ شوی و.

۲. هغه اسباب چې په خپله شریکانو پورې تړاو لري. لکه مړینه، حجز، لاس تنګي او په انحلال باندې اتفاق همدارنګه کولای شو ووايو چې د شرکت د انحلال ځینې اسباب د هر ډول شرکتونو په اړه د تطبیق وړ دي، لکه د مودې پای ته رسېدل. هغه مرام یا موخې ته رسېدل چې شرکت په ځانګړې توګه د هغه په منظور منځته راغلی وي. د یوه شرکت لاس تنګي او یوځای کول (الحاق) له بل شرکت سره، دغه ډول اسباب د محدود المسئولیت، تضامني، سهامی او داسې نورو شرکتونو د انحلال لامل هم کېږي. او د شرکت د انحلال د عامو اسبابو له جملې څخه شمېرل کېږي.

یو شمېر نور اسباب، د یوه شرکت د ځانګړي توکي د هغه د ډول په نسبت وي، د بېلګې په ډول په محدود المسئولیت شرکتونو کې د شریکانو تنقیص له دوو تنو څخه یوه تن ته، په سلو کې پنځوس پانګه له منځه تللې د نوموړي شرکت د انحلال خاص دلایل جوړوي او همدارنګه په

سهامي شرکتونو کې تنقیص د شرکت دوه ثلثه پانگه له پنځو څخه څلورو ته او یا له هغه څخه لږ له منځه تللي ، د دغو شرکتونو د انحلال خاص دلایل جوړوي.

ب: هغه اسباب چې د دواړو خواوو په واک کې دي.

۱. قضائي انحلال

۲. انفصال او یا اخراج.

له پورتنیو اسبابو څخه هریو په تفصیلي بڼه تر بحث لاندې راځي.

د شرکت د ټاکلې مودې پای ته رسېدل او یا هغې موخې ته رسېدل چې شرکت د هغه په منظور جوړ شوی دی:

د شرکت د مودې پای ته رسېدل او یا د هغې موخې ته رسېدل په هغه صورت کې چې شرکت د یوه خاص هدف لپاره جوړ شوی وي. کېدای شي د هغه د له منځه تللو (انحلال) لامل شي. خو شریکان کولای شي د شرکت د مودې د پای ته رسېدو پر وخت تفاهم او د شرکت د فعالیت موده اوږده کړي. د کلني ضمني تجدید د افغانستان مدني قانون ۱۲۵۲ ماده.

د یادولو وړ ده؛ چې په دې شخصیت کې د شرکت له شریکانو څخه یو حق لري. د شرکت په استمرار باندې اعتراض او د خپل پوروي د ممانعت غوښتونکی په استمرار کې شي.

د ټول مال او یا د هغه د مهم توکي له منځه تلل: په دې برخه کې کولای شو درې موضوعگانې یادې کړو، چې هر یو کولای شي د شرکت د انحلال لامل جوړ کړي.

– د شرکت د شتمنۍ له منځه تلل او د شریکانو نه اتفاق د سهامو په زیاتوالي او یا د شرکت بدلول.

– د شرکت په تړون کې تنقیص، هغه زیان چې د شرکت د انحلال لامل ګرځي.

– د محکمې تقدیر او سنجش.

مړینه، حجز، تنګ لاسي (اعسار) او افلاس

لاندې توکې د شرکت د انحلال نور دلایل جوړوي. یوازینی استثناء د یوه شرکت په مړینې پورې اړوندېږي.

که په تړون کې تنقیص د شرکت په نه انحلال، د ورته د مړینې او ټاکلو په سبب د میراث په ځای کې ترسره شوی وي. ورته د محکمې له اجازې پرته د خپل میراث ځای نیسي، شرکت دوام پیدا کوي او نمایندګي ورته په شرکت کې وکیل یا وصي کوي. دغه استثناء د مړینې په حالت

پورې ځانگړې ده او په نورو مسایلو لکه حجز(لرې کول)، لاس تنگي او اعسار(اړیدل) باندې نه تطبیقېږي.

د مړینې په صورت کې، د شریک ورته د پېښې د پېښېدو د مهال په مروجہ قیمت د هغه د اسهامو مستحق کېږي. او نه شي کولای یوازې له هغو حقوقو څخه چې هغه ته له پېښې څخه وړاندې ثابت وو د نویو حقوقو مستحق شي.

پر شا کېدل او لاس ایستنه(انسحاب)

که شرکت محدودالمسئولیت او یا محدودالعمل وي. انسحاب د قاضي له حکم څخه پرته مجاز نه دی. که شرکت محدودالمسئولیت نه وي، انسحاب د محکمې له اجازې څخه پرته جواز لري. خو په دې شرط چې له درې میاشتو څخه وړاندې پاتې شریکان د انسحاب له قضیې څخه خبر شي. د شرکت په انحلال باندې اتفاق: د شرکت په انحلال باندې اتفاق مجاز دی. که څه هم شرکت محدودالمدت وي او یا نه وي.

د شرکت فسخ (قضایي انحلال)

د شرکت د فسخ اسباب له اندازې څخه زیات او د چاپېرولو وړ نه دي. او د هغو د اسبابو د شتون څېړنه په محکمې پورې اړوندېږي.

هغه وگړي چې کولای شي د شرکت د فسخ کولو غوښتونکي شي:

هر شریک کولای شي د شرکت د فسخ غوښتونکی شي. یوازې هغه شریک چې د تېروتنې لامل وي د فسخ د غوښتلو حق نه لري. د انحلال د غوښتلو حق د عمومي حقوقو له جملې څخه دی د هغه تنازل د هغو د اسبابو له پېښېدو څخه مخکې مجاز نه دی.

له شرکت څخه د یوه شریک ایستل او یا د هغه د ایستلو غوښتنه

۱. ایستل: هر شریک حق لري، د بل شریک د ایستلو غوښتونکی شي. د شریک د ایستلو غوښتنه ممکنه ده غوره لامل ولري او یا پرته له لامل څخه وي. ان د شریک اغېزمن نقش د شرکت په کامیابۍ کې او یا د هغه د کامیابۍ هیله د هغه د ایستلو امکان له منځه نه وړي. د سبب لرونکي ایستلو بېلگه:

د شرکت د معیار او یا کارونو له پای ته رسېدو څخه وروسته ټول شریکان د هغه د تمديد

غوښتنه کوي. خو يو شريک هغه د معقولو اسبابو له وړاندې کولو پرته ردوي.

د يادولو وړ ده؛ چې د يوه شريک د ايستلو سربېره او په دې شرط چې د شريکانو شمېر له قانوني لږ(اقل) حد څخه کم نه وي شرکت دوام پيدا کوي.

د ايستلو د پېښې سربېره د شرکت دوام

د ايستل شوي شريک د برخې تصفيه: په دې اړه عمومي قوانين چې مخکې يې بيان وشو، تطبيقېږي. د هغه حقوق په نغده توگه د ايستلو د پېښې د هماغه وخت د قيمت له مخې ورکول کېږي. او په راتلونکي گټه کې هېڅ ډول برخه نه لري. خو دا چې د هغه د ايستلو د مخکينيو معاملاتو له درکه وي. په دې صورت کې يوازې له ايستلو څخه دمخه د معاملاتو د اغېزې په اندازه خپله برخه مستحق کېږي.

۲. د ايستلو غوښتنه: د هغه اسباب کټ مټ د انسحاب اسباب دي. لکه مرض، لاس تنگي او خاص شرايط چې اټکل يې په محکمې پورې اړوندېږي.

د فيصلې اثار: هر کله چې له شريکانو څخه يو تن له شرکت څخه وايستل شي، لاندې پايلې سمبالېږي.

لومړی: د شريک حقوقي تصفيه داسې چې مخکې ارزول شوې ترسره کېږي.

دويم: هغه مهال چې شريکان دا هوکړه وکړي چې شرکت ته ادامه ورکوي. پرته له هغه کولای شي هغه متحمل کړي.

د شرکت تصفيه او وېشل: د پورورو او شريکانو ترمنځ د شرکت د حسابونو له تصفې او د شرکت د موجودې شتمنۍ د وېشلو له پيل څخه وړاندې د تصفې هيئت له مخکې څخه د شرکت د صلاحيت لرونکې مرجع له خوا ټاکل کېږي. تر څو په تصفې پورې اړوند کارونه پرمخ يوسي.

۱. د تصفيه کوونکي ټاکل: د تصفې د هيئت ټاکل په دوو لاندو طريقو ترسره کېږي.

الف: د شريکانو په واسطه ټاکل.

ب: د محکمې په واسطه ټاکل.

بايد پوه شو چې د شرکت حکمي شخصيت د هغه د انحلال سربېره دوام پيدا کوي، تر څو شرکت ته پور ورکونکي وکولای شي خپل حقوق د شرکت له شتمنيو څخه لاسته راوړي البته د شرکت د شخصيت پاتې کېدل د تصفې په کارونو پورې محدود وي. تصفيه کوونکی نه شي کولای د شرکت د تصفې له کارونو څخه پرته په نورو کارونو اقدام وکړي.

الف- د شريکانو په خوښه د تصفيه کوونکي ټاکل: د تصفيه کوونکي ټاکل د تړون په جوړولو

کې بیانېږي، پرته له هغه د قانون د احکامو په اساس ترسره کېږي.

که د شرکت د تړون په جوړولو کې کوم نص په دې اړه شتون ونه لري د تصفيه کوونکي ټاکل د شريکانو اکثریت ته سپارل کېږي. (د اکثریت پرېکړه په دې چې دا ټول شريکان تصفيه کوونکي وي او يو يا څو معين وگړي وي) منتخب تصفيه کوونکي کېدای شي د شريکانو له منځ څخه او له شرکت څخه بهر وي. په عمومي توگه اکثریت د تصفيه کوونکو د غوره کولو په وخت داسې شرط ږدي، چې د هغوی پرېکړې بايد جمعاً او يا د رأيو په اکثریت ترسره شي. په دې حالت کې التزام په دې شرط اړين دي. د تصفيه کوونکو د زيات والي په صورت کې کېدای شي هر تصفيه کوونکی په ځانگړي کار وگماري.

که چېرې د ټولو تصفيه کوونکو هوکړه او يا د اکثریت هوکړه مشروط نه وي، د هر تصفيه کوونکي لپاره مجاز دي چې د تصفیه له کارونو څخه يو کار پرمخ يوسي. خو نور تصفيه کوونکي د هغو په کارونو باندې د کارونو د پای ته رسېدو څخه مخکې د اعتراض حق لري د يوه تصفيه کوونکي له خوا د اعتراض په صورت کې پرېکړه د تصفيه کوونکو د اکثریت په لاس کې ده او کولای شي اعتراض رد کړي، که چېرې دواړه لوري مساوي وي. د اعتراض رد د شريکانو اکثریت ته سپارل کېږي.

ب- د محکمې په واسطه د تصفيه کوونکي ټاکل: هغه حالات چې تصفيه کوونکی د محکمې له خوا ټاکل کېږي:

۱. د تصفيه کوونکي نه ټاکل د شرکت په تړون کې او د شريکانو نه اتفاق د تصفيه کوونکي يا تصفيه کوونکو په ټاکلو کې.

۲. په باطلو شرکتونو کې (ځکه په اساسي توگه د دغو شرکتونو تړون باطل دی) محکمه کولای شي تصفيه کوونکي د شريکانو له منځه يا له شرکت څخه بهر غوره کړي.

۲. د تصفيه کوونکي گوشه کول: څوک چې د تصفيه کوونکي د ټاکلو حق لري، د هغه د گوشه کولو حق هم لري (که د شريکانو اکثریت هغه ټاکلی وي. د نوموړي اکثریت کولای شي هغه لرې کړي او که چېرې د قضايي حکم په واسطه ټاکل شوی وي. يوازې د محکمې په حکم گوشه کېدای شي).

هر شريک کولای شي د معقولو اسبابو په وړاندې کولو سره د تصفيه کوونکي د لرې کولو غوښتونکی شي. د تصفيه کوونکي د برطرفۍ اسباب زيات دي. چې د هغوی له جملې څخه خیانت، تېروتنه، لاس تنگي او حجز (لرې کول).

۳. د تصفيه کوونکي له ټاکلو څخه مخکې د شرکت د مديرانو بې واکه کول (د انتقال پړاو):

کله نا کله د تصفيه کوونکي ټاکل يو څه وخت نيسي. څرنګه چې د مديرانو صلاحيت د شرکت د انحلال په تعقيب له منځه ځي. د شرکت د انحلال او د تصفيه کوونکي د ټاکلو ترمنځ واټن کې، اداري تشه يا خلاء منځته راځي، چې شرکت له ادارې پرته پاتې کېږي، د هغه شتمني او مالونه له خطر سره مخامخېږي. له داسې خطرونو څخه د مخنيوي او د شرکت د عاجلو کارونو په منظور، قانون د شرکت مديرانو ته اجازه ورکړې ده، چې د شرکت د عاجلو او ضروري کارونو اداره په دې مقطع کې وړاندې يوسي.

نو په دې اساس هغه کسان چې له شرکت سره معامله لرونکي دي، په دې موده کې د عمومي مواردو د پيدا کېدو په صورت کې په دې اعتبار چې نوموړي مديران قانوناً له شرکت څخه استازيتوب کوي. کولای شي د هغوی پر وړاندې د دعوی اقامه وکړي.

۴. د شرکت د شتمنۍ وېش: کله چې شرکت ته د پور ورکونکو ټول حقوق اداء شول. پاتې شوني د شرکت خالصه شتمني شمېرل کېږي، چې په ټولو شريکانو پورې اړوندېږي.

د شرکت د شتمنۍ وېش هر شريک ته د هغه د سهم يا برخې په انډول د شرکت په پانګه کې ترسره کېږي يانې هر شريک له خالصې شتمنۍ څخه يوه مساوي برخه د خپل شراکت له فيصدي څخه د شرکت په پانګه کې مستحق ګڼل کېږي. د بېلګې په ډول: د يوه محدودالمسئوليت شرکت خالصه شتمني ۴۰۰۰۰۰ افغانیو ته رسېږي. او پنځه نفره شريکان لکه احمد ۲۰ فيصده، نجيب ۱۵ فيصده، محمود ۱۰ فيصده، گل احمد ۴۰ فيصده او مقصود ۱۵ فيصده پانګه اچولې وي.

د خالصې شتمنۍ وېش په لاندې توګه ترسره کېږي:

- د احمد لپاره ۸۰۰۰۰ افغانۍ.
- د نجيب لپاره ۶۰۰۰۰ افغانۍ.
- د محمود لپاره ۴۰۰۰۰ افغانۍ.
- د گل احمد لپاره ۱۶۰۰۰۰ افغانۍ.
- د مقصود لپاره ۶۰۰۰۰ افغانۍ.

البته نوموړې وېش د شرکت د نغدې شتمنۍ په اړه د تطبيق وړ ده. د شرکت په اړه قاعده په لاندې توګه ده:

هر شريک د غوښتنې پر اساس کولای شي د هماغه مال مستحق شي، چې د شرکت د جوړولو پر مهال يې د ونډې په توګه شرکت ته راوړې وي. خو که چېرې نوموړی مال د شرکت د جوړولو

د وخت په نسبت زیات ارزښت پیدا کړی وي. په دې صورت کې د نوموړي مال اعاده د نورو شریکانو د حقوقي رعایت پوښتنه مطرح کوي.

۵. د شرکت د تصفیې کارونه

الف: د شتمنۍ تصفیه: کله چې تصفیه کوونکی د تصفیې کارونه په لاس کې اخلي، د هغه بنسټیزه دنده په تصفیې پورې اړوند کارونه دي، نه د شرکت اداره. خو په ضروري او بېړنیو حالاتو کې کولای شي په شرکت پورې اړوند کارونه هم ترسره کړي. لکه هغه کارونه چې د شرکت له انحلال څخه وړاندې پیل شوي وي، خو تر اوسه پورې بشپړ شوي نه دي. په دې حالت کې تصفیه کوونکی مجبور دی دغه معاملات په سمه توګه سرته ورسوي، تر څو توانېدلی وي شرکت ته یې ګټه رسولې وي. لکه که یو طباعتي شرکت له انحلال څخه مخکې د یوه کتاب د چاپولو لپاره تړون کړی وي، په دې حالت کې تصفیه کوونکی کولای شي هغه کار یې چې مخکې پیل کړی سرته ورسوي.

ب- د شرکت په تصفیه کې لازم کارونه

۱. **لومړني کارونه:** د شتمنۍ سپړنه (تجريد) او په لست کې د هغه لیکل، د شرکت د حقوقو او پورونو په اړه سپړنه او د مفصلو معلوماتو برابرول.

۲. **د شتمنۍ لاسته راوړل:** د شرکت د حقوقو د لاسته راوړلو په اړه لازم اجراءات لکه له پوروو څخه لیدنه او د نوموړو حقوقو د لاسته راوړلو په خاطر تحفظي اجراءات.

تصفیه کوونکي حق نه لري د ټولو شریکانو له هوکړې (موافقې) پرته تړون وکړي او یا پوروو ته ابراء ورکړي.

۳. **د پورونو ورکړه (د هغو پورونو ورکړه چې د هغوی د ورکړې موده را رسېدلې وي):** هغه پورونه چې د هغوی د ورکړې موده نه ده رسېدلې، د لاس تنګۍ د حالت برعکس د شرکت د تصفیه کولو سره سم نه ورکول کېږي. لیکن تصفیه کوونکی کولای شي مؤجل حقوق په هغه صورت کې چې د شرکت مصلحت وي ورکړي.

که چېرې د شرکت شتمني د خپلو پورونو د ورکړې لپاره بسنه نه کوي د شرکت هغه وګړي چې شرکت ترې پوروری دی، کولای شي د شریکانو خصوصي شتمنۍ ته مراجعه وکړي. په دې حالت کې تصفیه کوونکی کولای شي له شریکانو څخه غوښتنه وکړي، چې په هغه څه چې دوی ملزم دي له خپلو شخصي شتمنیو څخه پورونه ورکړي.

۴. **په هغې اندازه د شرکت د شتمنۍ پلورل چې تصفیه یې مني:** تصفیه کوونکی کولای شي

د اړتيا پر مهال لکه د شرکت د تصفيې د کارونو سرته رسول او پورونو ورکړه، د شرکت منقول او غيرمنقول شتمني د مزايدي له لارې يا په عادي توگه وپلوري.

ج: د تصفيې د کارونو په څارنه يا نظارت کې د شريکانو حق: تصفيه کوونکی په دې دليل چې د شريکانو وکيل د تصفيې په کارونو کې دی. د تصفيې د اجرااتو په اړه گزارش او د حساب بڼه يا صورت شريکانو ته وړاندې کوي. لازمه دفترونه او اسناد ساتي او د هر شريک لپاره چې له هغه څخه د اطلاع غوښتونکی وي، هغه ته يې ورسپاري. په دې ترتيب د شريکانو حق په څارنه يا نظارت کې د تصفيې په اجرااتو کې تأمينېږي.

د تصفيه کوونکي تنخوا: تصفيه کوونکی د شريکانو وکيل دی. او وکالت اساساً پرته له تنخوا څخه وي. خو کله چې محکمه او يا د شريکانو اکثريت د ټاکلو پر مهال، نوموړي ته تنخوا وټاکي.

پر شريکانو باندې د شرکت د خالصې شتمنۍ وېش

د افغانستان د مدني قانون ۱۲۵۹-۱۲۶۰ مادو له مخې پاتې شوی مال د پورونو د ورکړې او تصفيې څخه وروسته د شرکت خالص مال شمېرل کېږي او دغه مال د ټولو شريکانو گډ ملکيت دی.

د گډ مال وېش په پانگه کې د هر شريک د سهم يا برخې په تناسب ترسره کېږي. که څه زياته پاتې شوې حساب شوې گټه، د گټې له وېش سره سم چې په هغه باندې اتفاق شوی، وېشل کېږي. که چېرې د شرکت شتمني د شريکانو د برخو يا سهميو د ورکړې تکافو ونه کړي، د هغه لېوالتی (کمبودي) ضرر او تاوان شمېرل کېږي، د ضرر وېش چې په هغه اتفاق شوی محاسبه کېږي.

د وېش توکي

۱- د برخو يا ونډو ارزښت

۲- گټه

۳- د تاوان وېشل

۱. د ونډو د قيمت وېشل: د ونډو د قيمت وېشل د هر شريک له برخې يا سهميې سره سم څرنګه چې په تړون کې ثابت دي ترسره کېږي.

که په تړون کې د برخو يا سهميو قيمت نه وي ټاکل شوی. تصفيه کوونکی هغه د وخت د قيمت په نظر شرکت ته وړاندې او حسابوي او د دې قضيې په اړه د شرکت پانډو(اوراقو)، اسنادو،

دفترونو، د متخصصينو نظر او د شهودو شهادت ته مراجعه کوي. که چېرې سهمیه عمل وي، شریک د سهمیې د قیمت په توګه د هېڅ شي مستحق نه ګڼل کېږي، لیکن د کار یا عمل قیمت یې د دې لپاره ټاکل کېږي، تر څو ګټه او تاوان د هغه له تناسب سره سم ورته ووېشل شي. که چېرې د شریک سهمیه په یوه ټاکلي شي کې د ګټې حق او یا له ټاکلي شي څخه د انتفاع حق وي، شریک د هېڅ شي مستحق نه ګڼل کېږي.

۲. د شریکانو ترمنځ د ګټې وېشل: د ګټې وېشل له تړون سره سم ترسره کېږي. که چېرې په تړون کې په دې اړه یادونه نه وي شوي، په پانګه کې د هر شریک د ونډې په تناسب ګټه ورکول کېږي.

۳. د شریکانو ترمنځ د تاوان وېشل (په سهمیو کې لږوالی): دغه وېش د ګټې د وېش له قاعدې سره سم ترسره کېږي. یانې د هر شریک ضرر د هغه د ونډې په تناسب وي، چې د شرکت په پانګه کې یې لري.

د شریکانو ترمنځ وېش

که چېرې د شرکت خالصه شتمني نغده وي. څرنګه چې مخکې تشریح شوه وېشل کېږي او که خالصه شتمني، منقول یا غیر منقول معلوم جنسونه وي. او یا په جنسونو باندې محتوا معینه وي په دې صورت کې د ټولو شریکانو ګډه شتمني شمېرل کېږي او د وېشلو له اصولو سره سم، ګډې شتمنۍ وېشل کېږي.

د دویم څپرکي لنډیز

د شرکتونو عمر (فعالیت) هم لکه بل هر حقوقي شخص د مهال په بېلابېلو دلایلو پای ته رسیږي، نو په دې اساس د حقوقي شخصیت د ژوند پای ته رسېدل د انحلال له مفهوم سره یوځای دی. انحلال د د خواره شوی د (پراخه) په مانا دی، له هغه څه چې په قانون کې راغلي وي. په داسې ډول چې د شرکت بطلان چې د تجارتي فعالیت د پای ته رسېدو لپاره خاصه طریقه شمېرل کېږي هم باید په همدې مفهوم په پام کې ونیول شي.

د شرکت انحلال د قانون په ذریعه: د شرکت په انحلال کې د قانون اغېزه کولای شو په دوو بېلابېلو ټکو کې وڅېړو. هغه اسباب چې په خپله شریکانو پورې تړاو لري. لکه مړینه، حجز (لږې کول)، لاس تنګي او پرانحلال باندې اتفاق.

هغه اسباب چې د شرکت له موضوع سره تړاو لري. لکه د شرکت د مودې پای ته رسېدل او یا

د هغو موخو پای ته رسېدل چې شرکت د هغه په خاطر جوړ شوی و.

د شرکت د ټاکلې مودې پای ته رسېدل، یا هغې موخې ته رسېدل چې شرکت د هغه په منظور جوړ شوی، که چېرې شرکت د یوه خاص هدف لپاره جوړ شوی وي کېدای شي د هغه د انحلال لامل شي.

خو شریکان کولای شي د شرکت د مودې د پای ته رسېدو په صورت کې تفاهم وکړي او د شرکت د فعالیت موده اوږده کړي.

د شرکت فسخ: د شرکت د فسخ کولو اسباب له اندازې څخه زیات او د رانغاړلو وړ نه دي. او د هغه د اسبابو د شتون ارزونه په محکمې پورې اړوندېږي.

ایستل(اخراج): هر شریک حق لري، د بل شریک د ایستلو غوښتونکی شي. د شریک د ایستلو غوښتنه ممکنه ده سبب ولري او یا له سبب پرته وي. ان د شریک اغېزمن نقش د شرکت په کامیابۍ کې او یا د هغه د کامیابۍ هیله د هغه د ایستلو امکان له منځه نه وړي.

د سبب لرونکي ایستلو بېلگه: د شرکت د معیار او یا کارونو له پای ته رسېدو څخه وروسته ټول شریکان د هغه د تمدید غوښتنه کوي. خو یو شریک هغه د معقولو اسبابو له وړاندې کولو پرته ردوي.

د شرکت تصفیه او وېشل: د پورورو او شریکانو ترمنځ د شرکت د حسابونو له تصفیې او د شرکت د موجودې شتمنۍ د وېشلو له پیل څخه وړاندې د تصفیې هیئت له مخکې څخه د شرکت د صلاحیت لرونکې سرچینې له خوا ټاکل کېږي. تر څو په تصفیې پورې اړوند کارونه پرمخ یوسي.

د دویم څپرکي پوښتنې:

- ۱- مدني شرکتونه د کوم قانون د احکامو تابع دي بيان يې کړئ؟
- ۲- مدني شرکتونه د کوم ډول معاملاتو د ترسره کولو لپاره جوړېږي تشریح يې کړئ ؟
- ۳- د مدني شرکت جنجالونه يا منازعات د محاکمو په واسطه حل وفصل کېږي بيان يې کړئ؟
- ۴- په مدني معاملاتو کې اثباتیه وسايل بيان کړئ؟
- ۵- کوم وگړي کولای شي د مدني شرکت ادارې ته وگمارل شي واضح يې کړئ ؟
- ۶- د مدير گوښه کول په مدني شرکتونو کې په کوم دليل ترسره کېږي څرگند يې کړئ ؟
- ۷- په مدني شرکت کې د مدير صلاحيت تشریح کړئ؟
- ۸- په مدني شرکت کې د مديرانو تعدد(زیاتوالی) بيان کړئ ؟
- ۹- په مدني شرکت کې د مدير نه ټاکل واضح کړئ؟

تضامني شرکتونه

ټوليزه موخه:

د تضامني شرکتونو د منځته راتلو او جوړولو د څرنګوالي په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړی موخې: د دې څپرکي په پای کې محصلین کولای شي د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات تر لاسه کړي:

- د تضامني شرکتونو په انحلال به پوه شي.
 - د شریکانو اړیکي به له درېیمګرو وګړو سره درک کړي.
 - له یو بل سره به د شرکت اړیکي درک کړي.
 - د تضامني شرکتونو په جوړښت (تشکیل) به پوه شي.
 - د قرارداد د ثبت په موده به پوه شي.
- څرنګه چې مخکې وویل شول تضامني شرکتونه د وګړو شرکتونو له ډولونو څخه یو ډول شرکتونه دي، چې د فردیت خوښونې مفکورې، پېژندګلوي او د شریکانو د اعتماد په اساس منځته راځي. دا ډول شرکتونه د خپلو پور ورکونکو لپاره د تضمین سربېره، د شرکت پانګه، شخصي مالونه او شتمني د وثیقي په توګه هم تعهد کوي. چې په حقیقت کې دا یو ځانګړی خصوصیت دی، چې تضامني شرکتونه له نورو تجارتي شرکتونو څخه بېلوي.

د تضامني شرکتونو تعريف:

د افغانستان تجارت د اصولنامې ۱۳۵ مادې له مخې؛ تضامني شرکتونه داسې تعريف شوي دي: تضامني شرکت هغه شرکت دی، چې تر ټاکلي عنوان لاندې د تجارتي مالونو لپاره د دوو يا څو تنو ترمنځ له تضامني مسئوليت سره جوړېږي. که د شرکت شتمني د ټولو پورونو د ورکړې لپاره کافي نه وي له شريکانو څخه هر يو د شرکت د ټولو پورونو د ورکړې مسئول دي.

د دغه شرکت د جوړولو لپاره لکه نور شرکتونه ليکلی قرارداد شرط دی. هغه موضوع چې بايد په قرارداد کې وليکل شي، د افغانستان د تجارت د اصولنامې په ۱۳۶-۱۳۷ مادو کې يې يادونه شوې ده.

د قرارداد د ثبت موده

قرار داد بايد د يوې مياشتې په اوږدو کې د تجارت د ثبت په دايره کې ثبت شي. که ثبت په قانوني موده کې ترسره نه شو، شريک حق لري د شرکت د قضايي انحلال غوښتونکی شي. د شرکت د شتون اثبات، د اثبات د ټولو وسايلو په وسيله امکان منونکی دی. د شرکت انحلال د نه ثبت په سبب، د نورو په حقوقو باندې اغېزه نه لري.

د تضامني شرکتونو جوړښت

د تضامني شرکتونو د جوړښت لپاره د ټولې نغدې پانگې ورکړه او د ټولو غير نغده پانگې په وړاندې کولو سربېره د ليکلي قرارداد شتون هم لازمي دی. څرنگه چې د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۱۳۷ ماده کې لاندې فقرې د تضامني شرکتونو په قرارداد کې د ليکلو وړ بولي:

۱. د قرارداد نېټه.

۲. د شريکانو نوم، شهرت، هستوگن ځای او نور ممیزه اوصاف که چېرې بل شرکت، دغه شرکت ته راننوتې وي، د نوموړي شرکت عنوان.

۳. د شرکت تجارتي مرکز.

۴. د شرکت تضامني والی.

۵. د شرکت عنوان.

۶. د هغو شريکانو اساس چې د شرکت په نوم کې د لاسليک د صلاحيت لرونکي دي، د دې په څرگندولو سره چې يوازې او يا په گډه د لاسليک صلاحيت لري.

۷. د شرکت موضوع.

۸. د هغې پانگې ونډه چې هر شریک یې ژمنه کړې او د غیرنغده پانگې د یوې برخې اټکلي قیمتونه د هغه قیمت له ټاکلي حساب سره.

۹. په گټه او تاوان کې د هر شریک د گډون ونډه.

۱۰. د شرکت د جوړولو او پای ته رسېدلو نېټه.

سربېره پر دې شریکان کوم بل مورد چې گټور بولي کولای شی په قرارداد کې زیات کړي. د قرارداد له تړون څخه وروسته د شرکت د جوړېدو له ورځې تر یوې میاشتې پورې په هغه ځای کې چې د شرکت مرکز واقع دی، د تجارتی ثبت دایره کې موضوع ثبت او اعلان کړي او دغه قرارداد د شرکت ډېره مهمه ستان او بنسټ جوړوي. منلي خبر ده چې په هېڅ ډول نه شي کولای د شریکانو د اکثریت له رضایت پرته هغه ته تغیر ورکړي.

له یوېل سره د شریکانو اړیکې

د شریک او تضامني شرکت تر منځ په اړیکو کې هغه لیکلي مقررات چې د دوی ترمنځ ترسره شوي معتبر دي. په هغه خصوصیت کې چې صراحتاً او ضمناً په قرارداد کې نه وي لیکل شوي، عمومي احکام تطبیقېږي.

د مدیر ټاکل او گوښه کول(عزل)، د شرکت د قرارداد تعدیل، د شرکت د بودیچې د دفترونو په اسنادو کې د شریکانو اطلاع لاسته راوړل له عمومي احکامو سره سم ترسره کېږي.

هغه شریک چې د شرکت په اداره کې مؤظف وي، نه شي کولای چې د نورو شریکانو له رضایت او هوکړې پرته، بل وگړی د شریک په توگه په شرکت کې دننه او یا پر خپل ځای یې په اداره کې وټاکي. د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۵۱ مادې له مخې شریکان نه شي کولای د شریکانو له هوکړې پرته، بېله معامله د شرکت د معاملې له ډول څخه د خپل او یا د بل په حساب کې اجراء کړي.

شریک نه شي کولای د نورو شریکانو له هوکړې پرته، په خپل نوم بل شرکت ته چې د شرکت ورته معاملات ترسره کوي. د مسئول غړي په توگه وگمارل شي. (د نورو شریکانو د اعتراض موده بل شرکت ته د شریک د یوځای کېدو په اړه شپږ میاشتې ده) که د دغې محدودې په موده کې یې اعتراض ونه کړ. د هغوی چوپ والی ضمني هوکړه شمېرل کېږي. د تجارت اصولنامه ۱۵۸-۱۵۹ مادو له مخې شریک حق لري، د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي.

له درېېمگړو وگړو سره د شريکانو اړيکي

د شريکانو اړيکي د درېېمگړو وگړو په اړه په لاندې حالاتو کې تر بحث لاندې راتلای شي:

- د تضامني شريکانو شتون د درېېمگړو وگړو پر وړاندې د هغه د ثبت او اعلان له نېټې څخه تثبيتېږي، (د تجارت د اصولنامې ۱۶۰ ماده).

- يوازې د شرکت مديران د شريکانو او درېېمگړو وگړو پر وړاندې د شرکت د استازيتوب حق لري. خو دا چې په قرارداد کې د هغه پر خلاف يادونه شوې وي.

- هغه شخص چې له شرکت څخه استازيتوب کوي په معاملاتو کې د شرکت په نوم لاسليک کوي. خو دا چې په قرارداد کې د زياتو شريکانو د لاسليک اعتبار شرط ايښودل شوی وي.

- شرکت د پور ورکونکي او پوروړي صفت په هغو معاملاتو کې چې د دغه په نوم اجراء کېږي لاسته راوړي.

- شريکان د شرکت له پورونو او تعهداتو څخه ان په خپلو شخصي شتمنيو کې مسئوليت لري او هر تجويز چې له دغه اساس سره مخالف وي د درېېمگړو وگړو پر وړاندې معتبر نه دی.

- د شرکت د پور او ژمنو په نسبت، د دعوې اقامه لومړی په خپله شرکت باندې کېږي. که چېرې شرکت منحل شوی وي د دعوې اقامه د شرکت په شريکانو باندې ترسره کېږي. پور ورکونکی حق لري د غوښتنليک په ذريعه له محکمې څخه د شريکانو د شخصي مالونو تر څارنې لاندې نيولو غوښتنه وکړي.

- د تضامني شرکت د تصفيې يا تنگ لاسۍ پر وخت شرکت ته پور ورکونکي د خپلو حقوقو په ترلاسه کولو کې د شريکانو له شخصي پور ورکونکو څخه وړاندې دي.

- د شرکت لاس تنگي د شريکانو د لاس تنگۍ لامل نه کېږي. که د مفلس شرکت شتمني، د هغه د پورونو د ورکړې لپاره بسنه ونه کړي، نو پور ورکونکي حق لري خپل پاتې پورونه د شريکانو له خصوصي شتمنيو څخه لاسته راوړي، که چېرې د هغوی شتمنيو هم بسنه ونه کړه. محکمه کولای شي د شريکانو د لاس تنگۍ حکم صادر کړي. د تجارت د اصولنامې ۱۶۸ ماده.

- شريکان د خپلې پانگې له کبله نه شي کولای د مفلس شرکت له شتمنۍ څخه استفاده وکړي.

- د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۷۰ مادې له مخې د شرکت پوروړی شخص نه شي کولای. خپل پور په هغه پور چې له شريکانو څخه يې په يوه شريک لري مجرا کړي.

- شرکت نه شي کولای خپل پور په هغه پور باندې چې په خپلو پوروړو يې لري مجرا کړي.

د تضامني شرکت انحلال، د شريکانو ايستل او له بل شرکت سره يوځای کېدل:

د تجارت اصولنامې ۱۷۱-۲۰۱ مادې

انحلال: د تضامني شرکت د انحلال اسباب عين هماغه اسباب دي، چې مخکې تشریح شول. د شرکت د مال د ضایع کېدو د شرط په اړه باید ووايو، چې درېیمه اندازه مشروط دی. که په تړون کې د ځینو دې اسبابو د نه مؤثریت په اړه تنقیص ترسره شوی وي. باید په دقیقه توګه ولیکل او وټاکل شي او شرط باطل وشمېرل شي.

د افغانستان د تجارت اصولنامې د ۱۷۵ مادې سره سم د قضایي انحلال موارد په لاندې توګه دي:

۱. د شرکت مقصد ته د نه رسېدو امکان.
۲. په اداري کارونو او د حسابونو په سمبالښت کې د یوه شریک خیانت.
۳. د اصلي دندو نه ترسره کول چې یوه شریک ته سپارل شوي دي.
۴. د یوه شریک له خوا د شخصي ګټو لپاره د شرکت د عنوان او یا مالونو ناوړه استعمال.
۵. د شرکت د کارونو په اجرا کې د یوه شریک د ناروغتیا او یا بل لامل له مخې وړتیا او اهلیت نه لرل.

هغه شرکتونه چې د یوې معلومې مودې لپاره جوړ شوي دي. او یا داچې د هغوی د فعالیت تداوم د شریکانو د یوه پر ژوند پورې تړلې وي. خو که د مودې د بشپړېدو او یا د شریک له مړینې څخه وروسته خپلو معاملاتو ته دوام ورکړي، په غیرمحدودالمدت شرکت باندې بدلېږي.

هغه شریک چې خپل تعهد یې د پانګې د ورکړې په اړه نه دی ترسره کړی لازم دی مخکې له دې چې د شرکت د انحلال غوښتنه ترسره شي، هغه ته مخکې تر مخکې اخطار ورکړل شوی وي.

الف- د شرکت د انحلال ثبت (د تجارت اصولنامه ۱۸۹ ماده)

د شرکت انحلال باید په لاندې حالاتو کې ثبت شي:

– که چېرې د شرکت د انحلال سبب له لاس تنګۍ څخه پرته وي، شریکان مکلف دي د هغه انحلال ثبت کړي.

– که چېرې د شرکت د انحلال او یا ایستلو سبب، مړینه وي. د ثبت مراسم د شریکانو او ورته وو، په مرسته ترسره کېږي.

ب- د انحلال اثار: عمومي احكام (د معاملاتو د اجرا منع)

– د شرکت د انحلال تر ثبت او خپرولو پورې د شريکانو مسئوليت د درېيمگرو وگړو پر وړاندې پر خپل ځای پاتې کېږي.

ج: مړينه، حجز (لږې کول) يا افلاس

که په تړون کې پورتنی ټکي د شرکت د انحلال د اسبابو په توګه ذکر شوي وي. د هغه د پېښېدو سره سم شرکت منحلېږي. پرته له هغه د ۱۷۹- ۱۸۱ مادو لیکلي احکام تطبیقېږي او په لاندې توګه دي:

لومړی: که په تړون کې د ورته وو ځای پر ځای کېدل د متوفی پر ځای نه وي ذکر شوي. د شريکانو تصميم باوري دی، که چېرې ورته دغه ځای پر ځای کېدل ونه مني. شريکان کولای شي د هغه هوکړه تصویب کړي. پرته له هغه مجبور دي د هغوی پانګه او حقوق هغوی ته وسپاري او شرکت ته په خپل منځ کې دوام ورکړي.

دویم: که چېرې په تړون کې د ورته وو د ځای پر ځای کېدو او د شرکت د استمرار (تلوالي) موضوع ذکر وه. ورته له دوو ځایونو څخه ګټه اخیستونکی دي.

۱. د تضامني شریک په توګه د خپل د مورث ځای ونیسي. پاتې شريکان مجبور دي هغوی ومني.

۲. ورته ملکف دي؛ چې شريکان د یوې میاشتې په اوږدو کې د خپل له نظره د تضامني شریک په توګه د ګډون او یا نه ګډون په اړه خبر کړي او په همدې موده کې د محدودالمسئولیت شريکانو په توګه دي.

که چېرې وارث کوچینی وي، د هغه ګډون د تضامني شریک په توګه مجاز نه دی. خو د صغیر د ولي او یا وصي د غوښتنې په صورت کې، که نور شريکان یې ومني د محدودالمسئولیت شریک په توګه شاملېږي.

د حجز (لږې کولو) په قضیه کې واکونه:

نوموړي عین احکام د شریک د مړینې په اړه په دې قضیه کې هم تطبیقېږي.

۲. د شریک ایستل: شریک یا شريکان په لاندې حالاتو کې له شرکت څخه ایستل کېږي.

الف: له شريکانو څخه یو د لاس تنګۍ په حال کې او که چېرې د شرکت په قرارداد کې په بل ډول څرګندونه نه وي شوي. تنګ لاسی شریک له شرکت څخه ایستل کېږي. او د لاس تنګي د حقوقو په اړه پرېکړه نیول کېږي.

ب: که له شریکانو څخه یو هم د هغه شرکت د انحلال غوښتنه وکړي، چې د هغه موده ټاکلې نه وي، پاتې شریکان حق لري د هغه غوښتنه درک کړي، هغه له شرکت څخه وباسي او شرکت ته په خپلو منځونو کې دوام ورکړي.

ج: که د کوم لامل له مخې چې په یو شریک وګړي پورې اړوند وي. د شریک د انحلال غوښتنه شوې وي محکمه کولای شي د نورو شریکانو د غوښتنې په اثر، د نوموړي شریک په ایستلو او د شرکت په دوام حکم صادر کړي.

د: که شرکت له دوو شریکانو څخه جوړ وي او له هغوی څخه یو وایستل شي. محکمه کولای شي د پاتې شوي شریک د غوښتنې په سبب، شرکت نوموړي ته تخصیص کړي، په دې شرط چې پاتې شوی شریک نوی شریک وپلټي او هغه له ځان سره سهیم کړي.

ه: که په یو شرکت کې چې له دوو تنو څخه جوړ شوی وي، له شریکانو څخه یو د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي یا له شریکانو څخه یو هم تنګ لاسی شي بل شریک کولای شي شرکت ته په خپل حساب دوام ورکړي.

له شرکت څخه د ایستل شوي شریک حقوق: د افغانستان د تجارت د اصولنامې سره سم په ۱۹۱-۱۹۳ مادو کې د ایستل شوي شریک حقوق په عمومي توګه په لاندې توګه څرګند شوي دي:

- د هغه شریک برخه چې له شرکت څخه ایستل کېږي او یا خپله وځي. که د هغه په خلاف په تړون کې کوم صراحت نه وي، له هغې نېټې څخه چې ایستل شوی وي د شرکت له شتمنۍ څخه ټاکل کېږي.

- شریک ته د هغه برخه په نڅه توګه له تعیین او تجدید څخه ورکول کېږي.

- د هغه شریک برخه چې ایستل کېږي یا په خپله وځي، که چېرې د تصفیې مهال په قرارداد کې معین وي، په هغه وخت کې که معین نه وي د لومړني بېلانس د جوړولو پر مهال چې د شریک له ایستلو څخه وروسته په کارېږي تصفیه کېږي.

- هغه شریک چې ایستل کېږي. په هغو حقوقو او تکلیف کې چې د هغه د ایستلو له معاملاتو څخه رامنځ ته کېږي، ګډون کوي.

- که د شرکت تصفیه دستي شوني نه وي. د هغه ځنډول د کال تر اخره جواز لري. ایستل شوی شریک کولای شي د هغو معلوماتو په اړه چې د هغه د ایستلو پر مهال جریان لري، د حسابي کال په پای کې معلومات ترلاسه کړي.

- د شریکانو ایستل او وتل له شرکت څخه لزوماً باید ثبت شي.

- د درېیمګړو وګړو پر وړاندې د شریک وتل او یا ایستل تر څو چې نه وي ثبت شوي، د اعتبار وړ نه دي. د ایستل شوي شریک مسئولیت به لکه نورو شریکانو غوندې په خپل ځای پاتې شي.

د شخصي پور ورکونکي حق د شرکت د انحلال غوښتنه او د تصفيې له کارونو څخه څارنه

د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۹۵ مادې سره سم د يوه شريک شخصي پور ورکونکي که چېرې د پوروري وگړي له مالونو څخه خپل حق ترلاسه نه کړای شي. کولای شي د تصفيې پر مهال د پوروري شريک برخه د محکمې په ذريعه تر څارنې لاندې ونيسي او د شرکت انحلال دې (په دې شرط چې شپږ مياشتې مخکې يې خبر ورکړی وي) د حسابي کال په پای کې وغواړي.

شريکان کولای شي له دوو لارو څخه په گټې اخيستو سره د شرکت د انحلال مانع شي:

۱. شريک يا شرکت کولای شي د پور ورکونکي پور د شرکت د انحلال د حکم له صادرېدو څخه مخکې ورکړي او د انحلال حکم ساقط کړي. د تجارت د اصولنامې ۱۹۵ ماده

۲. پوروري شريک دې له شرکت څخه وباسي او پور ورکونکي ته په دې اړه خبر ورکړي په دې شرط چې ايستل د حسابيه کال په اخر کې ترسره شي. د تجارت اصولنامه ۱۹۶ ماده.

۳. الحاق (يوځای کېدل): د افغانستان د تجارت اصولنامه په ۱۹- ۲۰۱ مادو کې په الحاق پورې اړوند مسايل داسې تر څېړنې لاندې راوستي دي.

- دوه شرکتونه يا زيات تضامني شرکتونه کولای شي له يو او بل سره يوځای او يو نوی تضامني شرکت جوړ کړي او يا يو موجوده تضامني شرکت سره يوځای شي.

- د تضامني شرکتونو د يوځای کېدو لپاره بايد بېل تصويونه د اړوندو شرکتونو له خوا جوړ، ثبت او اعلان شي. هر يوځای شوی شرکت بايد خپل بېلانس اعلان کړي.

- هغه تصويب چې د يوځای کېدو لپاره جوړېږي د اعلان له نېټې څخه تر دريو مياشتو وروسته نافذېږي. که چېرې يوځای شوي شرکتونه خپل پورونه ورکړي او يا هغه پيسې چې د دوی د پورونو معادل دي يوه معتبر بانک ته وسپاري (د امانت په توگه دې وسپاري) يا پور ورکونکي دې د شرکتونو په يوځای کېدو راضي شي لازم نه دی، چې درې مياشتې انتظار وايستل شي. هغه رسيد چې د پورونو د معادلو پيسو پر وړاندې له بانک څخه اخيستل کېږي هم بايد ثبت شي.

- د يوځای شوو شرکتونو څخه هر يو له پور ورکونکو څخه د دريو مياشتو په اوږدو کې د يوځای کېدو په اړه اړوندې محکمې ته اعتراض کولای شي. تر هغه وخته چې د اعتراض له حق څخه تېر نه شي. يا د محکمې حکم د معترض پور ورکونکي په اړه قاطعيت ترلاسه نه کړي. يوځای کېدل به ترسره نه شي.

- که د نوموړو دريو مياشتو په منځ کې اعتراض واقع نه شي، د يوځای کېدو معامله قاطعيت ترلاسه کوي.

د تضامني شرکتونو تصفيه د تجارت اصولنامه ۲۰۲-۲۴۲ مادې

د تصفيې په بهير کې لاندې مسايولته پاملرنه لازمي ده:

- د تصفيه کوونکو التزام د هغو پيسو په تحويلولو کې چې له تصفيې څخه وروسته پاتې شوې دي، که چېرې له زرو افغانيو څخه زياتې وي او هغوی له ځانه سره نه ساتلې.

- د تصفيه کوونکو التزام د ټولو معلوماتو په اړه د تصفيې او بېلانس جوړولو په اړوند ټولو شريکانوته ته خبر ورکول په داسې توگه چې اعتراض ونه کړي قطعي او معتمد بېلانس شمېرل کېږي. که شريکانو په دې موده کې خپلې برخې تسليم نه شوې. بايد د متعددو بانکونو څخه له يوه بانک څخه ووبشل شي.

- د شرکت د تړون د احکامو ثبت او اعلان چې د تصفيې په مامورنيو پورې اړه لري د هغو مقرراتو سره چې د شريکانو او محکمي له خوا د تصفيې مامورانو د يقين، بدلون او عزل (له کاره ايستلو) په اړه وضع کېږي.

- د پانگې وېش په شرکت کې د تصفيه کوونکو په پېژندگلوي د شرکت له قرارداد سره سم او يا له هغو تصويبونو سره سم چې له تړون څخه وروسته د شريکانو ترمنځ ترسره شوي سرته رسېږي. د پانگې وېش د شريکانو ترمنځ تر هغې مودې چې په قرارداد يا تصويبونو کې په بل ډول نه وي، په نغده توگه ترسره کېږي. هغه تصفيه کوونکي او ماموران چې هغوی د پېژندگلوي په ذريعه د تصفيې په کارونو گمارل کېږي. د شريکانو او درېيمگرو وگړو په وړاندې، د دې قانون د هر ډول مخالفو اجراءاتو مسئول دي.

۱. د تصفيه کوونکي تنخوا: د افغانستان د تجارت اصولنامه ۲۴۱ ماده

الف- که د شريکانو له جملې څخه وي د تنخوا مستحق نه کېږي. مگر دا چې په تړون يا تصويبونو کې د هغه پر خلاف يادونه شوې وي.

ب- که د شريکانو له جملې څخه نه وي د تنخوا مستحق کېږي. که څه هم په قرارداد کې په دې اړه څه شې نه وي.

۲. د تصفيې د پاڼو او سجلونو د ساتنې ځای:

د تصفيې پاڼې او سجلونه په يوه امن ځای کې او يا په داسې ځای کې چې محکمه يې ټاکي ساتل کېږي.

په تضامني شرکتونو کې د شريکانو د مسئوليت په اړه قضيې:

په يوه تضامني شرکت کې چې د هغه پانگه ۵۰ زره افغانۍ ده درې تنه چې عبارت دي له

نصرالله، محمدحکیم او نذیراحمد څخه شریکان دي. د شرکت په پانگه کې د لومړني شریک ونډه ۲۵۰۰۰ افغانۍ، د دویم شریک ۱۵۰۰۰ افغانۍ او د درېیم شریک ۱۰۰۰۰ افغانۍ ده.

که چېرې د شرکت شتمني د پور ورکونکو د پور لپاره چې ۲۵۰ زره افغانۍ دي، بسنه ونه کړي. د هر یو شریک مسئولیت به د پور ورکونکو پر وړاندې څه وي؟ او په کومه اندازه به د نوموړو پیسو په ورکړه مکلف وي؟ ایا پور ورکونکي کولای شي له شریکانو څخه یوه شریک ته د نوموړو ټولو پیسو د ورکړې لپاره مراجعه وکړي؟

دویمې پوښتنې ته د مثبت ځواب په صورت کې دلایل هغه څه دي او په دې حالت کې هغه شریک ته چې مراجعه شوې له کومو حقوقو څخه د دوو شریکانو پر وړاندې برخمن دی.

د درېم څپرکي لنډيز:

د تضامني شرکتونو د جوړولو لپاره د ټولې نغدې پانگې ورکړه او د ټولو غیر نغده پانگې پر وړاندې کولو سربېره د لیکلي قرارداد شتون هم اړین دی. د شریکانو اړیکې یو له بل سره د شریک او تضامني شرکت تر منځ په اړیکو کې د هغه تړون مقررات چې د دوی ترمنځ ترسره شوي معتبر دي. په هغه خصوصیاتو کې چې صراحتاً او ضمناً په قرارداد کې نه وي لیکل شوي، عمومي احکام تطبیقېږي.

د تضامني شرکت انحلال د تضامني شرکت د انحلال اسباب عین هماغه اسباب دي، چې مخکې تشریح شول. د شرکت د مال د ضایع کېدو د شرط په اړه باید ووايو، چې درېیمه اندازه مشروط دی. که په تړون کې د ځینو دې اسبابو د نه مؤثریت په اړه تنقیص ترسره شوی وي. باید په دقیقه توګه ولیکل او وټاکل شي او شرط باطل شمېرل کېږي

د شرکت انحلال باید په لاندې حالاتو کې ثبت شي:

که چېرې د شرکت د انحلال سبب له تنګ لاسۍ څخه پرته وي، شریکان مکلف دي د هغه انحلال ثبت کړي. که چېرې د شرکت د انحلال او یا ایستلو (خروج) سبب، د شریک ایستل مړینه وي. د ثبت مراسم د ورته وو په مرسته ترسره کېږي.

د انحلال اثار د شرکت د انحلال تر ثبت او خپرولو (نشر) پورې د شریکانو مسئولیت د درېیمګړو وګړو پر وړاندې په خپل ځای پاتې کېږي. مړینه، حجز (لږې کول) یا افلاس (لاس تنګي) که په تړون کې پورتنی ټکي د شرکت د انحلال د اسبابو په توګه ذکر شوي وي. د هغه د پېښېدو سره سم شرکت منحلېږي. پرته له هغه د اصولنامې د موادو لیکلي احکام تطبیقېږي.

الحاق (یوځای کېدل) دوه شرکتونه یا زیات تضامني شرکتونه کولای شي له یو او بل سره یوځای او یو نوی تضامني شرکت جوړ کړي او یا یوه نوی تضامني شرکت سره یوځای شي.

د تصفیه کوونکو التزام د ټولو معلوماتو په اړه د تصفیې او بېلانس جوړولو په اړوند ټولو شریکانو ته خبر ورکول په داسې توګه چې د پانگې برخه ګټه او تاوان ښکاره کړي. که شریکانو د یوې میاشتې په موده کې د بېلانس د وړاندې کولو څخه وروسته اعتراض ونه کړو بېلانس قطعي او معتمد شمېرل کېږي.

د درېم څپرکي پوښتنې

- ۱- د قانون په ذریعه د شرکت انحلال بیان کړئ؟
- ۲- د شرکت د ټاکلې مودې پای ته رسېدل چې د شرکت د انحلال لامل کېږي څرګند کړئ؟
- ۳- د ټولو مالونو له منځه تلل او د هغه مهم توکي چې د شرکت د انحلال لامل کېږي تشریح کړئ؟
- ۴- د قرار داد د ثبت نېټه واضح کړئ؟
- ۵- کومې فقرې د تضامني شرکتونو په قرارداد کې د لیکلو وړ دي واضح یې کړئ؟
- ۶- په تضامني شرکتونو کې د قضایي انحلال موارد واضح کړئ؟
- ۷- په تضامني شرکتونو کې الحاق (یوځای کېدل) څرګند کړئ؟
- ۸- د تضامني شرکتونو د انحلال اثار بیان کړئ؟
- ۹- د تضامني شرکتونو د تصفیه کوونکي تنخوا څرګنده کړئ؟
- ۱۰- د تضامني شرکتونو د تصفیه کوونکو الزام (په غاړه اخیستل) بیان کړئ؟

ګډ تضامني شرکتونه

ټوليزه موخه:

د ګډ (مختلط) تضامني شرکتونو د ماهيت او د هغه د جوړښت د کړو وړو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: د دې خپرکي په پای کې به محصلين لاندې معلومات تر لاسه کړي:

- د ګډ تضامني شرکت عمومي احکام به توضيح کړي.
- د شريکانو اړيکي به له يو بل سره بيان کړي.
- د شريکانو اړيکي به له درېيمگرو وگړو سره بيان کړي.
- د شرکت پوروري او د شريکانو پوروري به توضيح کړي.

ګډ تضامني شرکت د تضامني شرکت له يو ډول څخه دی او له حقوقي پلوه د وگړو د شرکتونو له جملې څخه شمېرل کېږي. په دې مانا چې لکه تضامني شرکت، شريکان د هغه اعتماد پر اساس چې د هغوی په منځ کې شتون لري په خپلو کې د دې ډول شرکت په جوړولو تصميم نيسي.

ګډ تضامني شرکت د تجارتي شرکتونو د پخوانيو ډولونو څخه يو ډول دی. ګډ تضامني شرکت په دې اصل کې له تضامني شرکت سره توپير لري. چې د تضامني شرکت پر خلاف د ګډ تضامني شرکت ټول شريکان تضامني شريکان نه دي، بلکې د هغوی يو شمېر محدودالمسئوليت شريکان دي.

د يادولو وړ ده؛ چې ګډ تضامني شرکتونه د ځينو مواردو په استثناء په ځانگړې توگه د شريکانو مسئوليت، په نورو ټولو مواردو کې د تضامني شرکتونو د احکامو تابع دي. دا دی په ګډ تضامني شرکت پورې اړوند مهم موضوعات تر څېړنې لاندې نيسو.

ماهیت او د جوړښت کړه وړه: د تجارت د اصولنامې ۲۴۳-۲۴۴ مادې

۱. تعریف: هغه شرکت چې تر ټاکلي عنوان لاندې د تجارت د ترسره کولو په مقصد جوړېږي. د یوه یا څو تنو شریکانو مسئولیت د شرکت د پوروړو پر وړاندې غیرمحدود او د هغه بل شریک یا شریکانو مسئولیت په یوې ټاکلې پانګه محدود وي. نوموړی شرکت ګډ تضامني کوماندیت نومول کېږي. د هغو شریکانو پانګه چې د محدود مسئولیت تابع وي، امکان لري په ونډو ووېشل شي. د دې شرکت عنوان یوازې د تضامني شریکانو له نومونو څخه جوړېږي. نه د محدودالمسئولیت له شریکانو څخه.

له پورته عبارتو څخه څرګندېږي؛ چې ګډ تضامني شرکتونه له متضامنو شریکانو او د هغو شریکانو چې د محدود مسئولیت لرونکي دي د ونډې په اندازې ترکیبي دي.

په دې ډول شرکتونو کې د تضامني شریکانو په نسبت د تضامني شرکتونو مقررات او د غیر متضامن شریکانو په نسبت د سهامی شرکتونو مقررات تطبیقېږي. د شرکت په عنوان کې باید د ګډ متضامني کلمه حتماً ذکر شي او هم له شریکانو څخه افلاً د یوه نوم لیکل چې د غیرمحدود مسئولیت لرونکی دی. د شرکت په عنوان کې اړین دی.

همدارنګه د ګډ تضامني او سهامی شرکتونو د تاسیس مقررات د تجارت د اصولنامې د ۲۵۰ مادې له مخې تصریح شوی دی، چې د دې ډول شرکت په جوړولو کې لږ تر لږه د پنځو تنو مؤسسینو شتون شرط دی. همدارنګه له نوموړې مادې سره سم لږ تر لږه له مؤسسانو څخه یو تن باید د متضامنو شریکانو له جملې څخه وي.

د تجارت اصولنامه د متضامنو شریکانو حقوقي اړیکې له یو او بل سره او له محدود مسئولیت لرونکو شریکانو سره، درېیمګړو وګړو او د شرکت د ادارې په اړه صلاحیتونه د هغه نماینده ګي په بهر کې او له شرکت څخه بهر د احکامو تابع بولي، چې په پورته مورد کې د ګډتضامني شرکت په اړه څرګندونه شوې او هغه موارد چې نور خصوصیت ولري او د ګډ او سهامی شرکتونو په اړوند څپرکي کې یادونه نه وي شوې. د سهامی شرکتونو د مقرراتو تابع بولي.

۲. د ګډ تضامني شرکت عمومي احکام: د افغانستان د تجارت د اصولنامې په اساس له هغو مواردو پرته چې په دې څپرکي کې د مخکنی څپرکي د احکامو پر خلاف یادونه شوې ده د تضامني شرکتونو په اړه د تطبیق وړ احکام، د ګډو تضامني شرکتونو په اړه له یو بل سره معتبر دي. د شرکت د ډول (نوعیت) د تعیینولو د نه امکان په صورت کې چې ګډ تضامني وي. تضامني شرکت ګڼل کېږي. د ګډو تضامني شرکتونو په قرار داد کې د ۱۳۷ مادې سربېره د محدودالمسئولیت شریکانو نومونه د پانګې له اندازې سره چې هر یو یې خپله پانګه ورکړې ده. هم ثبت او اعلانېږي. د افغانستان د تجارت د اصولنامې د ۱۳۷ مادې له مخې د لاندینیو مسایلو لیکل د شرکت په قرارداد کې حتمي دي.

- د قرارداد نېټه.
- نوم، شهرت، هستوګن ځای او د شریکانو ممیزه نور اوصاف او که بل شرکت، شرکت ته دننه شوی وي د نوموړي شرکت عنوان.
- د شرکت د تجارت مرکز.
- د شرکت تضامني والی.
- د شرکت عنوان.
- د هغو شریکانو نوم چې د شرکت په نوم د لاسلیک د صلاحیت لرونکي دي. د دې په څرګندولو چې یوازې او یا په ګډه د لاسلیک صلاحیت لري.
- د شرکت موضوع.
- د هغې پانګې برخه یا حصه چې هر شریک تعهد کړی وي او د غیر نغدي پانګې د یوې برخې اټکلي قیمتونه د هغه د قیمت د ټاکل شوي حساب سره.
- د هر شریک د ګډون برخه په ګټه او تاوان کې.
- د شرکت د تاسیس او پای ته رسېدلو نېټه.
- سربېره پر دې شریکان کولای شي، نورې فقرې چې ګټورې ورته ښکاري، په قرارداد کې ولیکي. لکه کوم څه چې په قرارداد کې لیکل شوي د هغوی ثبت او خپرول لازمي ګڼل.
- د دې اجازه نه ورکول چې د محدودالمسئولیت شریک سهمیه کار یا شهرت وي او د دې اجازه ورکول چې علمي یا هنري اختراع وي.
- په پانګه کې د محدودالمسئولیت شریک مسئولیت منحصر د هغه د سهميې د دایرې په اندازه وي. محدودالمسئولیت د حسابيې په پای کې کولای شي د خپلې ګټې برخه او که په قرارداد کې څرګندونه شوې وي. خپل پولي ټکټ هم واخلي.
- که چېرې شرکت تاوان کړی وي. تر هغه وخته چې خپل تاوان بېرته وباسي. پولي ټکټ نه ورکول کېږي. خو په راتلونکي کال کې د پانګې د تاوان له پوره کېدو څخه وروسته د تېرو کلونو پولي ټکټ له پاتې ګټې څخه ورکول کېږي.
- محدودالمسئولیت شریکان مجبور نه دي. هغه پولي ټکټ او ګټه چې مخکې یې ترلاسه کړې، د هغو تاوانونو له جبران څخه چې وروسته پېښېږي، اعاده کړي.
- د یوه محدودالمسئولیت شریک د مړینې په صورت کې ورته د هغه پر ځای معرفي شمېرل کېږي

- که چېرې محدودالمسئولیت شریک خپل حق په شرکت کې د نورو شریکانو له اجازې پرته ټوله یا یوه برخه بل وگړي ته وسپاري. پېرودونکی به د شرکت په اداره کې د دخالت او په کارونو کې د تدقیق حق نه لري.

د شریکانو له یو بل سره اړیکي

که د شراکت په تړون کې د شریکانو له یو بل سره د اړیکو په اړه بل ډول څرگندونه نه وي شوي. په دې صورت کې دتضامني شرکتونو احکام تطبیقېږي. او کولای شو هغه په لاندې توگه بیان کړو:

- اداره یوازې په تضامني شریک پورې اړونده ده. محدودالمسئولیت شریکان د ادارې صلاحیت نه لري او نه شي کولای هغه کسان چې د ادارې صلاحیت لري، له هغه څخه منع کړي. لیکن کولای شي خپل نظریات وړاندې او د شرکت د اسنادو دفترونه په خپله او یا د پوهو وگړو په واسطه تدقیق کړي. په پوهو وگړو باندې د اعتراض په صورت کې د محدودالمسئولیت شریک د مراجعت په اثر پوه وگړي(اهل خبره) د محکمي له خوا ټاکل کېږي.

- د تجارت د اصولنامې د ۱۵۸ مادې احکام د نورو معاملاتو د اجراء یا په نورو شرکتونو کې د گډون په اړه د محدودالمسئولیت شریکانو په اړه نه تطبیقېږي. خو که چېرې محدودالمسئولیت شریک یوه موسسه چې د هغه معاملات د شرکت موضوع جوړوي تاسیس کړي یا یوه بل وگړي ته چې همداسې یوه موسسه یې پرانستې وي گډون وکړي. یا په یوه موجود شریک چې همدا ډول معامله کوي، دننه شي. د شرکت په پانډو او دفترونو کې به د تدقیق حق ونه لري.

له درېیمگرو وگړو سره د شریکانو اړیکي

هغه محدودالمسئولیت شریک چې نوم یې د شرکت په عنوان کې دننه وي. د درېیمگرو وگړو پر وړاندې په غیرمحدود صورت کې مسئول گڼل کېږي.(د تضامني شریک په صفت بدلون) لیکن هغه صلاحیتونه لکه مشوره ورکول، د پلټنې حق او د شرکت پر کارونو څارنه، د شرکت د مامورانو په ټاکلو او لرې کولو کې گډون د هغوی د غیر محدود مسئولیت لامل نه کېږي. د گډو تضامني شرکتونو اداره د تضامني شریکانو له صلاحیتونو څخه دي او د دغه صلاحیت حدود د هغو احکامو تابع دي، چې د تضامني شرکتونو په اړه تطبیقېږي. د شرکت مدیر کولای شي محدودالمسئولیت شریکان د وکیل په توگه د ځینو اداري کارونو په اجرا کولو وگماري. په دې حالت کې شرکت به د هغه د کارونو په اړه ځواب ویوونکی وي. خو که چېرې د خپل وکالت له حدودو څخه تېری وکړي مسئولیت په خپله همده ته متوجه کېږي.

د شرکت پوروړي او د شريکانو پوروړي

محدودالمسئوليت شريکان د پور ورکونکو پر وړاندې د شرکت په پانگه کې د خپلو سهميو په تناسب مسئوليت لري. پور ورکونکي تر هغه وخته چې شرکت منحل او يا اصولي تعقيبات ورباندې بې گټې نه وي پاتې شوي، هغوی ته مراجعه نه شي کولای. د گډتضامني شرکت د لاس تنگۍ په صورت کې، د شرکت د پور ورکونکو پورونه نسبت د شريکانو شخصي پور ورکونکو پورونو ته لومړيتوب لري. يانې لومړی بايد د شرکت پورونه ورکړل شي وروسته بيا د شريکانو شخصي پورونه اداء شي. که چېرې د شرکت شتمني د پور ورکونکو د پورونو لپاره بسنه ونه کړي پور ورکونکي کولای شي د خپلو پاتې شوو پورونو لپاره د غير محدودالمسئوليت هر شريک شخصي مالونو ته مراجعه وکړي په داسې حال کې د شرکت پور ورکونکي د شريکانو له شخصي پور ورکونکو سره، مساوي حقوق لري. احکام او د تطبيق وړ مواد د تضامني شرکتونو د انحلال او تصفيې په اړه، په گډو تضامني شرکتونو کې هم تطبيقېږي. هغه وگړی چې په شرکت باندې ټاکلی پور ولري او له بل پلوه پوروړی يو محدودالمسئوليت شريک وي، چې تر اوسه يې د خپلې پانگې برخه نه ده ورکړې. امکان لري دغه پور د محدودالمسئوليت شريک له پور سره مجراء کړي.

د گډو تضامني شرکتونو په اړه قضيه

په يوه گډ تضامني شرکت کې چې د هغه پانگه ۲۵۰ زره افغانۍ ده. درې تنه هر يو بشيراحمد، ناديه او غلام رسول شريکان دي.

ناديه د تضامني شريک صفت لرونکې ده او دوه تنه نور شريکان غيرتضامني دي. يو وخت د شرکت پورونه ۴۸۰ زره افغانیو ته رسېږي او د شرکت شتمني د هغې د ورکړې لپاره بسنه نه کوي.

دې موضوع ته په پام سره چې ناديه ۱۵۰ زره افغانۍ د شرکت په پانگه کې ونډه لري، د بشيراحمد ونډه ۷۵ زره افغانۍ او د غلام رسول ونډه ۲۵ زره افغانۍ ده. له شريکانو څخه د هر يوه مسئوليت د ۴۸۰ زره افغانیو د ورکړې په اړه په کومه اندازه دی؟

د څلورم څپرکي لنډيز

ګډ تضامني شرکت د تضامني شرکت له يو ډول څخه دی. او له حقوقي پلوه د وګړو د شرکتونو له جملې څخه شمېرل کېږي. په دې مانا لکه تضامني شرکت، شريکان د هغه اعتماد له مخې چې د هغوی په منځ کې شتون لري په خپلو کې د دې ډول شرکت په جوړولو تصميم نيسي.

هغه شرکت چې تر ټاکلي عنوان لاندې د تجارت د ترسره کولو په مقصد جوړېږي. د يوه يا څو تنو شريکانو مسئوليت د شرکت د پورويو پر وړاندې غيرمحدود او د هغه بل شريک يا شريکانو مسئوليت په يوې ټاکلې پانګه محدود وي. نوموړی شرکت ګډ تضامني نومول کېږي.

د هغو شريکانو پانګه چې د محدود مسئوليت تابع وي، امکان لري په سهامو ووېشل شي. د دې شرکت عنوان يوازې د تضامني شريکانو له نومونو څخه جوړېږي. نه د محدودالمسئوليت له شريکانو څخه له پورته عبارتو څخه څرګندېږي چې ګډ تضامني شرکتونه له متضامنو شريکانو او د هغو شريکانو چې د محدود مسئوليت لرونکي دي د ونډې په اندازې ترکيبي دي.

د ګډ تضامني شرکت عمومي احکام د افغانستان د تجارت د اصولنامې په اساس د هغو مواردو په استثناء چې په دې څپرکي کې د مخکني څپرکي د احکامو په خلاف يادونه شوې ده د تضامني شرکتونو په اړه د تطبيق وړ احکام، د ګډو تضامني شرکتونو په اړه هم معتبر دي. د شرکت د ډول د ټاکلو د نه امکان په صورت کې چې تضامني يا ګډ تضامني وي. تضامني شرکت ګڼل کېږي.

د شريکانو له يو بل سره اړيکي که د شراکت په تړون کې د شريکانو له يو بل سره د اړيکو په اړه بل ډول څرګندونه نه وي شوي. په دې صورت کې دتضامني شرکتونو احکام تطبيقېږي. اداره يوازې په تضامني شريک پورې اړونده ده. محدودالمسئوليت شريکان د ادارې صلاحيت نه لري. او نه شي کولای هغه کسان چې د ادارې صلاحيت لري، له هغه څخه منع کړي.

د څلورم څپرکي پوښتنې

- ۱- تضامني شرکتونه په کوم اساس منځته راځي بيان يې کړئ؟
- ۲- په تضامني شرکتونو کې په هغه صورت کې چې د شرکت شتمني د ټولو پورونو د ورکړې لپاره کافي نه وي موضوع بيان کړئ؟
- ۳- د قرار داد د ثبت نېټه واضح کړئ؟
- ۴- د تضامني شرکتونو د جوړښت لپاره اصلي توکيڅرگندکړئ؟
- ۵- د افغانستان د تجارت اصولنامه ۱۳۷ ماده د تضامني شرکتونو په قرارداد کې کومې فقرې (جملې) ليکلې دي واضح يې کړئ؟
- ۶- د افغانستان د تجارت اصولنامه ۱۵۱ ماده د شريکانو د مناسبت په اړه څه صراحت لري واضح يې کړئ؟
- ۷- د افغانستان د تجارت اصولنامه ۱۶۸ ماده د تضامني شرکتونو د لاس تنگي په اړه څه صراحت لري واضح يې کړئ؟
- ۸- د تضامني شرکتونو د انحلال اسباب بيان کړئ؟
- ۹- د تضامني شرکتونو د انحلال اثار واضح کړئ؟
- ۱۰- له تضامني شرکت څخه د ايستل شوي شريک حقوق بيان کړئ؟
- ۱۱- د تضامني شرکتونو د يوځای کېدو په اړه معلومات ورکړئ؟

سهامي شرکتونه

ټوليزه موخه:

سهامي شرکتونه او د سهامي شرکتونو د څرنگوالي او د جوړښت د بڼې په اړه د معلوماتو لاسته راوړل

د زده کړې موخې: د دې څپرکي په پای کې به محصلین د لاندې موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کړي:

- د سهامي شرکتونو تشکيلات او اداره به توضیح کړای شي.
- عمومي جمع او د هغه دندې به بیان کړي.
- مدیره هیئت به توضیح کړای شي.
- د څارنې هیئت به بیان کړای شي.
- د ونډې اسناد به بیان کړای شي.

سهامي شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي او د شرکتونو د حقوقو د ردیف بندۍ له پلوه د پانگې شرکتونو له جملې څخه ګڼل کېږي. په دې مانا چې په دې ډول شرکتونو کې د شریکانو یو ځای کېدل د شرکت د پانگې د اعتبار په اساس ترسره کېږي. دغه اصل د دې ډول شرکتونو د معامله دارانو په وړاندې ځانګړی اهمیت لري.

څکه د تضامني شرکتونو پر خلاف، د سهامی شرکت شریکان محدودالمسئولیت دي. د لویو سهامی شرکتونو ونډه د بورس په بازار کې موندل کېږي او له یوه وګړي څخه بل وګړي ته لېږدول کېږي. د دې لپاره چې د دې ډول شرکتونو د ونډو د تل پلورلو او پېرودلو په نسبت، د شریکانو هویت تل په بدلون کې وي. دغه ډول شرکتونه د (انونیم) شرکت په نوم یادوي.

سهامی شرکتونه یا انونیم د ادارې له نظره د تضامني، ګډ تضامني او محدودالمسئولیت یا لیمتد شرکتونو په نسبت ډېر پېچلي دي او زیاتره شریکان د تجارتي مهمو او لویو معاملو لپاره د دې ډول شرکتونو جوړولو ته مخه کوي.

د سهامی شرکتونو ماهیت او د جوړښت بڼه

۱. **تعریف:** سهامی شرکتونه هغه شرکتونه دي چې تر یوه ټاکلي عنوان لاندې د تجارتي معاملاتو لپاره جوړ شوي، د هغوی پانګه ټاکلې او په ونډو وېشل شوي او د هر شریک مسئولیت د هغه د ونډې په اندازه محدود وي.

۲. **د جوړښت (تشکیل) بڼه:** په دوو بڼو جوړېږي:

۱. په ژر تر ژره بڼه (پر بنسټ ایښودونکو ی-پورې اړوند).

۲. په تدریجي بڼه (د عمومي ونډو پر بنسټ).

سهامی شرکتونه لږ تر لږه له پنځو بنسټ ایښودونکو او ونډه لرونکو څخه جوړېږي. له ونډه اخیستنې څخه موخه د شرکت په پانګه کې د وګړي تعهد کول د ټاکلو پیسو په ورکړه د ګټې د لاسته راوړلو لپاره دي.

بنسټ ایښودونکي هغه کسان دي چې اساسنامه جوړوي او پر هغه لاسلیک کوي. د موضوعاتو له جملې څخه چې باید په اساسنامه کې ولیکل شي. کېدای شي د شرکت له عنوان او د هغه موضوع، د شرکت مرکز، پانګه او د ونډو ډول، د هرې ونډې قیمت او د ورکړې شرایط، د مدیره هیئت او د څارنې هیئت د ټاکلو طرز، د هغوی صلاحیتونه او د شرکت د دوام د مودې قید څخه یادونه وشي (د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۱۷۰ ماده).

په اساسنامه کې لیکل شوي موضوعات

د افغانستان د تجارت د اصولنامې ۲۷۰ ماده: لازمه ده د اساسنامې یوه نسخه د اقتصاد وزارت ته، د شرکت د جوړولو د اجازه پاڼې د لاسته راوړلو لپاره وړاندې شي. همدارنګه د یادولو وړ ده، چې د شرکت په پانګه کې د ګډون غوښتنه ځینې شرایط او محتویات لري چې د تجارت د اصولنامې په ۲۷۳ ماده کې یې بیان شوی دی.

- هغه ونډه چې په هغه باندې تعهد کېږي لازمه ده حقيقي او بشپړه وي او د بالفعله ونډې قيمت څلورمه برخه ورکړل شي. د ونډې د اسنادو صادرو د ټاکل شوي قيمت څخه لږ جايز نه دي.

- هغه وگړي چې په شرکت کې يې د گډون تعهد کړی. د بنسټ اېښودونکو د غوښتنو په اساس په يوې ټاکلې موده کې د ونډو د څلورمې برخې په ورکړه مجبور دي (۲۷۶۱).

د سهامی شرکتونو تشکيلات او اداره

په سهامی شرکتونو کې درې لاندې ارگانونه فعاليت لري. لومړی، عمومي مجمع چې په هغه کې سهم لرونکي راټول شوي د شرکت حياتي مسايل حلوي او تصميم نيسي.

دویم، مدیره هیئت چې د شرکت کارونه اداره کوي.

درېم، د څارنې هیئت چې په شرکت پورې اړوند کارونه او د مدیره هیئت اجراءات څاري. دا دی هر یو په لنډه توگه مطالعه کوو.

۱. **عمومي مجمع:** عمومي مجمع د وگړو له اجتماع یا ټولنې څخه عبارت ده چې د شرکت حقوقي شخصیت منځ ته راوړي او یا د شرکت حکمي شخصیت د هغوی په وجود پورې تړلی دی. دغه مجمع د شرکت ډېر لوړ مرکزي قدرت دی او د هغه د مقرراتو ټاکونکی دی. عمومي مجمع په درې ډوله ده. د تاسیس عمومي مجمع یا بنسټ اېښودونکی عادي عمومي مجمع او بالاخره فوق العاده عمومي مجمع.

د تجارت اصول نامې یواځې د عادي عمومي مجمع او فوق العاده عمومي مجمع په اړه وړاند وینه کړې ده. دا دی هر یو یې تر بررسی لاندې نيسو.

الف: د تاسیس عمومي مجمع: د عمومي مجمع بلنه یا دعوت د ټولنې لپاره تاسیس او د ۲۷۸ مادې د احکامو پر اساس تر سره کېږي. د تاسیس د عمومي مجمع ټولنه د هغو وگړو په حضور چې لږ تر لږه نیمایي پانگه تمثیل کړي، د اعتبار وړ ده.

د عمومي مجمع پرېکړې یا تصامیم د حاضرینو د رایو په اثریت صادرېږي.

- که چیرې په عمومي مجمع کې د رایو د نظریاتو اتفاق ترلاسه نه شي، مخالفین کولای شي خپل ملاحظات ولیکي.

- هغه موسسان چې د پانگې پر ځای جنس وړاندې کوي، یا هغه کسان چې د خپل ځان لپاره یې د ځانگړو منافعو په اړه وړاندوینه کړي وي، په هغو مذاکراتو کې چې د اجناسو د قیمت ټاکلو او د ځانگړو منافعو په اړه منځ ته راځي د رایې حق نه لري.

- که چېرې په اساسنامه کې د مدیره هیئت د ټاکلو په اړه څه نه وي ذکر شوي. د هغوی ټاکل د تاسیس د عمومي مجمع په واسطه ترسره کېږي.

- عمومي مجمع، د څارنې یا نظارت هیئت ټاکي، که د هغوی ټاکل په اساس نامه کې نه وي لیکل شوي.

- د څارنې یا نظارت په هیئت کې دوه یا څو وګړي شامل وي.

- د اجناسو د قیمت ټاکل د پوه خلکو (اهل خبره) په واسطه د نقدي پانګې سهم لرونکو د دوو ثلثو په وړاندې ترسره کېږي او پرېکړې یا تصامیم د رایو د اکثریت لخوا نیول کېږي.

- د تاسیس عمومي مجمع، د موسسانو په واسطه د بلنلیکونو په ذریعه چې د اهل خبره وو د گذارش لرونکي دي، ټولنې ته بلل کېږي.

- د اهل خبره وو د گذارش په مطالعه کې عمومي نقش د تجارت اصول نامه ۲۷۴-۲۸۵-۲۸۶ مواد.

- موسسین نه شي کولای په اساس نامه کې داسې مقررات ولیکي چې د هغه په موجب ونډې پرته له بدلې (عوض) مجاني یا نغدې پیسې چې د شرکت د پانګې د تنقیص لامل کېږي ځان ته تخصیص ورکړي.

- د هغه شرکت جوړښت یا تشکیل چې د تجارت د اصول نامې د ۲۸۸ مادې سره سم تصدیق شوی، د اړوندې تجارتي محکمې په دایره کې ثبتېږي.

- د شرکت جوړښت یا تشکیل لزوماً باید خپور یا نشر شي. پرته له دې په قانوني توګه تشکیل نه ګڼل کېږي او نه شي کولای د هېڅ ډول معاملاتو په ترسره کولو اقدام وکړي.

- په هغو شرکتونو کې چې په بیړنۍ ډول جوړېږي شریکان د اساسنامې مواد د ۲۷۴، ۴، ۵، ۲۷۸ او ۲۷۰ موادو سره سم جوړوي. همدارنګه د ۲۷۲ او ۲۷۳ موادو مراعاتول د اقتصاد وزارت د عریضې او په هغه کې د راغلو ضروري څیزونو په اړه لازم دي.

د عمومي مجمع د غونډو د لېږدولو حل

د عمومي مجمع غونډې په هغه ځای کې ترسره کېږي چې د شرکت په اساس نامه کې لیکل شوي دي. که چېرې په اساس نامه کې په دې اړه څه نه وي ذکر شوي، غونډې د شرکت په مرکز کې دایرېږي.

د عمومي مجامعو د تشكيل نصاب

هغه نصاب چې په اساسنامه کې ليکل شوي معتبر دي، په شرط د دې چې نمايندگان کومې سهمې چې له رايو څخه لاسته راوړي. د شرکت د ټولې پانګې له څلورمې (ربع) څخه لږه نه وي. که چېرې نصاب په لومړۍ ټولنه يا اجتماع کې ترلاسه نه شي، د ۱۵ ورځو په اوږدو کې مجمع د دويم ځل لپاره ټولنې يا اجتماع ته بلل کېږي. تصاويب د رايو په اکثريت که اصالتاً يا وکالتاً وي معتبر دي، له سهم لرونکو څخه هېڅ يو په هغه موضوع کې چې دوی خپله له هغه سره علاقه ولري، د رايې ورکولو حق نه لري. په عمومي مجمع پورې اړوند احکام په ۳۴۷-۳۶۸ موادو کې ليکل شوي دي.

د مجمع رئيس د مجمع د غړو په واسطه ټاکل کېږي. هغه سهم لرونکي چې په سلو کې ۱۰ سلنه د شرکت سهم لرونکي دي. کولای شي د شرکت د تاسيساتو د ناوړه استعمال په صورت کې او يا د اساسنامې د مقرراتو او قانون د احکامو په تطبيق کې اخلاف رامنځته کړي او له عمومي مجمع څخه د خصوصي څارنې هيئت د ټاکلو غوښتنه وکړي. که چېرې د مدعيانو ناوړه نيت ثابت شي. د هغو ټولو تاوانونو مسئوليت چې د دعوو په اثر شرکت ته رسيدلی دی د هغوی په غاړه به وي. **رايه ورکول:** رايه ورکول د اساسنامې له مندرجاتو سره سم ترسره کېږي. که چېرې په اساسنامه کې په دې اړه څه نه وي ذکر شوي، رايه ورکول د ونډو په تناسب ترسره کېږي.

د برخې اخيستني او تشكيل د قواعدو د نه رعایتولو مسئوليت

د موسسانو او هغو کسانو مسئوليت چې د شرکت د پاڼو او اسنادو په ليکلو کې يې لاس درلود، د هغو زيانونو په اړه چې د نوموړي بيان ليک او اسنادو د غلطۍ له امله په ۲۸۸ ماده کې راغلي دي، د پوښتنې وړ دي. که چېرې د ونډو قيمت نه وي ورکړل شوی خو د حقيقت په خلاف ورکړل شوې وښودل شي. موسسان او هغه وګړي چې په دې کار کې يې له هغوی سره ګډون کړی وي مسئول دي او مجبور دي د هغه قيمت له خپلو شخصي پانګو څخه ورکړي. موسسان يا هر هغه څوک چې د جنسي پانګې په ټاکلو کې له چل او غولولو څخه کار واخلي هغوی به مسئول وي. که چېرې شرکت ته له دې لارې تاوان او ضرر پېښ شي د هغه په ورکړه او جبران مکلف دي. موسسان د دريم ګړو وګړو په وړاندې د هغو تعهداتو په اساس چې د شرکت د جوړولو لپاره يې ترسره کړي دي مسئوليت لري (د تجارت اصول نامه ۳۰۰ ماده).

ب- عادي عمومي مجمع: دغه مجمع يواځينۍ وسيله ده چې سهم لرونکي کولای شي خپل نظريات د هغې په ذريعه عملي کړي، د همدې مناسبت له امله ده چې د افغانستان د تجارت د اصول نامې په ۱۳۴۸ ماده کې د عادي عمومي مجمع ټولنه يا اجتماع د هرې حسابي دورې له ختمېدو وروسته د څلورو مياشتو په ترڅ کې او يا لا اقل په کال کې يو ځل لازمه ګڼي. په دې

صورت کې د یادونې وړ ده چې کولای شو عمومي مجمع ته په کال کې څو ځلې او یا لږ تر لږه یو ځل بلنه ورکړو. د عادي عمومي مجمع بلنه د شرکت د مدیره هیئت په پرېکړه او تصمیم ترسره کېږي.

په عادي عمومي مجمع کې عمومي پرېکړې یا تصامیم د مدیره هیئت په وسیله نیول کېږي او همدارنګه کلنی پلان د شریکانو په اطلاع او تصویب رسیږي. د تجارت له اصول نامې سره سم که چېرې د شرکت په اساسنامه کې بل ډول وړاندوینه نه وي شوې. عمومي مجمع په هغه ځای کې چې د شرکت مرکز هلته واقع دی اجتماع ته بلل کېږي. د سهم خښتنان په عادي عمومي مجامعو کې د خپلې ونډې په نسبت د رأې حق لري. هغه سهم لرونکي چې د ټاکلي سهم لرونکي نه وي، کولای شي په ګډه توګه خپلې ونډې د نصاب حد ته ورسوي د خپلو له منځ څخه یو وګړی د استازي په توګه په لیکلې بڼه معرفي او د عمومي مجمع په مذاکراتو کې ګډون وکړي.

د عمومي مجامعو د تشکیل لپاره هغه نصاب چې د اساسنامې ټاکلی شرط دی خو مشروط په دې چې د پانګې له $\frac{1}{9}$ برخې څخه لږ نه وي.

د عادي عمومي مجمع دندې: عمومي مجمع چې د شرکت د کلني فعالیت له جریان څخه پلټنه کوي لاندې دندې په غاړه لري:

۱. **د مدیره هیئت ټاکل:** د عمومي مجمع یوه له مهمو دندو څخه د مدیره هیئت ټاکل دي، ځکه د مدیر ټاکل چې په حقیقت کې د شرکت د ادارې لپاره د ونډو لرونکو استازی دی. د شرکتونو په ګټه او تاوان کې زیاته اغېزه لري.

۲. **د څارنې یا نظارت هیئت ټاکل:** د څارنې یا نظارت هیئت ټاکل د عادي عمومي مجمع دنده ده.

۳. **د بېلانس تصویب:** د دې لپاره چې سهامی شرکتونه پوه شي چې د هغوی ګټه او تاوان په کومه اندازه دی، مدیره هیئت دنده لري تر څو د شرکت بېلانس جوړ، د غور او دقت په غرض یې عمومي مجمع ته وسپاري، دغه مجمع یا بېلانس تصویبوي او یا د هغه پیچلي او ستونزمن څیزونه بیرته مستردوي.

۴. **د ګټو وېشنه:** د دې لپاره چې د شرکت د ګټو په وېشنه کې تبعیض ښکاره نه شي د عمومي مجمع یوه له دندو څخه چې په هغه کې ټول سهم لرونکي کولای شي ګډون وکړي د ګټو وېشنه ده.

۵. **د وړاندیزونو تصویب یا رد:** کوم وړاندیزونه چې د مدیره هیئت یا د یوه سهم لرونکي لخوا وړاندې کېږي، بالاخره تصویب او یا په هر کار اقدام کېږي چې د شرکت په خیر او صلاح وي،

مشروط په دې چې د عمومي مجمع له صلاحیتونو څخه فوق العاده نه وي.

۶. د عادي عمومي مجمع بلنه او تدویر: د عادي عمومي مجمع بلنه د مدیره هیئت له صلاحیتونو څخه دي. که چېرې په اساسنامه کې بل ډول وړاند وینه نه وي شوي. په هغه ځای کې چې د شرکت مرکز واقع شوی وي بلنه ورکول کېږي. د دغې بلنې له تدویر څخه لږ تر لږه یوه میاشت وړاندې سهم لرونکو ته اطلاع ورکول کېږي. د عادي عمومي مجمع د ټولنې یا اجتماع پر وخت یو جدول جوړېږي، چې په هغه کې د هغو سهم لرونکو یا د هغوی د وکیلانو نوم، هستوګنځای او د ونډو اندازه چې حاضر شوي دي لیکل کېږي. دغه جدول د مجمع د رئیس او منشي لخوا لاسلیک کېږي او د شرکت په مخصوصه دوسیه کې قیدېږي. عمومي مجمع په خپلو کې یو تن د رئیس په توګه ټاکي. په عمومي مجمع کې پرېکړې یا تصامیم څه اصالتاً او څه وکالتاً د رایو په اکثریت نیول کېږي.

ج- فوق العاده عمومي مجمع: د سهامی شرکت د فعالیتونو په بهیر کې ځینې حالات را مخ ته کېږي تر څو د هغه جریانونه د شرکت له عادي امورو څخه بهر او په دې اړه تصامیم ونیول شي. مثلاً یو شرکت غواړي خپله د فعالیت موده تمدید کړي او یا خپله پانګه زیاته او یا لږه کړي او یا تصمیم د انحلال ولري. په داسې مواردو کې عمومي مجمع ته فوق العاده بلنه ورکول کېږي ترڅو د تصمیم په نیولو اقدام وکړي.

د عادي او فوق العاده عمومي مجمع تر منځ توپیر کیدای شي د هغه له تصمیم څخه وکړو. ځکه عادي عمومي مجمع هغه امور چې هر شرکت عادتاً د خپل فعالیت په بهیر کې لري، بررسی کوي. په داسې حال کې چې فوق العاده عمومي مجمع په هغو مواردو کې جوړېږي او تصمیم نیسي چې عادتاً د فوق العاده متقاضیانو په اساس منځ ته راغلې وي. د فوق العاده عمومي مجمع غونډو ته بلنه د ا- ت - ا، سره سم د مدیره هیئت او د څارنې یا نظارت ۶ هیئتونو او په هغو ونډه لرونکو پورې چې لږ تر لږه ۲۰ فیصده د ونډې لرونکې وي، اړوندېږي. په وروستۍ یادونه کې نوموړي ونډه لرونکي د عمومي مجمع د تړون په برخه کې لیکلې او مستنده غوښتنه ورکوي. مدیره هیئت مکلف دی. تر څو د دغې غوښتنې په اثر عمومي مجمع فوق العاده ټولنې یا اجتماع ته راوغواړي.

همدارنګه امکان لري د شرکت په اساسنامه کې دغه لږ حد ۱۰ فیصده هم وټاکل شي. که چېرې د ونډه لرونکو لیکلې غوښتنې ته د مدیره هیئت او یا د څارنې یا نظارت هیئت لخوا قدر او درناوی و نه شو، د تجارت نامې د اصولو د ۳۵۵ مادې له حکم سره سم، پخپله د شرکت تجارتي محکمه کولای شي د نوموړو ونډه لرونکو د مراجعې په اثر عمومي مجمع راوبولي او په هغو موضوعاتو چې هغوی یې غوښتنه کړې ده په اجنډاء کې تر جر او بحث لاندې راولي.

فوق العاده عمومي مجمع لاندې صلاحیتونه لري:

- ۱- د شرکت د فعالیت موده تجدید کړي.
- ۲- د شرکت نوم او مرکز ته تغییر ورکړي.
- ۳- ممتازې ونډې خپرې یا منتشرې کړي.
- ۴- د شرکت پانګې ته زیاتوالی او یا کموالی ورکړي.
- ۵- د شرکت موضوع ته تغییر ورکړي.
- ۶- د مدیره او څارنې یا نظارت هیئت د غړو په تعداد او د هغوی د خدمت په موده کې تغییرات راولي.

۷- د عمومي مجمع د بلنې په اړه مقرراتو ته تغییر ورکړي.

۸- شرکت منحل کړي حتا که چېرې دغه انحلال د شرکت د وړاندوینې د پای ته رسېدلو له نېټې څخه وي. په لنډه توګه کولای شو ووايو چې دغه مجمع کولای شي د اساسنامې په ټولو موادو کې لازم تغییرات راوړي، په شرط د دې چې له قانون سره کوم مخالفت ونه لري. کله چې فوق العاده عمومي مجمع غونډې ته رابلل کېږي. د مجمع اجنډاء د بلنې په اعلان کې قیدېږي، تر څو ونډه لرونکي پوه شي چې موضوع څه ده او په دې ترتیب له مخکینۍ آماده ګۍ سره غونډې ته حاضر شي.

۲. مدیره هیئت (د تشکیل کړه وړه): مدیره هیئت اقلًا (لږترلږه) له دریو کسانو څخه جوړېږي چې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي. (د لومړني مدیره هیئت ټاکل د اساسنامې په ذریعه هم ممکن دي). د مدیره هیئت له غړو څخه هر یو مجبور دی خپلې یوه اندازه ونډې د ضمانت په توګه شرکت ته ورکړي. د هغوی د مودوعه (امانت ورکړل شوو) ونډو اسناد دې مهر شي او د شرکت په خزانه کې دې خوندي وساتل شي او تر هغه مهاله چې د تصدی د مهال یا زمان له مسئولیت څخه پخپله برأت ترلاسه نه کړي، له خزانې څخه نه بهر کېږي. د دغو ونډو قیمت د شرکت د پانګې د یو په سلو معادل وي. که چېرې د شرکت یو فیصد پانګه له (دوو سوو) زرو افغانیو څخه تجاوز وکړي له دې پیسو څخه زیاته وېشنه جبري نه ده. د مدیره هیئت غړي زیاتره د دریو کلونو لپاره ټاکل کېږي او که چېرې په اساسنامه کې کوم مانع نه وي د هغوی مجدد ټاکل جایز دي. هر کال د مدیره هیئت غړي په خپلو کې یو رئیس او د اړتیا په وخت کې یو مرستیال هم ټاکي.

که چېرې د معزول شوي غړي په ځای بل وګړی د مدیره هیئت د غړي په توګه وټاکل شي،

باید موضوع د عمومي مجمع لومړنۍ ټولنې يا اجتماع ته وړاندې شي. د مدیره هیئت د غړو عزل چې د اساسنامې په ذریعه ټاکل شوی دي. که چېرې عمومي مجمع هغه تصویب کړي جایز دی.

الف- د مدیره هیئت صلاحیتونه:

- د شرکت او په هغه پورې د اړوندو کارونو اداره.
- د شرکت په نوم د حقوقي معاملاتو اجراء کول.
- مصالحې او حاکمیت ته راگرځېدل که چېرې د شرکت په گټه وي.
- د شرکت د پانو او اسنادو لاسلیک کول او هغوی ته اعتبار ورکول که چېرې د دغه کار صلاحیت په اساسنامه کې بل وگړي ته نه وي ځانگړی شوی.

ب- د مدیره هیئت د غړو تعهدات:

- په هغو غونډو کې نه گډون کول چې د هغوی له گټو سره تړاو لري.
- باید خپلې شخصي گټې په غونډه کې توضیح او ثبت کړي، د پیدا شوو زیانونو په جبران او تعویض دې د احکامو له مخالفت څخه تعهد وکړي.
- که چېرې د مدیره هیئت زیاتره غړي شخصي گټې ولري، باید موضوع د عمومي مجمع په لومړنیو غونډو کې مطرح شي.
- د مدیره هیئت له غړو څخه یو هم حق نه لري شخصاً او یا بالواسطه په خپل حساب او یا د شرکت د بل وگړي په حساب تجارتي معاملات ترسره کړي. مگر دا چې له عمومي مجمع څخه له مخکې اجازه ولري.
- د مدیره هیئت له غړو څخه یو هم نه شي کولای د عمومي مجمع له اجازې پرته د اړوند شرکت د تجارتي معاملو له ډول څخه په تجارتي معامله کې پخپله په کار بوخت شي همدارنگه نه شي کولای شخصاً د مسئول غړي په توگه په یوه بل شرکت کې چې په همدغه ډول معامله لگیا دی و گمارل شي. شرکت کولای شي د پیدا شوې خسارې غوښتنه چې د دې اصل د نه مراعاتولو له کبله پېښه شوې وکړي.
- د تېر کال د اسنادو او بېلانس ترتیب او تنظیم.

ج- د شرکت د پانگې لږوالی (تقلیل): که چېرې د شرکت پانگه نیمایي ته ټیټه شي، مدیره هیئت د تصمیم نیونې لپاره د پانگې د بشپړېدو په اړه په اصلي اندازه یا په پاتې اندازه اکتفا کوي

یا د شرکت د انحلال لپاره عمومي مجمع ته په چټکه توګه بلنه ورکوي. که چېرې یواځې د پانګې دریمه (ثلث) برخه پاتې وي او عمومي مجمع د پانګې د بشپړېدو یا د هغې د دریمې برخې د اکتفاء په اړه تصمیم و نه نیسي، شرکت منحل شمېرل کېږي. که چېرې د شرکت دیون (پورونه) د پانګې په نسبت زیات وي، مدیره هیئت له محکمې څخه د افلاس (لاس تنګي) په غوښتنه مکلف دی.

د شرکت د لګښتونو ثبت

د افغانستان د تجارت اصول نامه ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷ مواد، اجتماعات یا ټولنه هغه وخت اعتبار لري چې د هغه نیمايي غړي حضور ولري. هغه تصمیم چې د رأیو په اکثریت نیول کېږي، اعتبار لري. تفویض په رأی ورکولو کې مجاز نه دی، که چېرې رأې مساوي وي قضیه راتلونکې ته پاتې کېږي. که چېرې په راتلونکې غونډه کې رأې بیا هم مساوي شي قضیه مسترده ګڼل کېږي.

د مدیره هیئت هغه شمېر غړي چې د عامل هیئت غړیتوب (عضویت) نه لري. د ټولنې یا اجتماع د هرې ورځې لپاره مستحق الحضور ګڼل کېږي خو که په اساسنامه کې بل ډول لیکل شوي وي. که چېرې په اساسنامه کې د هغه اندازه نه وي ټاکل شوې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي. په هغه مواردو کې د مدیره هیئت غړي هغو د معاملاتو مسئول کېږي، چې د شرکت په نامه یې ترسره کړي دي. د افغانستان د تجارت اصول نامه ۳۲۰ ماده:

- ۱- د سهامو د سند په بدل کې د شریکانو د تادیاتو د تصدیق د صحت نشتوالی.
- ۲- د هغو ګټو د حقیقت نشتوالی چې توزیع او ورکول کېږي.
- ۳- د هغو دفترونو نشتوالی چې قانوناً د هغوی شتون لازمي دی او یا د هغه د نظم نشتوالی.
- ۴- د هغو پرېکړو یا فیصلو نه اجراء کول چې د عمومي مجمع لخوا ترسره کېږي.
- ۵- د هغو ټولو دندو نه تر سره کول چې د قانون په اساس یا د شرکت د اساسنامې په بناء دوی ته سپارل شوي وي. که چېرې شرکت د پنځو فکرو له دندو څخه یوه دنده د مدیره هیئت یوه غړي ته سپارلې وي، مسئولیت یواځې هماغه شخص ته متوجه کېږي. د مدیره هیئت غړي چې نوي ټاکل کېږي مجبور دي د سابقه غړو د غیر اصولي معاملاتو څخه د اطلاع په صورت کې د څارنې هیئت ته اطلاع ورکړي او که نه په مسئولیت کې به دوی هم شریک وشمېرل شي.
- د مدیره هیئت هغه شمېر غړي چې د سابقه غړو غیر اصولي معاملات د مجلس په پېښه کې لیکي او د څارنې هیئت ته یې هم په لیکلې بڼه خبر ورکوي، له مسئولیت څخه خلاصیږي. که چېرې د مدیره هیئت له غړو څخه یو تن په دسیسه، چل یا د حقیقت په خلاف اظهارات د شرکت د اوسني وضعیت په اړه، دریم ګړي وګړي اغفال کړي، شخصاً د هغه ضرر مسئول دی چې

له دغې لارې څخه پیدا کېږي.

هغه دعوی چې د تجارت د اصولنامې د (۳۲۰ او ۳۲۱) موادو په موجب د مدیره هیئت پر غړو باندې د امکان وړ وي. د معاملې د پېښېدو له نېټې څخه تر پنځو کلونو پورې اقامه کېدای شي. پرته له هغه د دعوی حق ساقطیږي.

هغه کسان چې د دعوی د اقامې حق د مدیره هیئت پر غړو باندې یې لري: د تجارت اصول نامه ۳۲۵ ماده.

۱- عمومي مجمع.

۲- هغه ونډه لرونکي چې لس په سلو کې د شرکت د پانګې خښتنان دي.

د شرکت د اجرااتو سپارل هغه مدیر ته چې د مدیره هیئت غړی نه دی (لکه د مدیره هیئت نورو غړو غوندې مسئول دی).

د غړو په وړاندې د مدیره هیئت د غړو مسئولیت:

د تجارت د اصولنامې ۳۲۷ ماده په دې اړه داسې بیان کوي: د مدیره هیئت غړي له هغې تېروتنې څخه چې له مدیر څخه صادر شي، مسؤول نه دي. خو که چېرې د مدیره هیئت غړي داسې وګرځي چې اهلیت ونه لري په کار وګماري او یا د هغوی د بدو کارونو او معاملاتو په اړه ناغېږي وکړي او یا په هغو کارونو کې چې د هغه صلاحیت نه لري د کار اجازه ورکړي البته د شریکانو په وړاندې به مجتمعاً مسؤول وي.

په همدې ترتیب، د مدیره هیئت غړي چې د ۳۲۲ مادې په موجب په دې ډول تقصیراتو کې خپل نه ګډون ثابت کړي له مسئولیت څخه به خلاص وي.

مدیران کولای شي د مدیریت د دندې په استثناء د ځینو معاملاتو اجراء کول چې له اجازې پرته وي بل یوه ته وسپاري.

مدیره هیئت کولای شي خپل صلاحیتونه د رایو په اکثریت خپل یوه او یا څو تنو غړو ته وسپاري.

هغه دفترونه چې باید د مدیره هیئت په مرسته جوړ شي:

۱- د ونډه لرونکو ځانګړی دفتر.

۲- د پانګې په وړاندې د ورکړې (تادیاتو) دفتر.

۳- د عمومي مجامعو د پېښو کتاب.

۴- د مدیره هیئت د تصاوېو کتاب.

که چېرې په اساسنامه کې بل ډول نه وي لیکل شوي، د شرکت د مامورانو ګمارل په مدیره هیئت پورې تړاو لري.

د مدیره هیئت او څارنې هیئت د غړو د صلاحیت ختم موارد (افلاس، د قانوني اهلیت سلبېدل، په جنایت یا جرم باندې محکومېدل).

د څارنې جرګه:

د مدیره هیئت له اعمالو څخه د څارنې لپاره او له هغه څخه د عمومي مجمع خبرولو لپاره په هر سهامی شرکت کې یو هیئت شتون لري چې د څارنې د هیئت په نوم یادېږي. او له پورتنیو مراتبو څخه څارنه کوي. که چېرې په اساسنامه کې یادونه نه وي شوي چې، د څارنې د هیئت د غړو شمېر دې دوه تنه وي او دغه غړي د لومړي ځل لپاره د یوه کال لپاره او په دویم ځل کې د دریو کلونو لپاره ټاکل کېدای شي. دغه غړي کېدای شي چې، د شرکت د غړو له جملې څخه وي او یا د درېیم غړو وګړو له جملې څخه له شرکت څخه بهر.

د دویم ځل لپاره د څارنې د هیئت مجدد غوره کول امکان لري. خو د څارنې د هیئت غړي په عین زمان کې په هېڅ ډول سره د شرکت د اداري چارو د مدیره هیئت غړي په توګه نه شي ټاکل کېدای.

د شرکت د مدیره هیئت غړي چې د هغوی د خدمت موده پای ته رسیدلې وي تر څو چې یې د عمومي مجمع لخوا برائت نه وي ترلاسه کړی، د څارنې هیئت د غړي په توګه دنده نه شي ترلاسه کولای.

الف- د څارنې هیئت ټاکل او تشکیل:

– د څارنې د هیئت شمېر د شرکت د اساسنامې په واسطه ټاکل کېږي.

– که چېرې په اساسنامه کې د هغوی شمېر نه وي ذکر شوی، شمېر یې دوه تنه دی.

– د لومړۍ دورې له بشپړیدو وروسته، د هغوی ټاکل د دویم ځل لپاره په عین څوکۍ مجاز دی.

– د څارنې هیئت غړی د مدیره هیئت یا د شرکت د معاملاتو د ادارې د غړو د ټاکلو صلاحیت نه لري.

- عمومي مجمع کولای شي چې د ځينو ټاکلو موضوعاتو د څارنې او تدقيق لپاره، د څارنې بېل هیئت وټاکي.

- هغه کسان چې د مدیره هیئت له غړو سره خپلوي او نږدېوالی لري، د څارنې د هیئت د غړي په توګه ټاکل کېدای نه شي.

ب- د څارنې د هیئت عزل (له کارڅخه ایستل): (د افغانستان د تجارت د اصول نامې ۳۳۸-۳۳۹ مواد).

- که چېرې عمومي مجمع وغواړي کولای شي د څارنې هیئت عزل کړي. که غړی د ونډه لرونکو له منځ څخه ټاکل شوی وي د خپل د عزل په نسبت د خسارې د جبران دعوی نه شي کولای.

- باید د څارنې هیئت د غړو ټاکل، ګمارل او تبدیلول د مدیره هیئت په واسطه د تجارت په دفتر کې ثبت کړي.

- که چېرې د څارنې هیئت له غړو څخه یو تن د یوه علت له کبله د دندې له ترسره کولو څخه پاتې شي، د څارنې نور غړي د هغه د کارونو د ترسره کولو لپاره د عمومي مجمع د لومړنۍ ټولنې یا اجتماع تر موقع پورې یو بل موقت غړی ټاکي.

- که چېرې د څارنې هیئت له دوو وګړو څخه جوړ وي او یو له هغوی څخه د خپلې دندې د ترسره کولو لپاره حاضر نه شي، کمبود غړی محکمه ټاکي او د لومړنۍ عمومي مجمع تر انعقاد پورې دنده ترسره کوي.

ج- د څارنې هیئت دندې: د افغانستان د تجارت د اصول نامې د ۳۴۱ مادې سره سم د څارنې هیئت د غړو دندې په لاندې ډول دي.

- ټول هغه امور چې د اسنادو او بېلانس په تدقيق پورې اړوندیږي.

- د عمومي مجمع بلنه د بیرنيو ناستو تړون یا انعقاد ته د بیرنيو پېښو او یا د شریکانو د معینو شکایتونو د رامنځ ته کېدو پر وخت.

- په مدیره هیئت یا په نورو شریکانو باندې د ونډه لرونکو د شکایت اورېدل او تحقیق کول.

- د مدیره هیئت په ناستو کې ګډون کول هغوی ته او عادي او فوق العاده مجامعو ته د مناسبو وړاندیزونو وړاندې کول، د څارنې هیئت د عمومي مجامعو د مدیره هیئت په ناستو کې د رایې حق نه لري.

د څارنې په هیئت باندې د دعوی اقامه، د نوموړي هیئت د مسئولیتونو په نسبت تر پنځو کلونو پورې د مسؤلیت د څرګندېدو له نېټې څخه د امکان وړ ده. د دې مودې له تېرېدو څخه وروسته د دعوی حق ساقطیږي.

د ونډې اسناد

۱. تعریف: ونډه په شرکت کې د شریک له برخې څخه عبارت ده. همدارنګه هغې مالي پانې ته چې د سند په بڼه د مداولې وړ وي اطلاق کېږي.

څرنګه چې مخکې وویل شول د سهامی شرکتونو پانګې په وړو توکو (اجزاوو) باندې وېشل شوي او له نوموړو توکو څخه هر یو، ونډه نومول کېږي. په بل عبارت، ونډه هغه کوچنۍ ټوټې دي چې د هغوی مجموعه د شرکت پانګه جوړوي. په تضامني شرکتونو او یو شمېر نورو شرکتونو کې د شریک ونډه یا برخې ته ونډه الشراکه وايي، په داسې حال کې چې په سهامی شرکتونو کې یواځې د ونډې د کلمې په یادولو سره بسنه یا اکتفاء کېږي.

د شرکت د ونډو څښتن د شرکت د شتمنۍ څښتن نه شمېرل کېږي ولې چې د شرکت شتمني د شریکانو له شتمنۍ څخه بېله یا مجزا ده او هغوی د خپلې ونډې یا برخې په تناسب په دې کې شریک شوي دي او په هماغه تناسب په شرکت باندې هغومره د حق لرونکي دي چې د هغه په موجب د شرکت له ګټو څخه استفاده کوي، په عمومي مجمع کې رایه ورکوي او د انحلال په صورت کې د شرکت له شتمنۍ څخه برخه وړي.

د شرکت ونډې زیات ډولونه لري چې د نوم لرونکي ونډې، ممتازې ونډې، نقدي ونډې، غیر نقدي ونډې او بالاخره د انتفاعي ونډو په نوم یادېږي. دا دی هر یو په لنډه توګه مطالعه کوو.

الف- نوم لرونکې ونډه: ونډه امکان لري چې نوم لرونکی وي چې په دې صورت کې ونډه لرونکی معلوم او مشخص وي. دا ډول ونډې، د ونډه لرونکو په نوم صادرېږي او په یو لړ لیک یا فهرست (د ونډو دفتر) کې په سهامی شرکت کې لیکل کېږي. (۱۳۸۴ ماده - ت ۱)

د نوم لرونکي ونډې په اسنادو کې، د څښتن نوم، کار او هستوګنځای ښودل کېږي او د شرکت په مرکز کې په ځانګړي دفتر کې قیدېږي. د نوم لرونکو ونډو صادرول له دې پلوه ګټور دي چې ځینې شرکتونه علاقه لري خپل ونډه لرونکي وپېژني.

همدارنګه د یوه شرکت تجاري سیاست دا مني چې پوه شي چې د شرکت ونډې د کوم ډول وګړو په لاس کې دي. په تېرو وختونو کې سهامی شرکتونه معمولاً د بې نومه ونډو لرونکي وو او نوم لرونکو ونډو ډېر لږ رواج درلود خو په نړیواله لومړنۍ جګړه کې په اروپایي لویو شرکتونو کې

چې د خپلو هیوادونو اقتصاد یې اداره کاوه، متخصصو (دښمنو) هیوادونو یو د بل په هیوادونو کې د بې نومه ونډو په پېرودلو او پلورلو د جاسوسی او یا د شرکتونو په چارو کې د اخلاف په منظور اقدام کړی دی، چې له دغې پېښې څخه وروسته دغه ډول شرکتونو خپلې زیاتره ونډې د نوم لرونکو ونډو په نوم بدلې کړلې. د سهامی شرکتونو ونډې ځینې وخت ټول نوم لرونکي او ځینې وخت ټول بې نومه وي او یا د هغه یوه برخه نوم لرونکي او بله برخه یې بې نومه دي. دا موضوع زیاتره د هغه شرکت په اقتصادي سیاست پورې تړلې ده چې دا ډول ونډې د څرګندې لیکنې یا د بېل لیکلي سند په واسطه نورو وګړو ته لېږدول کېدای شي د دغه لېږدولو اعتبار د دریم ګړو وګړو شرکت په وړاندې لازمي دي چې، د شرکت لخوا په ځانګړي دفتر کې ثبتیږي (۳۹۵ ماده).

د نوم لرونکو ونډو د خرڅلاو او لېږدولو په اړه امکان لري د شرکت په اساسنامه کې یادونه شوې وي په دې مانا چې د دې ډول ونډو د پلورلو یواځې معینو او محدودو وګړو ته اجازه وي. لکه د دې ډول ونډو پلورل هغو وګړو ته چې بهرنی تابعیت لري منع دی یا دا چې څرګنده کړي چې پلورونکی د لېږدولو او خرڅلاو پر وخت خپل ونډه په پیل کې باید شرکت ته وړاندېز کړي. د شریکانو لخوا د نه پېرودنې په صورت کې کولای شي خپل ونډه په دریم ګړو وګړو خرڅه کړي.

ب- بې نومه ونډه: بې نومه ونډې هغه دي چې د لرونکي نوم د ونډې په پاڼه او یا د شرکت په دفتر کې نه وي ثبت شوی. په بل عبارت بې نومه ونډې په حامل پورې تړاو لري او له ستونزو پرته په ساده توګه لېږدول کېږي. دا ډول ونډې د کار د چټکۍ له پلوه په لېږدولو او آسانۍ کې د نوم لرونکو ونډو په نسبت په تجارت کې ګټورې دي څرنګه چې د تجارت اصول نامې ۳۹۶ ماده دغه امر داسې تایید کړی دی (د بې نومه ونډو ترلاسه کول او لېږدول د درېیم ګړو وګړو د شرکت په وړاندې یواځې په لګښت کې معتبر پېژندل کېږي). نو په دې اساس که یو وګړی وغواړي خپلې بې نومه ونډې په بل چا وپلوري. کافي ده چې د هغه قیمت ترلاسه کړي او نورو شکلیاتو ته اړتیا نشته. دا ونډه د هر وګړي په لاس کې چې ولیدل شي، کولای شي د شرکت له ګټو څخه استفاده وکړي او په عمومي مجمع کې ګډون وکړي او د انحلال په وخت کې د شرکت له شتمنۍ څخه خپله برخه یوسي مګر دا چې بل وګړی دا ثابته کړي چې ونډه د هغه په لرونکي پورې نه اړوندیږي.

د بې نومه ونډې لېږدول چې د هغه ټول قیمت نه وي ورکړل شوی. پلورونکی د پاتې قیمت له ورکړې څخه بری الذمه نه شي ګرځولی. مګر دا چې اساسنامې بل ډول وړاند وینه کړې وي. نوم لرونکي او بې نومه ونډې په ټولو پړاوونو کې د یو شان یا مساوي ارزښت لرونکي دي او د هغوی لرونکي په ګټه او تواوان او له شرکت څخه په استفاده کې یو شان او مساوي دي.

ج- ممتازې ونډې: کله چې شرکت دې اړتیا پیدا کړي چې زیات وګړي شرکت ته راوړي او یا د پانګې زیاتوالي ته اړتیا لري او هرکله چې څوک په عادي شرایطو کې د ونډو اخیستلو ته حاضر نه شي. امکان لري شرکت ممتازې ونډې صادرې کړي چې د دې ډول ونډو لرونکو ته په پیل کې د ۵٪ په توګه د شرکت ګټه ورکړل شي او پاتې ټولو شریکانو ته یعنې ممتازو او غیر ممتازو ټولوته ووېشل شي.

نغدي او غیر نغدي ونډې:

د شرکت د ونډې د لاسته راوړلو په بدل کې نغدي پیسې ورکول کېږي او د هغه دلیل هم څرګند دی. ولې چې نغدي پیسې د تجارت ډېره آسانه لار ده او د شرکت د فعالیت بنسټ یا اساس جوړوي، دې ډول ته نغده ونډه وايي. پرته له دې کوم شی چې شرکت د ونډې په بدل کې په غیر نغده توګه منلې وي باید لومړی هغه وپلوري او په نغده پیسو یې بدل کړي او وروسته له هغه ترې ګټه واخلي، چې دا کار له تاوان څخه خالي نه دی. سره له دې هم دا شرکت مجبور دی، د خپلو د اړتیاوو د لېږې کولو لپاره غیر نغده خیزونه او اجناس ومني چې دا ډول ونډې د غیر نغده ونډو په نوم یادېږي.

انتفاعي ونډې: انتفاعي ونډې له هغو ونډو څخه عبارت دي چې لرونکي د هغه په وسیله د شرکت له ګټو څخه ګټور کېږي. دا ډول ونډې د شرکت موسسانو ته چې په تشکیل یا جوړښت کې یې ډېر زحمتونه ګاللي ورکول کېږي. په همدې اساس ځینې هغه ته مؤسس ونډې هم وايي. د ونډو د قیمت له پلوه د ټولو ونډو تر منځ کوم توپیر شتون نه لري.

د ونډو لېږد، تبدیل او قیمت:

الف- د ونډو لېږدول: په سهامی شرکتونو کې ونډې د لېږدولو وړ دي او عمدتاً د لویو صرافو، بانکونو او یا د بورس بازارونو په واسطه ترسره کېږي. دا لېږدول نه د اړتیا له پلوه بلکې زیاتره د تجارت له پلوه ترسره کېږي. د ونډو په لېږدولو کې ځانګړي مقررات حکم راولي لري او دغه مقررات زیاتره په ونډو پورې اړوندېږي چې ټول قیمت یې نه وي ورکړل شوی. مثلاً که چېرې نوم لرونکي ونډې چې د هغه له نیمایي قیمت څخه لږ ورکړل شوی وي تر انتقاد لاندې راشي، د ونډه خرڅوونکی چې د پاتې قیمت د ورکړې تعهد کوونکی هم دی، مکلف دی تر څو نوموړې پیسې هم ورکړي او حتی که پېرودونکی هم د پاتې شوو پیسو د ورکړې تعهد وکړي، د پلورونکي مسؤلیت په دې برخه کې له منځه نه ځي. په داسې حال کې چې بې نومه ونډې تر څو چې د هغه نیمایي قیمت ورته کړل شي، اصلاً صادرېدلای نه شي.

ب- د ونډو بدلېدل: د ټاکلي مصلحت په نظر ځينې وخت امکان لري، دا اړتيا پيدا شي چې نوم لرونکي ونډې په بې نومه او يا د هغه برعکس تبديل شي. په دې صورت کې دغه عمليات هغه وخت عملي کېدای شي چې موضوع د شرکت په اساسنامه کې د ۳۷۸ مادې له حکم سره سم وړاندوينه شوې وي.

پر بې نومه ونډو د نوم لرونکو ونډو بدلېدل: د سهامی شرکتونو د تاسیس په پیل کې، د ونډو د قیمت د نه ورکولو په علت، ناچاره نوم لرونکي ونډې خپرېږي. وروسته له دې چې د ونډو ټول قیمت ورکړل شو، شرکت د آسانۍ د راوستلو لپاره د ونډو په پېرلو او پلورلو کې تصمیم نیسي تر څو خپلې ونډې په بې نومه ونډو بدلې کړي.

پر نوم لرونکو ونډو د بې نومه ونډو بدلېدل: کله چې اړتيا پيدا شي چې شرکت خپل شريکان وپېژني خپلې بې نومه ونډې چې معلومې نه دي د چا په لاس کې دي په نوم لرونکو ونډو بدلوي.

ج- د ونډو قیمت: تجارتي ونډې په عمومي توګه د دوه ډوله قیمتونو (اسمي او تجارتي) لرونکي دي.

اسمي قیمت: هماغه قیمت دی چې د شرکت د جوړښت په لومړۍ ورځ ورکړل شوی او يا تعهد یې شوی وي. د هر شرکت پانګه د هغه د ونډو د اسمي قیمت مجموعه ده. د بېلګې په ډول په هغه شرکت کې چې د هغه پانګه دوه ملیونه افغانۍ ده او په لس زره ونډه باندې دوه سوه افغانۍ ووېشل شي، د هرې ونډې اسمي قیمت دوه سوه افغانۍ دی.

تجارتي قیمت:

د هرې ونډې تجارتي قیمت په هغه فعالیت پورې اړوندېږي چې، یو شرکت یې لري. که چېرې د یوه شرکت فعالیت زیات او هغه هم مستمر (تل تر تله) وي، که د هغه د ونډو تجارتي قیمت د هغه د اسمي ارزښت په نسبت زیات وي. طبیعي ده، هغه شرکت چې ۷۰٪ سلنه ګټه ولري. له هغه شرکت سره چې مثلاً ۱۰٪ سلنه ګټه کوي، په بشپړه توګه توپیر لري او د لومړني شرکت ونډې زیات پېرودونکي لري. نو په دې اساس په هغه قیمت سره چې ونډې د بورس په بازار کې پلورل کېږي، باید د هغه له اسمي او اصلي قیمت سره توپیر ولري چې د بازار همدغه قیمت، د ونډې تجارتي ارزښت نومول کېږي. تجارتي ارزښت امکان لري د اسمي له اصلي ارزښت څخه لوړ يا ټیټ وي.

د پور اسناد:

ځينې وخت دې ته اړتيا پيدا کېږي چې سهامې شرکتونه پور واخلي. دغه پور په لومړي قدم کې امکان لري په عادي بڼه ترسره شي. په دې صورت کې نو شرکت له وگړو او يا بانکونو څخه يوه اندازه پيسې په پور اخلي او په ځای يې خپل د مال يوه برخه د تضمين په توگه پرېږدي. تجارتي شرکتونه چې حکمي وگړي دي، لکه فزيکي وگړي کولای شي پور واخلي او که چېرې شرکت د پور له ورکولو څخه ډډه وکړي، پور ورکوونکی کولای شي محکمې ته د مراجعې په صورت کې د شرکت مالونه تر حجز (راتاوولو) لاندې راوړي. د استقراض (پور اخيستلو) بله لار داسې ده چې شرکت د پور د اسنادو په خپرېدو پيل کوي. څرنگه چې د افغانستان د تجارت اصول نامه په ۴۰۳ ماده کې په دې هکله حکم کوي، سهامې شرکتونه کولای شي پور واخلي، پور د هغه اسنادو په موجب چې د مساوي قيمت او واحد عبارت لرونکی وي، تر سره کېږي.

په سهامې شرکتونو کې د ونډې د څښتنانو او د پور د سند څښتنانو تر منځ توپير کېږي په دې مانا چې د ونډې څښتنان په خپل شرکت کې د حق څښتن دي او په عمومي مجمع کې رايه ورکوي او د انحلال په صورت کې تر هغه وخته چې د شرکت پورونه نه وي ورکړل شوي، د خپلې ونډې د اخيستلو حق نه لري. په داسې حال کې د پور د سند لرونکي په خپل شرکت کې شريک نه دي، د شرکت په اداره کې دخالت نه لري خو د دعوی حق د ونډه لرونکو په نسبت په لومړي سر کې لري.

د افغانستان د تجارت په قانون کې د پور اخيستلو په برخه کې د اساسنامې له اجازې سربېره، د عمومي مجمع تصويب هم لازم گڼل کېږي. د پور د اسنادو صادرو د مديره هيئت له دندو څخه دي او په دې برخه کې بايد اعلان خپور شي چې د لاندې مراتبو لرونکي وي.

۱- د شرکت نوم، موضوع، مرکز، موده او دوام.

۲- د شرکت د پانگې اندازه.

۳- د شرکت د اساسنامې نېټه او که چېرې تعديلات په هغه کې راغلي وي، د هغوی نېټې د اعلان له نېټې سره

۴- د شرکت مالي وضعيت د مصدقه بېلانس له مخې.

۵- د پور د اسنادو د قيمت مجموعه او د حساب ورکړه شرکت ته د هر سند له قيمت سره، د پولي ټکټ کچه، د نوم لرونکي يا بې نوم له پلوه د سند ډول، له شرکت څخه د پور د ورکړې وخت او حساب.

۶- د تصويب د ثبت او اعلان نېټه چې د پور د اسنادو د صادرولو په اړه د عمومي مجمع لخوا ترسره شوې وي (۴۰۷ او ۴۰۶ ماده).

د مدیره هیئت له غړو څخه لږ تر لږه د دوو تنو لاسلیک د پور په اسنادو کې چې خپرېږي، شرط دی. همدارنګه که چېرې د مدیره هیئت غړي د پور د اړوندو احکامو په خلاف حرکت وکړي، د هغو وګړو په وړاندې چې له دې سره علاقه لري جمعاً مسؤل دي.

د ونډې او پور د اسنادو له منځه تلل (ضیاع): د افغانستان تجارت اصول نامه ۴۱۶ه او ۴۲۲ مواد.

– هغه شرکتونه چې بې نومه ونډه او د بې نومه پور اسناد صادروي او د هغه ګټه یواځې حامل ته ورکولای شي.

– که چېرې د ونډې سند او یا د بې نومه پور سند د یوه علت په اثر له حامل څخه ورک شي او د تجارتي محکمې شعبه د پیسو د ورکړې نه اجراء په لیکلې بڼه له شرکت څخه وغواړي. په دې صورت کې شرکت مکلف دی له ورکړې څخه ډډه وکړي. که چېرې د اطلاع له نېټې څخه تر شل ورځو د ثبت دایره، شرکت خبر نه کړي نوموړې غوښتنه به بې اغیزې وي.

– د لیکلې غوښتنې ضروري مندرجات (د افغانستان د تجارت اصول نامه ۴۱۸ ماده).

– هغه وګړی چې د ۴۱۸ مادې په موجب د هغه ذوالیدي (ملکیت) د پور له سند څخه زایل کېږي. که چېرې د شرکت تجارتي محکمې ته مراجعه وکړي. محکمه د هغه د ادعا د صحت دلایل څرګندوي که چېرې موجودې نښې یا قراین په دې اړه کافي وي. شرکت له تادیاتو څخه منع او خپل حکم یا قرار په جرایدو کې اعلانوي. که چېرې د دوو کلونو په ترڅ کې د اعلان له نېټې څخه وروسته وګړی پیدا او تجارتي محکمې ته مراجعه وکړي، محکمه په هغې کار کوي، لازمه پرېکړه یا فیصله صادروي.

که د نوموړې مودې په ترڅ کې، وګړی دعوی ونه کړي. محکمه د هغه وګړي د مراجعې په اثر چې د ونډې د سند او پور د سند د ذوالیدي د زوال ادعا یې کړې د پولې ټکټ یا ګټې په ورکړه امر کوي، او نوموړی د څښتن په توګه پېژندل کېږي. دغه تصویب له اعلان څخه وروسته لازم الاجراء دی (۴۱۹ ماده).

– د استحقاق دعوی د پور د اسنادو او د بې نومه ونډه د اسنادو د ذوالیدي د سلب په سبب په وګړي باندې اقامه کېږي، چې نوموړي اسناد یې موندلي یا غلا کړي او یا یې په آگاهانه توګه له هغه وګړي څخه چې د هغه حقيقي حامل نه دی اخیستی وي.

– هغه وګړی چې د خپلې ونډې اسناد او د نوم لرونکي پور اسناد له لاسه ورکړي وي او اړوند شرکت ته مراجعه وکړي او د هغه د مثني غوښتونکی شي که چېرې د ثبت له مخې، د ونډې د سند او یا د پور د سند حقيقي څښتن ثابت شي د مدیره هیئت د تصویب په موجب مثنا ورکول کېږي.

- عمومي مجمع د تصفيې د مامورانو د عزل (لېرې کولو) او بدلولو صلاحيت لري.

- محکمه هم د تصفيې د مامورانو د عزل (لېرې کولو) او بدلولو صلاحيت لري.

د پورونو له ورکړې وروسته د پانگې وېشنه:

- د ونډه لرونکو تر منځ وېشنه د سهامو په تناسب ترسره کېږي.

- د ترجيحي او امتيازي سهامو په اړه، که چېرې د امتيازي سهامو قيمت ور نه کړل شو او هم په اساسنامه کې وړاندوينه نه وه شوې، د عمومي مجمع د تصويب په اساس عمل کېږي.

- د شرکت پورويو ته بلنه ورکول، يعنې هغه وگړي چې د شرکت د دفترونو او يا د معتمد د وثايقو له مخې پورويي گڼل کېږي.

- د منحل شوي سهامي شرکت پانې او دفترونه د تصفيې په پای کې د تصفيې د مامورانو يا د ذيلعلاقه وگړو د مراجعې په اثر د تجارتي اړوندې محکمې لخوا په هغه ځای کې چې لازم يې ووبولي ۱۵ کاله ساتل کېږي.

- د لاندې مادو احکام په سهامي شرکتونو باندې د تطبيق وړ دي:

۲۰۵- ۲۱۱- ۲۱۶- ۲۳۰- ۲۳۲- ۲۳۳- ۲۳۹- ۲۴۱

- سهامي شرکتونه له انحلال څخه وروسته د تصفيې معاملاتو د ترسره کېدو پورې، خپل حکمي شخصيت ساتي.

الف- د تصفيه کوونکو وځايب او مکلفيتونه:

- د موجوده وضعیت دقيقه مطالعه، د پانگې د دفتر جوړول، د تصويب لپاره د هغه رسيد او وړاندې کول عمومي مجمع ته.

- د کارونو په پای کې د پای ته رسېدلي (نهایی) بېلانس جوړول او د هغه وړاندې کول عمومي مجمع ته.

- د تاواني امتعې د خرڅلاو په اړه له عمومي مجمع څخه د تصويب اخيستل.

- د يوه کال په ترڅ کې د سپارل شوو کارونو بشپړول، که چېرې په نوموړې موده کې د هغه له بشپړېدو څخه عاجز پاتې شول، مکلف دي د خپلو کارونو گزارش د پاتې شوو اسبابو په يادونې سره د تصفيې د کارونو د دوام د تصويب لپاره عمومي مجمع ته وړاندې کړي.

ب- له بل شرکت سره د اتحاد په سبب د سهامي شرکت د انحلال په اړه ځانگړي احکام:

- د ادارې چارې په نوي شرکت پورې تړلي دي.

- د منحل شوي شرکت د پانگې اداره، د پور ورکونکو د حقوقو تر ورکړې او د شرکت تر تصفيې خپلواکه يا مستقلة ده.

- د هغې محکمې صلاحيت چې منحل شرکت د هغه تابع دی، تر هغه مهاله دوام لري، چې منحل شرکت له بل شرکت سره يو ځای شي او د هغه د پانگې د ادارې استقلاليت پای ته رسيږي.

- د دويمې فقرې د حکم تر تنفيذ پورې د نوي شرکت د مديره هيئت د غړو مسؤليت د شرکت د کارونو په اړه ثابت وي.

- د تجارتي ثبت په دایره کې د شرکت د انحلال د موضوع ثبت او نشر حتمي ده.

- د دوو متحدو شرکتونو شتمني تر يوه کال پورې نه گډيږي.

د سهامی شرکتونو انحلال او تصفيه:

د انحلال اسباب (د افغانستان د تجارت اصول نامه ۴۲۳ ماده)

۱- د ټاکلې مودې پای ته رسيدل.

۲- د شرکت مقصد لاسته راولړ او يا د هغه د امکاناتو سلب.

۳- د ۳۱۴ مادې په موجب د شرکت د پانگې د دوو ثلثو له منځه تلل.

۴- که چېرې د ونډه لرونکو مجموعه له پنځو تنو څخه لږ شي.

۵- سببي څرگندېدل چې په اساسنامه کې د شرکت د انحلال موجب شمېرل شوي وي.

۶- د شرکت اتحاد له بل شرکت سره.

۷- د شرکت لاس تنگي (افلاس).

۸- د عمومي مجمع لخوا د شرکت د انحلال تصويب د ۳۷۲ مادې د لومړۍ فقرې په موجب.

- که چېرې د ونډه لرونکو تعداد له پنځو تنو څخه لږ شي. خو د شرکت انحلال اعلان نه شي، هر ذيعلاقه وگړی کولای شي له محکمې څخه د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي.

- شرکت ته پور ورکونکي کولای شي محکمې ته په مراجعې سره د هغه شرکت د انحلال غوښتنه وکړي چې خپله دوه ثلثه پانگه يې له لاسه ورکړې وي. خو دا چې شرکت د پور ورکونکو د پور په ځای تأمينات ورکړي په دې صورت کې محکمه نه شي کولای د شرکت د انحلال حکم صادر کړي.

- که چېرې د شرکت انحلال (له افلاس څخه پرته) په بل علت مستند وي، موضوع د مدیره هیئت لخوا درې ځله او په اونۍ کې یو ځل اعلانېږي. پور ورکوونکي کولای شي خپل حقوق د یوه کال په ترڅ کې له دریم اعلان څخه وروسته ترلاسه کړي.

- که چېرې غیر افلاس سهامی شرکت، په بل علت منحل شوی وي پرله پسې تصفیه کېږي.

- که چېرې په اساسنامه کې د تصفیه ماموران نه وي ټاکل شوي. عمومي مجمع هغوی ټاکي. که چېرې په عمومي مجمع کې هم ټاکل نه وي ترسره شوي، د هغوی دندې مدیره هیئت سرته رسوي.

د گټې او تاوان حساب:

- د گټو په وېشنه کې د هغه ۵٪ سلنه د احتیاطي پانګې په نوم د شرکت د احتمالي ضررونو د جبران لپاره ساتل کېږي. دا کار تر هغه وخته دوام پیدا کوي چې احتیاطي پانګه د اصلي پانګې د څلورمې برخې (ربع) اندازې ته ورسېږي. مګر دا چې په اساسنامه کې د هغه د زیادت په هکله صراحت شتون ولري.

- که چېرې د سهامو قیمت د هغوی له ټاکلو قیمتونو څخه زیات وي. د قیمت زیادت هم امکان لري احتیاطي پانګې ته ور زیات شي.

- که چېرې احتیاطي پانګه هغې اندازې ته چې په اساسنامه یا قانون کې ټاکل شوې ورسېږي او وروسته تناقص وکړي د نوموړي ترتیب د تجارت اصول نامې ۴۴۲ مادې د لومړۍ فقرې سره سم د نقصان تر بشپړېدو پورې د دویم ځل لپاره د گټو ساتنې ته دوام ورکول کېږي.

- تر هغه مهاله چې د شرکت ضرر جبران نه شي او د احتیاطي پانګې پیسې د ۴۴۲ مادې په موجب وضع نه شي گټې نه وېشل کېږي.

- هغه گټې چې د پورتنۍ مادې د حکم پر خلاف وېشل شي، غیر حقيقي گڼل کېږي او د تجارت اصول نامې د ۴۴۲ مادې احکام ورباندې تطبیقېږي.

- که چېرې گټه د بد نیت له مخې لکه د بېلانس نه موجودیت او یا په بېلانس کې د غیر حقيقي گټې ښودل وېشل شوې وي، مستردېږي. د غیر حقيقي گټو د استرداد د دعوی حق له پنځو کلونو څخه وروسته له هغې مودې نه چې په اساسنامه کې د گټو د وېشلو لپاره ټاکلې ده، ساقطېږي.

- که چېرې احتیاطي پانګه سره له ضرره د ماتې (کسر) د جبران لپاره کفایت ونه کړي، د جبران تر مهاله د گټو ټول ضرر په ونډه لرونکو باندې نه شي وېشل کېدای (د تجارت د اصول نامې ۴۴۶ ماده).

د پنځم څپرکي د مطالبو لنډيز:

سهامي شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي. او د شرکتونو د حقوقو د ردیف بندۍ له پلوه د پانگې شرکتونو له جملې څخه گڼل کېږي. په دې مانا چې په دې ډول شرکتونو کې د شریکانو یو ځای کېدل د شرکت د پانگې د اعتبار په اساس ترسره کېږي.

د تشکیل بڼه: په دوو بڼو جوړېږي په چټکه توګه په موسسانو پورې تړلې، او په تدریجي توګه د عمومي ونډه گیرۍ په اساس. د ساهمي شرکتونو تشکيلات او اداره، په ساهمي شرکتونو کې درې لاندې ارګانه فعالیت لري.

لومړۍ عمومي مجمع چې په هغه کې ونډه لرونکي راټولېږي د شرکت حیاتي مسایل حلوي او تصمیم نیسي. دویم مدیره هیئت چې د شرکت چارې اداره کوي. درېیم د څارنې هیئت چې په شرکت پورې اړوند کارونه او د مدیره هیئت له اجرائاتو څخه څارنه کوي.

عمومي مجمع د وګړو له اجتماع یا ټولنې څخه عبارت ده چې د شرکت حقوقي شخصیت منځ ته راوړي او یا د شرکت حکمي شخصیت د هغوی په وجود پورې تړلی دی. دغه مجمع د شرکت ډېر لوړ مرکزي قدرت دی او د هغه د مقرراتو ټاکونکی دی. مدیره هیئت لږ تر لږه له دریو کسانو څخه جوړېږي چې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي. د مدیره هیئت له غړو څخه هر یو مجبور دی چې خپلې یوه اندازه ونډې د ضمانت په توګه شرکت ته ورکړي د امانت ورکړل شوو ونډو اسناد مهر کېږي او د شرکت په خزانه کې ساتل کېږي. د څارنې هیئت د مدیره هیئت له اعمالو څخه د څارنې لپاره او عمومي مجمع له هغه څخه خبروي په هر ساهمي شرکت کې چې کوم هیئت شتون لري د څارنې د هیئت په نوم یادېږي.

د پنځم څپرکي پوښتنې:

- ۱- سهامی شرکتونه د حقوقي ردیف بندۍ له نظره د کومو شرکتونو له جملې څخه ګڼل کېږي واضح یې کړئ؟
- ۲- ولې سهامی شرکتونه د انونیم شرکت په نوم یادوي واضح یې کړئ؟
- ۳- د سهامی شرکتونو د جوړښت بڼه بیان کړئ؟
- ۴- په سهامی شرکتونو کې د دریو ارګانو فعالیت حتمي دی بیان کړئ؟
- ۵- د سهامی شرکت د قدرت لوړ مرکز کومه مجمع ده بیان کړئ؟
- ۶- د تاسیس عمومي مجمع ټولنه یا اجتماع د هغو وګړو په حضور چې څو فیصده پانګه ټمایل کړي د اعتبار وړ ده؟
- ۷- رایه ورکول په سهامی شرکتونو کې په کوم طرزالعمل ده واضح یې کړئ؟
- ۸- په عمومي مجمع کې د بیلانس د تصویب د اهمیت په اړه معلومات ورکړئ؟
- ۹- د عادي او فوق العاده عمومي مجمع تر منځ توپیر بیان کړئ؟
- ۱۰- د مدیره هیئت صلاحیتونه واضح کړئ؟

محدود المسئولیت (ملټډ) شرکتونه

ټولیزه موخه:

د محدودالمسئولیت شرکتونو تعریف او د هغو په اړه د معلوماتو لاسته راوړل.

د زده کړې موخې: د دې څپرکي په پای کې به محصلین لاندې موضوعات زده کړي:

- د محدود المسئولیت شرکتونو جوړښت به توضیح کړي.
- په محدودالمسئولیت شرکتونو کې به پانګه بیان کړي.
- د محدود المسئولیت شرکتونو انحلال به بیان کړي.
- د محدود المسئولیت سهامی شرکتونو تشکيلات به توضیح کړي.

محدود المسئولیت شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي. محدود المسئولیت شرکت د لومړي ځل لپاره په خپله ننۍ بڼه په ۱۹۲۵ م کال په فرانسه کې منځته راغی. دغه شرکت له حقوقي پلوه کولای شي د پانګې یو شرکت او هم د وګړو یو شرکت وګڼل شي. په دې مانا چې، د هغه د جوړښت لپاره د شریکانو غونډېدل د اعتبار او اعتماد په اساس چې د هغوی په منځ کې وي ترسره شي، خو له شریکانو څخه د هر یو مسؤلیت په هغې پانګې پورې محدود دی چې په شرکت کې یې لري.

محدود المسئولیت شرکت زیاتره وخت د یوې کورنۍ د غړو او دوستانو تر منځ، رامنځته کېږي او په نړۍ کې د تعداد له پلوه د تجارتي شرکتونو ډېره لوړه شمېره جوړوي.

د محدود المسئولیت شرکتونو تعریف: د تجارت اصولنامې محدود المسئولیت شرکتونه په ۴۵۶ ماده کې داسې تعریف کړي دي:

(تجارتي شرکتونه چې د هغوی پانګه په اسهامو وېشل شوې نه ده او د هر شریک مسؤلیت د هغه د متعده پانګې په اندازه چې په شرکت کې وي محدود وي، محدود یا لیمیتډ نومول کېږي.) د پورتنی تعریف له مخې دا ډول شرکتونه د سهامی شرکتونو له ډول سره ورته والی لري او شریکان د خپلې ونډې له اندازې څخه زیات مسؤلیت نه لري. د دې شرکتونو په جوړولو کې پانګه هم رول لري، ولې چې پانګه په ونډو نه ده وېشل شوې، بلکې شریکان هر یو د شراکت سهم لري او د هغه مجموع د شرکت پانګه جوړوي. مثلاً هغه شرکت چې د یو میلیون افغانیو په پانګه جوړېږي د غیر مساوي او د تجزیې وړ نه وي د شراکت په سهم وېشل کېږي، یانې شاید یو تن ۲۰۰ زره افغانۍ او دویم تن ۵۰۰ زره افغانۍ او درېیم تن ۳۰۰ زره افغانۍ په شرکت کې شریک شي.

محدود المسئولیت شرکتونه زیاتره د محدودو شریکانو لرونکي دي او د شریکانو تعداد به په ندرت سره زیات وي. دغه شرکت د هغو وګړو په منځ کې چې معمولاً له یو بل سره دوست او همکار دي جوړ شوي دي او ځینې وخت کورنۍ بڼه لري.

په هغو هېوادونو کې چې تجارت ځانګړې بڼه لري. دا ډول شرکتونه زیات رواج لري او د داسې شرکتونو په جوړولو او تاسیس کې، د شریکانو شخصیت تر یوې اندازې اهمیت لري.

د محدود المسئولیت شرکتونو جوړښت: د تجارت اصولنامې د ۴۵۰ مادې سره سم، ټول لیمیتډ شرکتونه په لومړي ګام کې د سوداګرۍ د وزارت په اجازه جوړېږي او د جوړښت لپاره باید د شرکت ټوله پانګه تعهد او لږ تر لږه د هغه نیمایي ورکړل شوې وي. همدارنګه د شرکتونو د جوړښت لپاره لږه اندازه دوه تنه او زیاته اندازه د ۵۰ تنو وړاندوینه شوې ده.

په محدود المسئولیت شرکتونو کې پانګه:

څرنګه چې د سهامی شرکتونو د جوړښت په برخه کې وویل شول، امکان لري پانګه په نغدي او غیر نغدي بڼه وي. په افغانستان کې د پانګې لږه اندازه د ۴۵۹ مادې پر بنسټ سل زره افغانۍ ده. په دې ډول شرکتونو کې پانګه د شراکت په سهم چې د هغه په اساس څښتن یې د هغه په اندازه مسؤلیت لري، وېشل کېږي. یانې د شراکت سهم له اسهامو سره په لاندې مورد کې توپیر لري:

۱- د شراکت سهم نه باید د لېږدولو وړ تجارتي پاڼو په بڼه بهر راووځي.

۲- د شراکت سهم پردي يا غير ته نه شو کولای ولېږدوو، مگر د هغو شريکانو رضا لپاره چې لږ تر لږه درې ربع $\frac{3}{4}$ د شرکت پانگه په هغوی پورې تړلې ده.

۳- د اسهامو لېږدول نه ترسره کېږي، مگر د رسمي سند پر مټ او دا کټ مټ د نوم لرونکو اسنادو په شان دي او باید د رسمي سند په اساس ترسره شي او وروسته ولېږدول شي.

د محدودالمسؤوليت شرکتونو تشکيلات:

د افغانستان تجارت د حقوقو پر اساس ليمتېډ شرکتونه د عمومي مجمع مدير يا مديره هيئت او د څارنې هيئت لرلای شي. د افغانستان تجارت اصولنامې په خپلې ۴۷۰ ماده کې ليکلي دي، چې د څارنې هيئت ته په هغه صورت کې اړتيا پيدا کېږي، چې د شريکانو تعداد له ۲۰ تنو څخه زيات وي.

همدارنگه د ۴۶۵ مادې سره سم که چېرې د شريکانو تعداد له ۲۰ تنو څخه زيات وي عمومي مجمع د هغو مراسمو او قيودو تابع ده، چې د سهامې شرکتونو په اړه يې وړاندوينه شوې ده. په ليمتېډ شرکتونو کې چې د هغوی تعداد له ۲۰ تنو څخه لږ وي، تصويب د رأيو په اکثريت ترسره کېږي. په هره بڼه چې وي لازم دي، هغه شريکان چې اقلاً د نيمايي پانگې استازيتوب کوي، د هغې موضوع په اړه چې تر مذاکرې لاندې ده، رأيه ورکړي. همدارنگه د ۴۷۰ مادې سره سم په دې شرکتونو کې به يو تن د دولت استازی د کميشنر په نوم شتون ولري. تر څو د اصولنامې د موادو له تطبيق څخه څارنه وکړي.

د محدودالمسؤوليت شرکتونو انحلال:

د ۴۶۹ مادې د بيان په اساس د شريکانو د يوه د مړينې يا لاس تنگۍ په صورت کې شرکت له منځه نه ځي که چېرې شرکت له دوو تنو څخه جوړ وي او يو شريک تنگ لاسی وي او يا مړ شي، له شريکانو څخه يو د مړ يا تنگ لاسي شريک پر ځای بل شريک معرفي کوي. له دې پرته شرکت منحلېږي. د تجارت اصولنامې له پورتنی مورد څخه پرته د بل حالت په هکله وړاندوينه نه ده کړې.

د شپږم څپرکي لنډيز:

محدود المسئوليت شرکتونه د تجارتي شرکتونو بل ډول جوړوي. محدود المسئوليت شرکت د لومړي ځل لپاره په خپله ننه بڼه په ۱۹۲۵ م کال په فرانسه کې منځته راغی. دغه شرکت له حقوقي پلوه کولای شي د پانګې یو شرکت او هم د وګړو یو شرکت وګڼل شي. په دې مانا چې د هغه د جوړولو لپاره د شریکانو غوندېدل د اعتبار او اعتماد په اساس چې د هغوی په منځ کې وي ترسره شي، خو له شریکانو څخه د هر یوه مسئولیت په هغې پانګې پورې محدود دی چې په شرکت کې یې لري.

تجارتی شرکتونه چې د هغوی پانګه په اسهامو وېشل شوې نه ده او د هر شریک مسئولیت د هغه د متعهد پانګې په اندازه په شرکت کې وي محدود وي، محدود یا لیمټډ نومول کېږي. دا ډول شرکتونه د سهامی شرکتونو له ډول سره ورته والی لري او شریکان د خپلې ونډې له اندازې څخه زیات مسئولیت نه لري. د دا ډول شرکتونو په جوړښت کې پانګه هم رول لري، ولې چې پانګه په اسهامو نه ده وېشل شوې، بلکې شریکان هر یو د شراکت سهم لري او د هغه مجموع د شرکت پانګه جوړوي.

لیمټډ شرکتونه په لومړي قدم کې د تجارت وزارت په اجازه جوړېږي. او د جوړښت لپاره باید د شرکت ټوله پانګه تعهد او لږ تر لږه د هغه نیمایي ورکړل شوې وي. همدارنګه د شرکتونو د جوړښت لپاره لږه اندازه دوه تنه او زیاته اندازه د ۵۰ تنو وړاندوینه شوې ده. پانګه په نغدي او غیر نغدي بڼه وي. په افغانستان کې د پانګې لږه اندازه سل زره افغانۍ ده. په دې ډول شرکتونو کې پانګه د شراکت په سهم چې د هغه پر اساس څښتن یې د هغه په اندازه مسئولیت لري، وېشل کېږي. یانې د شراکت سهم له اسهامو سره په لاندې مورد کې توپیر لري.

د شراکت سهم نه باید د لېږدولو وړ تجارتي پانو په بڼه بهر راووځي. د شراکت سهم پردي یا

غیر ته نه شو کولای ورکړو، مګر د هغو شریکانو رضاء لپاره چې لږ تر لږه درې ربع $\frac{3}{4}$ د شرکت پانګه په هغوی پورې تړلې ده. د اسهامو لېږدول نه ترسره کېږي، خو د رسمي سند په مټ او دا کټ مټ د نوم لرونکو اسنادو په شان دي او باید د رسمي سند پر اساس ترسره شي او وروسته ولېږدول شي.

د شپږم څپرکي پوښتنې:

- ۱- محدود المسئولیت شرکت د لومړي ځل لپاره په کوم کال او په کوم ځای کې منځته راغی واضح یې کړئ؟
- ۲- محدود المسئولیت شرکت له کوم ډول شرکتونو څخه گڼل کېږي واضح یې کړئ؟
- ۳- د شریکانو راغونډېدل د محدود المسئولیت شرکت د جوړولو لپاره پر کوم اساس ترسره کېږي؟
- ۴- په محدود المسئولیت شرکت کې له شریکانو څخه د هر یوه مسؤلیت څرنگه دی واضح یې کړئ؟
- ۵- د افغانستان د تجارت اصولنامې ۴۵۶ مادې محدود المسئولیت شرکت څه ډول تعریف کړی دی؟
- ۶- محدود المسئولیت شرکت له کوم ډول شرکتونو سره ورته والی لري واضح یې کړئ؟
- ۷- د افغانستان تجارت د اصولنامې ۴۵۰ ماده د محدود المسئولیت شرکت د جوړولو لپاره څه صراحت لري واضح یې کړئ؟
- ۸- د محدود المسئولیت شرکت د جوړښت لپاره لږه اندازه پانگه څو ده څرگنده یې کړئ؟
- ۹- کمشنر څوک دی واضح یې کړئ؟
- ۱۰- د محدود المسئولیت شرکتونو انحلال تشریح کړئ؟

سرچینې او اخځلیکونه:

- ۱- حقایقی ، عبدالله ۱۳۸۱ سیاست بودجه چاپ مطبعه بهیر کابل افغانستان.
- ۲- موشدی ، حفیظ الله ۱۳۵۳ سنجش امور حسابی پوهنځی اقتصاد پوهنتون کابل.
- ۳- دودیال ، محمد بشیر پرووه و پروپوزل درسی مواد (۲۰۰۵ م).
- ۴- اقتداری ، علی محمد سازمان و مدیریت دانشکده - علوم اداری و بازرگانی دانش گاه تهران ، ایران ۱۳۴۴.
- ۵- البرت لپاوسکی ، فن اداره ، ترجمه علی اصغر مهاجر ، دانش گاه حقوق تهران.
- ۶- سالنامه احصامیوی ، اداره مرکزی احصائیه مطبعه آزادی ۱۳۸۵.
- ۷- اتس قریه های افغانستان معرفی واحد های اداری محلی اداره مرکزی احصائیه ۱۳۵۳.

د ښوونیز نصاب د پراختیا د ریاست پیغام

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت د ښوونیز نصاب د انکشاف ریاست د ټولنې د عیني او ښکاره ضرورت په درک کولو سره چې د محصلینو او شاگردانو د درسي کتابونو په برخه کې یې تخنیکي او مسلکي رشتې درلودې او لري یې، په لومړي سر کې یې تصمیم ونيو، چې په ښوونیزو پلانونو او درسي مفرداتو باندې بیا کتنه وکړي او ورپسې بیا د شاگردانو او محصلینو د درسي کتابونو د تالیف لپاره مبادرت او کوشش وکړي. د خدای (ج) په فضل او مرحمت سره او د ادارې او حسابدارۍ څانګې د ښوونکو په میرانې او همت سره د ادارې او حسابدارۍ درسي کتابونه تالیف شول تر څو په وړیا ډول د شاگردانو او محصلینو په واک او اختیار کې ورکړل شي. د علم او معرفت له ټولو لوستونکو، علاقمندانو، د ادارې او حسابدارۍ د مکاتبو له ښوونکو، گرانو شاگردانو او د تخنیکي او مسلکي زده کړو د چارو له متخصصینو او همدا شان له ټولو خپرونکو او شنونکو څخه صمیمانه هیله کېږي، چې د دې کتابونو په مطالعې سره چې په لومړي ځل د ښوونکو او د ادارې او حسابدارۍ څانګې د مسلکي غړو له لوري تالیف او تدوین شوي دي. د مسلکي، تخنیکي او علمي مطالبو او مفاهیمو د څرنګوالي په هکله خصوصاً د هغوی املايي او انشایي اشتباهاتو په اړه مونږ ته لارښوونه وکړي، ترڅو په راتلونکي کې وکړای شو، په همدې او نورو برخو کې گرانو شاگردانو ته له دې څخه ښه، غوره، ګټور او ارزښتناکه موضوعات وړاندې کړو.

همدا شان له گرانو شاگردانو او محصلینو څخه هیله کوو ترڅو د دې کتابونو د مطالعې او استفادې پر مهال د هیواد اقتصادي ستونزې، فقر او وروسته پاتې والی په نظر کې ونیسي او د کتابونو په ساتنه کې کوشش او زیار وباسي، ترڅو د ډېرو شاگردانو او محصلینو د ګټې وړ وګرځي.

پته: د پوهنې وزارت- د مسلکي او تخنیکي زده کړو معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا ریاست

د درسي کتابونو د چمتو کولو عمومي مدیریت

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library